

**İLKOKUL ÇOCUKLARINA YÖNELİK
HAZIRLANAN ÇİZGİ FİLMLERDE
ÇOCUK KATILIMININ İNCELENMESİ**

Fatma BAYRAKTAROĞLU
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Tuğçe AKYOL
Ocak, 2022
Afyonkarahisar

T.C
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKOKUL ÇOCUKLARINA YÖNELİK HAZIRLANAN
ÇİZGİ FİLMLERDE ÇOCUK KATILIMININ
İNCELENMESİ

Hazırlayan

Fatma BAYRAKTAROĞLU

Danışman

Doç. Dr. Tuğçe AKYOL

AFYONKARAHİSAR 2022

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**İlkokul Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Çizgi Filmlerde Çocuk Katılımının İncelenmesi**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

27/01/2022

İmza

Fatma BAYRAKTAROĞLU

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Fatma BAYRAKTAROĞLU
	Numarası	180682106
	Anabilim Dalı	Temel Eğitim
	Programı	Sınıf Eğitimi
	Program Düzeyi	<input checked="" type="checkbox"/> Yüksek Lisans <input type="checkbox"/> Doktora <input type="checkbox"/> Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı	İlkokul Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Çizgi Filmlerde Çocuk Katılımının İncelenmesi	
Tez Savunma Sınav Tarihi	27.01.2022	
Tez Savunma Sınav Saati	10.30	

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek oy birliği – oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Elbeyi PELİT

MÜDÜR

ÖZET

İLKOKUL ÇOCUKLARINA YÖNELİK HAZIRLANAN ÇİZGİ FİMLERDE ÇOCUK KATILIMININ İNCELENMESİ

Fatma BAYRAKTAROĞLU

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

Ocak, 2022

Danışman: Doç. Dr. Tuğçe AKYOL

Demokratik bir gelecek için çocukların katılım hakkına sahip olmaları ve kendileri ile ilgili karar verme süreçlerine dâhil olmaları önem taşımaktadır. Bir birey olan çocukların görüşleri yetişkinler tarafından önemsenmelidir. Toplumsal açıdan çocukların katılımlarının desteklenmesi ve günümüzde bireyler üzerinde önemli bir etkiye sahip olan medya araçlarının çocuk katılımını yansıtması gerektiği düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde çocuk katılımının incelenmesidir. Araştırma betimsel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örnekleme, amaçlı örneklem türlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir ve TRT Çocuk kanalında ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan 10 çizgi filme ait toplam 200 bölüm çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Akyol (2019) tarafından geliştirilen Çocuk Katılımını İnceleme Kontrol Listesi kullanılmıştır. Araştırma verileri doküman incelemesi ile toplanmıştır ve betimsel analiz ile değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmış ve çizgi filmlerin konuları ve yılları ile katılım türleri ve nitelikleri arasında farklılıkların belirlenmesi için Ki-Kare testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde çocuk katılım türlerinden en fazla çocuk liderliğinde katılım türüne ve katılım ortamlarından en fazla sosyal ortamlarda katılıma yer verildiği belirlenmiştir. Çizgi filmlerde en fazla saygılı, ilgili ve gönüllü niteliğine ve katılım maddelerinden 13. Maddeye yer verildiği belirlenmiştir. Ayrıca eğitim kurumlarındaki danışmacı ve sosyal ortamlardaki çocuk liderliğinde katılım türleri ile çizgi film konuları arasında anlamlı farklılık olduğu, diğer katılım türleri ile çizgi film konuları ve yılları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, çizgi film, katılım, katılım hakkı

ABSTRACT

EXAMINATION OF CHILD PARTICIPATION IN CARTOONS FOR ELEMENTARY SCHOOL CHILDREN

Fatma BAYRAKTAROĞLU

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF PRIMARY EDUCATION

January, 2022

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Tuğçe AKYOL

It is important for children to have the right of participation and to participate in decision-making process regarding themselves for a democratic future. The views of children, as an individual, should be considered important by adults. It is considered necessary to support the participation of children socially and that media tools having a significant effect on individuals today should reflect the child participation. This study aims to examine the child participation in cartoons prepared for the elementary school students. The study was conducted with descriptive survey model. The population was determined with criterion sampling among purposeful sampling types and a total of 200 episodes of 10 cartoons prepared for elementary school children on TRT Çocuk channel formed the study group. Examining Child Participation Checklist developed by Akyol (2019) was employed in the study as a data collection tool. Data were collected by document review and evaluated by descriptive analysis. Frequency and percentage values of the collected data were calculated, and the Chi-Square test was used to determine the differences between the subjects and years of the cartoons, and the types and qualities of participation. As a result of the study, it was identified that the cartoons prepared for elementary school children gave place to the child leadership the most among the types of child participation and to the participation in social environment among participation environments. It was determined that the cartoons referred to the aspect of being respectful, interested and volunteer the most and included the Item 13 among the items of participation. Furthermore, it was seen that there was a significant difference between participation types and subjects of cartoons regarding child leadership in consultative and social environments, and there was no significant difference between subjects of cartoons and their years regarding other participation types.

Keywords: Elementary school, cartoon, participation, right of participation

ÖN SÖZ

Çocuklar için çizgi filmler eğlenceli, izlemekten zevk aldıkları, bolca vakit geçirdikleri TV programıdır. Eğitim döneminin önemli kademelerinden olan ilkökul dönemindeki çocukların çizgi filmlerden etkilendiği bilinmektedir. Bu çalışmada ilkökul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde çocuk haklarının temel haklarından biri olan çocuk katılım hakkı incelenmiştir.

Yüksek lisans süreci boyunca ve çalışmanın her aşamasında bilgi, görüş ve deneyimlerini benimle paylaşan, maddi manevi desteğini ve güvenini hiçbir zaman eksik etmeyen, kendimi geliştirmeme katkı sağlayan, azmi, çalışma düzeni, anlayışlı ve empatik yaklaşımı ile her zaman örnek alacağım, her şeyden önemlisi öğrenmemi sağlayan değerli hocam Sayın Doç. Dr. Tuğçe AKYOL'a en içten sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Değerli zamanlarını ayırarak tez savunmamda yer alan, görüş ve önerileriyle büyük katkı sunan kıymetli hocalarım Sayın Doç. Dr. Hacer ULU ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Murat BARTAN'a teşekkür ederim ve saygılarımı sunarım.

Tüm eğitim-öğretim hayatım boyunca üzerimde emekleri büyük olan ve bana öğrettikleri ve kattıkları herşey için kıymetli hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Aynı zamanda kendi yoğun çalışma süreçleri arasında zamanlarını ayırıp çalışmama her türlü destek olan, manevi desteklerini esirgemeyen ve katkı sağlayan değerli Bilim Uzmanı arkadaşım Havva ERDEM ve değerli öğretmen arkadaşım İremnur ŞEN'e teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte zorlandığım her anda yanımda olan, sevgisi ve motivasyonu ile başarmamda büyük etkisi olan, hayatımı daha kolay hale getiren değerli eşim Umur BAYRAKTAROĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Beni bütün eğitim hayatım boyunca yalnız bırakmayan başarımın arkasındaki en büyük dayanağım biricik annem Nazike YAYLA, merhum babam Hamza YAYLA'a ve canım aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Fatma BAYRAKTAROĞLU

2022, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
YEMİN METNİ.....	ii
ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. ÇİZGİ FİLM	4
1.1. ÇİZGİ FİLMİN TANIMI VE TARİHÇESİ	4
1.2. TÜRKİYE'DE ÇİZGİ FİLM.....	5
1.3. ÇİZGİ FİMLERİN ÖZELLİKLERİ	7
1.3.1. Biçimsel Özellikleri.....	7
1.3.2. İçerik Özellikleri	8
1.3.2.1. Konu.....	8
1.3.2.2. Karakter	8
1.4. ÇİZGİ FİLM VE ÇOCUK.....	8
1.5. ÇİZGİ FİLM VE EĞİTİM.....	10
2. KATILIM	11
2.1. KATILIMIN TANIMI.....	11
2.2. KATILIM HAKKI	12
2.3. KATILIMIN ÖNEMİ	14
2.4. KATILIM DÜZEYLERİ.....	16
2.5. KATILIMIN NİTELİKLERİ	17
2.6. FARKLI ORTAMLARDA KATILIM.....	19
2.6.1. Aile Ortamında Katılım	19
2.6.2. Eğitim Ortamında Katılım	19
2.6.3. Sağlık Hizmetlerinde Katılım	20
2.6.4. Yerel Topluluklarda Katılım	21
2.6.5. Medyada Katılım	21
3. MEDYA VE ÇOCUK KATILIMI.....	22
4. ÇİZGİ FİLM VE ÇOCUK KATILIMI.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

ÇİZGİ FİMLER VE ÇOCUK KATILIMI İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

1. ÇİZGİ FİMLER İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	25
1.1. YURTDIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	25
1.2. YURTIÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	27

2. KATILIM HAKKI İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	31
2.1. YURTDIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	31
2.2. YURTIÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLKOKUL ÇOCUKLARINA YÖNELİK HAZIRLANAN ÇİZGİ FİMLERDE ÇOCUK KATILIMININ İNCELENMESİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	37
2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMLERİ.....	39
3. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI	39
3.1. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI.....	40
4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	40
4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	40
4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	40
4.3. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ARACI	42
4.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ	43
4.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	45
4.5.1. Geçerlilik	46
4.5.2. Güvenirlik	46
5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	48
5.1. ÇİZGİ FİMLERDE KATILIM TÜRLERİNİN DAĞILIMINA İLİŞKİN BULGULAR.....	48
5.2. DANIŞMACI KATILIMIN YER ALDIĞI ÇİZGİ FİMLERDE FARKLI ORTAMLARA YER VERİLMESİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	51
5.3. İŞBİRLİKÇİ KATILIMIN YER ALDIĞI ÇİZGİ FİMLERDE FARKLI ORTAMLARA YER VERİLMESİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	53
5.4. ÇOCUK LİDERLİĞİNDE KATILIMIN YER ALDIĞI ÇİZGİ FİMLERDE FARKLI ORTAMLARA YER VERİLMESİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	54
5.5. ÇİZGİ FİMLERDE KATILIM HAKKININ DAĞILIMINA İLİŞKİN BULGULAR.....	56
5.6. ÇİZGİ FİMLERDE KATILIMIN NİTELİKLERİNİN DAĞILIMINA İLİŞKİN BULGULAR.....	57
5.7. ÇİZGİ FİMLERDE FARKLI ORTAMLARDA KATILIMIN DAĞILIMINA İLİŞKİN BULGULAR.....	59
5.8. ÇİZGİ FİMLERİN KONULARINA GÖRE KATILIM TÜRLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	64
5.8.1. Çizgi Filmlerin Konularına Göre Danışmacı Katılım Türüne İlişkin Bulgular	64
5.8.2. Çizgi Filmlerin Konularına Göre İşbirlikçi Katılım Türüne İlişkin Bulgular	65
5.8.3. Çizgi Filmlerin Konularına Göre Çocuk Liderliğinde Katılım Türüne İlişkin Bulgular.....	66
5.8.4. Çizgi Film Konularına Göre Katılımın Niteliklerine İlişkin Bulgular	67
5.9. ÇİZGİ FİMLERİN YAYIN YILLARINA GÖRE KATILIM TÜRLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	68
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	70
KAYNAKÇA.....	80
EKLER	91

ÖZGEÇMİŞHATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.

TABLULAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Araştırmada İncelenen Çizgi Filmler	42
Tablo 2. Veri Toplama Süreci.....	45
Tablo 3. Gözlemciler Arası Güvenirlik Sonuçları	47
Tablo 4. Çizgi Filmlerde Katılım Türlerinin Dağılımı	48
Tablo 5. Danışmacı Katılımın Farklı Ortamlara Göre Dağılımı.....	52
Tablo 6. İşbirlikçi Katılımın Farklı Ortamlara Göre Dağılımı	53
Tablo 7. Çocuk Liderliğinde Katılımın Farklı Ortamlara Göre Dağılımı.....	55
Tablo 8. Çizgi Filmlerde Katılım Hakkı Maddelerinin Dağılımı	56
Tablo 9. Çizgi Filmlerde Katılımın Niteliklerinin Dağılımı	57
Tablo 10. Çizgi Filmlerde Farklı Ortamlarda Katılımın Dağılımı.....	59
Tablo 11. Çizgi Film Konularına Göre Danışmacı Katılım Ki-Kare Analizi Sonuçları	65
Tablo 12. Çizgi Film Konularına Göre İşbirlikçi Katılım Ki-Kare Analizi Sonuçları ..	66
Tablo 13. Çizgi Film Konularına Göre Çocuk Liderliğinde Katılım Ki-Kare Analizi Sonuçları	67
Tablo 14. Çizgi Film Konularına Göre Katılımın Nitelikleri Ki-Kare Analizi Sonuçları	68
Tablo 15. Çizgi Filmlerin Yıllarına Göre Katılım Türleri Ki-Kare Analizi Sonuçları..	68

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Rafadan Tayfa Çizgi Filminden Çocuk Liderliğinde Katılım Örneği	49
Şekil 2. Max ve Maestro Çizgi Filminden Danışmacı Katılım Örneği.....	50
Şekil 3. İbi Çizgi Filminden İşbirlikçi Katılım Örneği	51
Şekil 4. Katılım Türlerinin Genel Dağılımı.....	51
Şekil 5. Danışmacı Katılımın Farklı Ortamlara Göre Dağılımı	53
Şekil 6. İşbirlikçi Katılımın Farklı Ortamlara Göre Dağılımı	54
Şekil 7. Çocuk Liderliğinde Katılımın Farklı Ortamlara Göre Dağılımı	56
Şekil 8. Katılım Hakkı Maddelerinin Dağılımı	57
Şekil 9. Katılım Niteliklerinin Dağılımı.....	58
Şekil 10. Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu Çizgi Film Kesiti	60
Şekil 11. Pırl Çizgi Film Kesiti.....	61
Şekil 12. Aslan Çizgi Film Kesiti.....	62
Şekil 13. İbi Çizgi Film Kesiti	63
Şekil 14. Trafik Tayfa Çizgi Film Kesiti	64
Şekil 15. Çizgi Filmlerde Farklı Ortamlarda Katılım	64

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%: Yüzde

n: Örneklem Büyüklüğü

p: Anlamlılık (önemlilik) testine ilişkin olasılık değeri

BM ÇHS: Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi

ÇHS: Çocuk Hakları Sözleşmesi

RTÜK: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

UNICEF: United Nations International Childre's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)

TDK: Türk Dil Kurumu

vd: Ve diğerleri

GİRİŞ

Demokrasinin en önemli bileşenlerinden biri olan katılım hakkı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin (1989) temel ilkeleri arasında bulunmaktadır. Yasal bir çerçeve ile belirtilen katılım hakkı çocukların kendilerini ilgilendiren her konuda fikirlerini özgürce ifade etmelerini temel almaktadır (UNICEF, 2004). Çocukların kendileri ile ilgili konularda düşüncelerini dile getirebilmeleri ise çocukların katılımlarının desteklendiği bir çevre ile mümkün olacaktır (Lansdown, 2005). Çocukların, sahip oldukları katılım hakkına yönelik bilgilendirilmeleri ve katılımlarının desteklenmesi demokratik bireylerin yetişmesi açısından önemlidir. Çocukların ailede, okulda, sosyal yaşamlarında katılım süreçlerine dâhil edilerek büyümeleri, yetişkin bir birey olduklarında aktif bir vatandaş olmalarını sağlayacaktır (Merey, 2017).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde (1989) yer alan Madde 12, kendilerini ilgilendiren her konuda yaş ve olgunluk düzeylerine göre çocukların katılımlarının sağlanacağı belirtilmektedir. Madde 12 çocukların yüksek çıkarlarına saygı gösterilmesine katkı sağlamaktadır (Lansdown, 2001). Çocukların katılım hakkı, çocukların öğrenme sürecine aktif katılımı, kaliteli öğrenme çıktıları, olumlu benlik gelişimi, okula bağlılığın artırılması ve demokratik değerlerin kazandırılması açısından büyük önem taşımaktadır (Davies vd., 2006). Bu nedenle öğretimin önemli bir kademesi olan ilkökul çocuklarının katılımının sağlanması ve katılım süreçlerinin desteklenmesi gereklidir (Lansdown vd., 2014). Katılım hakkının gerçekleşmesi ailede başlayıp çocukların olduğu her yerde, okulda, toplumsal alanda, yerel kuruluşlarda ve sağlık hizmetlerinde sağlanmalıdır (Erbay, 2016). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi 7 Ekim 1996'da "Çocuk ve Medya" konulu yayınladıkları raporda, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin tanınmasında, benimsenmesinde, uygulanmasında ve izlenmesinde medyanın temel işlevi olduğu görüşünü belirtmiştir (Çocuk Hakları Komitesi, 1996). Medya çocuklar için erişilebilir olmalı, çocukların görüşlerini önemsemeli, çocukların katılım süreçlerini geliştirmeli ve çocuk haklarına saygılı olmalıdır. Medya ve çocuk ilişkisinin en belirgin odağı ise merkez medya aracı olarak kabul edilen televizyondur (Şirin, 2018).

Alanyazın incelendiğinde katılım hakkına yönelik çalışmalardan Horgan vd., (2017) çocukların katılımını aile, sosyal ve okul hayatı bağlamlarında incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, çocukların günlük yaşam girişimlerinin yetişkinler tarafından kabul görmediği, küçük çocukların karar alma süreçlerinde daha az söz sahibi oldukları,

evdeki günlük katılımlarının okula ve toplumsal ortamlara göre daha aktif bir şekilde gerçekleştiği belirlenmiştir. Özyıldırım (2007) ilkokul öğrencilerinin katılım hakkını kullanma durumlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini incelemiştir. Ortalama bir sayıda mevcuda sahip okullarda çocukların katılım haklarını daha fazla kullanabildiği, çocukların sosyo-ekonomik durumları ile kültürel çevrelerinin katılım süreçlerini etkilediğini belirtmiştir. Nayır ve Karaman Kepenekçi (2011) ilköğretim Türkçe ders kitaplarında çocukların katılımına yer verilme düzeyini karşılaştırmalı olarak inceledikleri çalışmalarında, Türkçe ders kitaplarında çocukların fikirlerini açıkça söyleyebileceğine; başta aile, okul ve toplum olmak üzere kendisini ilgilendiren konularda karar alabileceğine veya kararlara katılabileceğine yönelik ifadelerin yer verildiği belirlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde, çocukların okul ve aile ortamlarına katılımlarının incelenmesi, çocukların katılım haklarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi, ders materyallerinin incelenmesine yönelik çalışmalara yer verildiği söylenebilir. Kitle iletişim araçlarında (Koç ve Paslı, 2021; Tokuç ve Duyan, 2021), çocuk kitaplarında (Büyükalın ve Harmankaya, 2019; Karaman Kepenekçi ve Aslan 2011), çocuk dergilerinde (Pembegül, 2019), çizgi filmlerde (Bülbün Aktı, 2014) çocuk haklarına yer verilmesine ilişkin çalışmaların gerçekleştirildiği görülmekle birlikte çizgi filmlerde çocuk katılımını ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Günümüzde çocuklar teknolojiyi etkili bir şekilde kullandıkları için kitle iletişim araçlarından etkilenmektedir (Akay, 2006; Büyükbaykal, 2007; Sarı, 2018). Kitle iletişim araçlarından olan televizyon, çocukların evde zaman geçirdikleri bir medya aracıdır. Televizyonda çocuklara yönelik eğlenceli programlar, haberler ve filmler yayınlanmaktadır. Çocuklar tarafından bu programlardan en çok çizgi filmler tercih edilmektedir (Çiçek, 2009; Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, 2013). Çizgi filmler eğlenceli, renkli, müzikli içerikleri ve karakterleri gibi ilgi çekici özellikleriyle çocuklar tarafından beğenilerek izlenmektedir. Çocuklar çizgi film karakterlerini taklit ettikleri ve zamanla davranışlarında farklılaşma olduğu görülmektedir (Yağlı, 2013). Çizgi filmler görsel ve işitsel duylara bir arada hitap ederek içeriklerinde yansıttıkları konular doğrultusunda çocukları etkilemektedir. Özellikle çocuklar çizgi filmlerde yer verilen karakterleri model alarak, sosyal-duygusal ve zihinsel becerilerini ile empati duygularını geliştirmektedir (Demiral vd., 2016; Dewi, 2013). Bu nedenle çizgi filmler çocuk hakları üzerinde önemli bir temsil niteliği taşıyabilir. Bu çalışmanın çocukların davranışlarının şekillenmeye başladığı temel eğitim kademesi olan ilkokul düzeyini ele

alması, geleceğin yetişkinleri olan çocukların katılımlarının desteklenmesi açısından önemlidir. Tüm bunlardan hareketle bu çalışmada ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde çocuk katılım hakkının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Tanımlar

Çocuk: 0-18 yaş arasındaki tüm bireyler çocuk olarak tanımlanmaktadır (UNICEF, 2004).

Çizgi film: Bir konuyla ilgili olarak karakterlerinin hareketlerini belirtecek biçimde art arda çizilmiş resimlerden oluşan sinema filmidir (Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük, 2021).

Katılım: Bireyin içinde yaşadığı toplumu ve kendini ilgilendiren kararlara dahil olma ve paylaşma sürecidir (Akyüz, 2013).

Katılım Hakkı: Bireyin kendisini ilgilendiren konulara katılımını, bağımsız hareket etme hakkını, iletişim kurma, seçim yapma ve karar alma özgürlüğünü kapsar (Tomanovic, 2003).

Medya: Her çeşit bilginin birey ve topluma ulaşmasını sağlayan, bilgilendirme, eğitime gibi temel sorumluluklara sahip, gazete, dergi, radyo, televizyon gibi görsel işitsel araçların tümünü ifade etmektedir (Soydan ve Alpaslan, 2014).

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Bu amaç doğrultusunda çizgi filmin tanımı, çizgi filmin tarihçesi, Türkiye’de çizgi film, çizgi film ve çocuk ilişkisi, çizgi filmin özellikleri ve eğitimde çizgi filmin yeri konu başlıkları açıklanmıştır. Daha sonra katılım kavramına yer verilmiş; katılımın tanımı, katılımın önemi, katılımın düzeyleri ve nitelikleri, farklı ortamlarda katılım üzerinde durulmuştur. Son olarak medya ve çizgi filmde çocuk katılımı konu başlıkları ele alınarak açıklanmıştır.

1. ÇİZGİ FİLM

Bu bölümde çizgi film konu başlığı altında çizgi filmin tanımı ve tarihçesine, Türkiye’de çizgi film, çizgi filmin genel özellikleri, çizgi film ve çocuk ve çizgi film ve eğitim başlıkları ele alınmıştır.

1.1. ÇİZGİ FİLMİN TANIMI VE TARİHÇESİ

Çizgi film hakkında birçok farklı ifade ve tanımla karşılaşılmaktadır. Animasyon, anime ya da canlandırma olarak da ifade edilebilen, resimlerin hareketli çekimiyle bir sanatsal gösterimdir. Bu çalışmada animasyon ya da canlandırma ifadeleri dışarıda tutularak, Türk toplumu tarafından yaygın olarak kullanılan çizgi film ifadesi kullanılmıştır (Kara, 2019). Çizgi film, Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Bir konu ile ilgili olarak karakterlerin hareketlerini belirtecek biçimde art arda çizilmiş resimlerden oluşan sinema filmi” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Güncel Sözlüğü, 2021).

Bülbül ve Oruç (2019) çizgi filmi, resimlerin belirli bir olay örgüsüne göre sıralanması ile oluşan görüntü akışı olarak ifade etmiştir. Çizgi film, bir dizi çizimlerin hareket ettirilmesi ya da değişiyormuş gibi gösterilmesiyle oluşan çekimlerdir (Habib & Solaman, 2015). Atinel (2018) çizgi filmlerin, dijital ortamlarda yayınlanmak için farklı teknik ve metotlarda karakter, çizgi ve grafiklerin bir metin doğrultusunda canlandırılmasıyla oluşan filmler olduğunu belirtmektedir. Çizgi filmler içeriği itibariyle görsellere çok fazla yer vermesi, söz ve davranışları, konu ve iletilme şekli ile insanları etkileyebilen simgesel bir anlatım aracıdır (Arıkan, 2002).

Çizgi filmin gelişimine baktığımız zaman ilk örneklerine 1900’lü yıllarda Çin’de, çizgilerle anlatılan öykülerin Büyülü Fener tekniği olarak adlandırılan özel

gösterimlerinde rastlanmıştır. Bu teknikle birlikte canlandırma faaliyetlerinin ve sinema alanındaki teknolojik aletlerin temeli atılmıştır (Kaba, 2014; Kara, 2019). Fransa’da 1900’lü yıllarda Cohl’un animasyon yapmasının ardından çizgi filmde büyük gelişmeler meydana gelmiş, özellikle Amerika’da çizgi roman serileri çizgi filme uyarlanmaya başlamıştır (Williams, 2001).

Çizgi filmler 20. yüzyılın başında ortaya çıkmış ve büyük ilerleme göstermiş, çizgi film için bu zaman altın çağı olarak ifade edilmiştir. Walt Disney 1923 yılında Amerika’da bir canlandırma stüdyosu kurmuş ve birçok çizgi filme imza atmıştır. İlk olarak Alice Karikatürler Dünyasında isimli dizinin çekimlerini yapmış ve gerçek bir karaktere yer verilmiştir. Disney’in bilinen en ünlü çizgi film karakteri, çizmiş olduğu “Mickey Mouse” olmuştur. Dünyada ilk uzun çizgi film olarak kabul edilen Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler yine Walt Disney tarafından yapılmıştır (Atan, 2005; Hünerli, 2005; Pazarbaşı, 2018). Amerika’dan sonra çizgi film ve animasyon alanında ilerleyen bir diğer ülke de Japonya’dır. Özellikle anime tarzında başlayan Japon çizgi film dünyası manga tarzındaki karakter çizimleriyle ön plana çıkmıştır. Batı ve Avrupa’da yapılan öykü karakterlerini manga tarzında çizerek ticari anlamda gelişmiş ve kendi kültür ve geleneksel ürünlerini pazarlama konusunda da başarı göstermiştir (Türker, 2011). Bununla birlikte Avrupa ülkelerindeki çizgi filmlerin, ticari kaygıdan daha ziyade özgün konular, teknikler ve yorumlar ile istenilen mesajın izleyiciye ulaştırılması hedeflenmiştir (Gülen, 2013).

1.2. TÜRKİYE’DE ÇİZGİ FİLM

Türkiye’de ilk çizgi film çalışmaları 1950’li yıllara kadar karikatürler üzerinde gerçekleştirilmiş, bu çalışmaların geliştirilmesi zaman almıştır. Bununla birlikte farklı zamanlarda sanatçılar Türk kültürünün zengin içeriğinden, karakterlerinden, öykülerinden esinlenerek çeşitli çalışmalar yürütmüştür. Bu çalışmaların başında, Cemal Nadir Güler tarafından yapılan ünlü karikatür tiplemesi “Amca Bey” gelmektedir (Taş Alicenap, 2015).

İlk uzun metrajlı çizgi film ise Yüksel Ünsal yönetmenliğinde elli kişi ile birlikte hazırlanan “Evvel Zaman İçinde (Nasreddin Hoca, Keloğlan ve Gülderen Sultan)” adlı yapımdır. Bu çizgi film çalışmasının tamamlanması sekiz yılda gerçekleşmiştir (Kaba, 2014). 1947 yılında Vedat Ar ve öğrencileri tarafından Türkiye’nin ilk canlandırma filmi olarak kabul edilen “Zeybek Oyunu” adlı üç dakikalık kısa bir film çekilmiştir

(Hünerli, 2005; Malatyalıoğlu, 2014). Yapılan çalışmalara rağmen çizgi filmin gerçek anlamda stüdyo ortamına taşınması 1960 yıllarında reklam sektörü ile gerçekleşmiştir (Kaba, 2014).

1960-1970 yılları arasında reklam sektöründe özellikle Yalçın Çetin tarafından çizgi filmlerde değişik teknikler kullanması ve çalıştığı sanatçılara eğitim vermesi ile birlikte bu alanda büyük gelişmeler görülmüştür (Hünerli, 2005). İlk deneysel ve kişisel çizgi film 1970 yılında, Tonguç Yaşar tarafından gerçekleştirilen “Amentü Gemisi Nasıl Yürüdü” adlı başarılı bir çalışmadır. Osmanlı Devleti’ne ait öğelerin yansıtıldığı ve hat sanatından esinlenerek yapılmış olan bu çizgi film, Antalya 2. Altın Portakal Şenliği’nde ödül kazanmıştır. Aynı zamanda Fransa’da birbirinden farklı birçok çizgi filmin katıldığı festivalde ön elemeyi geçerek gösterilen ilk Türk çizgi filmi olmuştur (Gülen, 2013; Türker, 2011). 1980’lere gelindiğinde ise Türk çizgi filmine, Türk Radyo Televizyon Kurumu (TRT) yayınlarında yer verilmeye başlanmış, “Tomurcuk”, “Süper Cıvıv”, “Evliya Çelebi”, “Karınca Ailesi”, “Ece ile Yüce” isimli farklı çizgi filmler çekilmiştir. Türkiye’nin ilk uzun metrajlı çizgi filmi olan “Boğaç Han” ise Dede Korkut Hikâyelerinden uyarlanmıştır (Aydın, 2018; Oruç ve Teymuroğlu, 2016).

2000’li yıllarda çizgi film sektörünün en önemli gelişmesi olan, tamamı üç boyutlu olarak gerçekleştirilecek yapım stüdyolarının kurulduğu gözlemlenmektedir (Animasyon Sektörü Raporu, 2018). Ülkemizde çocuklar için ilk kurulan çizgi film kanalı Max TV olmuştur. Bu kanalın kurulmasının ardından sırasıyla Jojo TV, D Çocuk, Yumurcak TV, Cartoon Network Türkiye kanalları açılmıştır (Doğan ve Göker, 2012). Daha sonra 1 Kasım 2008’de kurulan ve Türkiye’nin ilk yerli çocuk kanalı olan TRT Çocuk Kanalı ilk üç boyutlu çizgi film serisi olan “Keloğlan’ı” yayınlamaya başlamıştır (Şahin, 2019).

Çizgi film kanallarının açılmasıyla, 2011 yılında yayımlanan Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun “Genel ve tematik içerikli yayın yapan televizyon kuruluşlarının, çocuk yayınlarında çizgi filmlere yer vermeleri hâlinde, çizgi filmlerin en az %20’sinin, diğer çocuk programlarının en az %40’ının Türkçe dilinde üretilmiş yapım olması ve Türk kültürünü yansıtması zorunludur” şeklindeki 14. Maddesi, yerli çizgi film üretimini desteklemiştir (Aydın, 2018). Bunun yanında çizgi film üretiminin desteklenmesi ve geliştirilmesi için eğitim alanında da çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Eğitim alanında ilk çalışmalar, Vedat Ar tarafından verilen derslerle başlamıştır. Ardından en önemli gelişme sayılan Anadolu

Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi altında Çizgi Film (Animasyon) Bölümünün ve farklı üniversitelerde animasyona yönelik bölümlerin açılması çizgi film sektörünün gelişmesine katkı sağlamıştır (Hünerli, 2005; Pazarbaşı, 2018).

Türkiye’de ulusal yayın yapan kanallar genellikle her gün, günün belirli zamanlarında çizgi film yayını yaparken, sadece çocuklar için kurulan çizgi film kanalları ise günün her saatinde yayın yapmaktadır (Türkmen, 2012). Çocuk kanallarının sayısının artması çocukların televizyon izleme sürelerinin artmasına (Cesur ve Parker, 2007; Doğan ve Göker, 2012) neden olmuştur ve bununla birlikte çizgi film izlemenin çocuklar üzerindeki etkilerine yönelik farklı fikirler ileri sürülmüştür (Arslan, 2018; Mert, 2010; Özen ve Kartelli, 2017; Uysal, 2020).

1.3. ÇİZGİ FİLMLERİN ÖZELLİKLERİ

Çizgi filmlerin dikkat çekici olabilmesi ve izleyicileri tarafından beğenilmesi için renk, çizim, ışık gibi özellikleri ile konu ve karakterlerin iyi sunulması gereklidir (Güler, 1992). Bu durum çizgi filmlerin özelliklerini biçimsel özellikleri ve içerik özellikleri olarak ele alınmaktadır.

1.3.1. Biçimsel Özellikleri

Biçimsel özellikler çizgi filmleri etkili hale getiren, şekil ve içerik durumlarının uyumlu bir şekilde birbirini tamamlamasına yardımcı olan ışık, renk ve çizgilerden oluşmaktadır (Özkuzugüdenli, 2021). Çocuklar için evrensel olan renk, çizgi filmlerinin önemli bir özelliğidir. Çizgi filmlerde kullanılan renkler, kavramları veya filmin sunduğu duyum hakkında anlamsal bilgi üretmede ideal bir araçtır (Güler, 1992; Lonescu vd., 2005). Çizgi filmlerde kullanılan renkler çocuğun algılamasını kolaylaştırır, seçici olmasını sağlar. Çizgi filmlerde ifade edilen açık renkler genellikle iyi, doğru ve güzeli, koyu ya da kapalı renkler ise kötü, yanlış ya da çirkinliği ifade etmektedir. Genellikle bir düşüncenin yansıtılması yeşil renk, öfke hali mavi renk ve beğeni durumu ise açık mavi renk ile yansıtılmaktadır (Güler, 2013).

Çizgi filmlerin zengin bir anlatımla sunulmasını sağlayan, çizgi filmlerin temeli sayabileceğimiz çizgiler çeşitli anlamlara gelebilmektedir. Çizgilerle oluşturulan karakterler, nesnelere ve yerler çizgi filmin oluşumunda önemli bir yere sahiptir ama biçimsel olarak renk ve ışık birlikte kullanılarak bir anlam içermektedir (Güler, 1992).

1.3.2. İçerik Özellikleri

Çizgi filmlerde ele alınan konu ve konuyu sunmak için oluşturulan karakterler çizgi filmin içerik özelliklerini oluşturmaktadır. İçerik özellikleri konu ve karakter başlıkları olarak açıklanmıştır.

1.3.2.1. Konu

Çizgi filmlerde konuyu, seyirciye sunulan öykü oluşturmaktadır. Çizgi filmlerde konular bir varolma savaşı içerisindedir ve iyi-kötü, güçlü-zayıf veya güzel-çirkin gibi ilişkileri ele almaktadır. Çizgi filmlerde ele alınan konular, belirtilen zaman, mekan ve karakterler simgesel bir anlatımla sunulmaktadır (Can, 1995). Çizgi filmlerde içerik itibarıyla sunulan konular eğlendirici, eğitici, maceracı olmakta ya da kültürel değerleri yansıtabilmektedir (Güler, 1992). Eğitici çizgi filmlerde daha çok gerçek durumlar ve çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınarak, çocukların hayatlarında kullanacakları bazı davranışları kazanmalarına yardımcı konular ele alınmaktadır (Atinel, 2018).

1.3.2.2. Karakter

Çizgi filmlerde en fazla ön plana çıkan ve özellikle çocuk izleyiciler tarafından ilgi çeken önemli unsur karakterlerdir (Atinel, 2018). Çocukların çizgi film karakterlerinden etkilendikleri, kendilerini onların yerine koydukları bilinmektedir (Arslan, 2016; Oruç vd., 2011).

Çizgi filmlerde yer verilen karakterler insanlardan, hayvanlardan cansız nesnelere ya da olağanüstü canlılardan oluşabilmektedir (Gülen, 2013). Çizgi filmlerde insan karakterleri çocukların günlük hayatlarında örnek aldığı, örneğin anne, baba, arkadaş, dede gibi insani özelliklere sahip karakterlerden oluşmaktadır. Hayvan karakterlere, sempatik bulunması nedeniyle çizgi filmlerde yer verilmektedir. Hayvan karakterleri, insanların zayıflıklarını temsil etmek açısından eskiden beri en sık kullanılan karakterlerdir (Malatyahoğlu, 2014). Çizgi filmlerdeki insan, hayvan ya da olağanüstü karakterler, çocukları ekrana bağlayan temel unsurlardır (Yağlı, 2013). Çocuklar izledikleri çizgi filmlerde karakterlerden etkilenecek farklı davranışlar sergileyebilirler (Bayraktar, 2014).

1.4. ÇİZGİ FİLM VE ÇOCUK

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte çocuklar erken yaşlardan itibaren telefon, bilgisayar, tablet gibi teknolojik aletler ile tanışmaya başlamıştır. Bu iletişim araçları

içerisinde çocukların en erken tanıştığı teknolojik alet ise televizyondur (Yağlı, 2013). Günümüzde televizyon bütün evlerde bulunan, ulaşılması kolay bir araçtır. Yapılan araştırmalar çocukların evdeki zamanlarının büyük kısmını televizyon karşısında geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır (RTÜK, 2013). Televizyonun, eğlenceli ve dikkat çekici olması, görsel ve işitsel gibi uyarıların hepsini içine alması çocukların ilgisini çekmektedir (Akçalı, 2007). Çizgi filmler, çocukların televizyon karşısında izledikleri programların başında gelmektedir (Cesur ve Parker, 2007; Özakçaoğlu, 2009). Çizgi filmler özellikle çocuk izleyiciler için hareketli nesnelere, seslere ve renklere fazlasıyla yer verilerek tasarlanmakta ve çocukları çok küçük yaşlarda ekrana bağlamaktadır (Yağlı, 2013). Çocukların yaşantılarından tanıdık gelen hayvanlar, oynadıkları oyunlar, aile ortamı ve çevresi gibi öğelere çizgi film kurgularında yer verilmesi, çocukların kavrama ve sosyalleşme sürecini kolaylaştırmaktadır (Taşdemir, 2019; Yağlı, 2013).

Çocuklar tarafından izlenen çizgi film içerikleri, çocukları duygusal ve davranışsal olarak etkilemektedir. Çocuklar çizgi filmlerdeki kahramanlarla kendilerini özdeşleştirmektedir (Yaşar Ekici, 2015). Çizgi filmler özellikle erken çocukluk dönemindeki çocukların bilişsel gelişimlerini etkilemektedir. Bu dönemde çocuklar, çizgi film kahramanlarından etkilenerek davranışlarını ve ilgi alanlarını geliştirmektedir (Beaino, 2021). Çocukların izledikleri çizgi film karakterlerini model aldıkları, korkutucu içerikli çizgi filmlerde çocukların karakterlerden etiketlenerek onları taklit edebilecekleri ve kötü davranışlar sergileyebilecekleri belirtilmektedir (Foust vd., 2006). Adak Özdemir ve Ramazan (2012) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi ve ilkökul çocuklarının çizgi film izleme sürelerinin farklı olduğu ve izledikleri çizgi film içeriklerinin, çocukların davranış ve talepleri ile benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir çalışmada ise, reklamlardaki çizgi film karakterlerinin çocuk tüketicilerin satın alma davranışına etkisi ele alınmıştır. Bu çalışmayla, 4-6 yaş arasındaki çocukların televizyon mesajlarına karşı savunmasız oldukları ve etkilenme düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların ebeveynlerinin desteği olmadan yanlış ya da yanıltıcı mesajlara karşı kapalı oldukları ve karakterlerde gördükleri her ürüne sahip olmak istedikleri belirlenmiştir (Kalafat Çat, 2018).

Çizgi filmlerin çocuklar üzerinde şiddete yönelim, gerçeklikten uzaklaştırma, ekran bağımlılığı, riskli davranışlara yönelim gibi pek çok olumsuz etkilerinin olduğu ortaya koyulmuştur (Yaman vd., 2015). Bununla birlikte, çizgi filmlerin çocuklar üzerinde; eğlendirici olması, hayal gücünü geliştirmesi, kişilik gelişimlerine ve

kendilerini tanımlarına destek olması, kelime ve dil gelişimine katkı sağlaması, onların düşünme ve sorgulama becerilerini geliştirmesiyle beraber eleştirme fırsatı sunması, çocuğu dinlendirmesi, çocuğu mutlu etmesi gibi olumlu etkileri de söz konusudur (Aslan vd., 2021; Temizkan ve Atasoy, 2016). Çizgi filmlerin çocukların gelişimleri üzerinde hem olumlu ve hem olumsuz etkileri söz konusudur ve bu etkilerin belirlenmesi çocukların gelişimleri açısından önemlidir.

1.5. ÇİZGİ FİLM VE EĞİTİM

Alanyazındaki araştırmalarda, televizyonun çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal ve dil gelişimleri gibi gelişim alanları üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır (Bickham vd., 2003; Darga vd, 2021; Jordan, 2004; Oral ve Tekin, 2019). Eğitici içerikli çizgi filmler, çocukların farklı nesnelere ezberlemelerine, yeni terimler öğrenerek zengin bir kelime hazinesini özümsemelerine yardımcı olmaktadır (Beaino, 2021). Michael ve Wyk (2011) çalışmalarında çizgi filmlerin sınıf içinde ve dışında kullanılabileceğini ve çizgi filmlerin sosyal beceriler, eleştirel düşünme gibi konularda öğretimi destekleyebileceğini belirtmiştir.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte çocukların modelleme veya taklit yoluyla öğrenme düzeyleri artmıştır (Bayrakçı, 2007). Çocuklar çizgi filmlerdeki karakter ile özdeşim kurarak kendi yaşamlarında da bu karakterlere benzemeye çalışmaktadır (Erdoğan, 2010). Oruç vd. (2011) yaptıkları araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların sevdiği ve kendine yakın bulduğu çizgi film kahramanlarını rol model aldıkları belirtilmiştir. Okul öncesi ve ilkököl çocuklarına yönelik yapılan bir araştırmada, çizgi film kahramanlarının çocukların günlük hayatlarında etkili olduğu ve kahramanların yaptıklarını çocukların kendi yaşamlarına uygulamaya çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır (Özdemir ve Ramazan, 2012). Çocukların model aldıkları çizgi film karakterlerini oyunlarında ve günlük yaşamdaki davranışlarında kullanmaya başlamaları olumsuz tutumlara yönelmelerine de neden olabilmektedir (Kalem, 2019). Bu nedenle çizgi filmler çocukların kişilik gelişimlerinde ve yaşamlarında önemli bir yere sahiptir. Çizgi filmlerde sergilenen şiddet içeriklerinin çocukların davranışlarını şiddete eğilimli hale getirdiğini vurgulayan farklı çalışmalar yapılmıştır (Atik ve Ebrin, 2015; Ria vd.,2016; Temel vd., 2014).

Çizgi filmlerin amacı çocukların eğlendirmek ve bilgilendirmektir. La Fontain masallarını çizgi filme uyarlayan Walt Disney, çizgi film yapımlarını bir çıkarım

yapma, bilgilendirme amacıyla hazırlamıştır (Güler, 1992). Çizgi filmler görsel eğitimin ilk basamağını oluşturmaktadır. Çizgi filmler, çocukları eğlendirerek yeni kelimeleri, kelime telaffuzlarını, farklı coğrafyaları, kültürel çeşitliliği, cesareti, sevgiyi, aşkı, söz dinlemeyi, farklı hayvanları ve benzeri birçok temada çocukların anlayabilecekleri düzeyde öğrenmelerine yardımcı olmaktadır (Demiral vd., 2016). Çocukların severek izlediği çizgi filmler, çocukların yaş ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak, farklı gelişim alanları da göz önünde bulundurularak ve uzman görüşleri doğrultusunda hazırlandığında çocuklar için hem eğlendirici hem de eğitici bir araç olarak kullanılabilir (Yaşar Ekici, 2015). Yapılan araştırmalarda eğitim materyali olarak çizgi filmlere, sosyal bilgiler dersinde (Oruç ve Teymuroğlu, 2016; Selanik Ay ve Korkmaz, 2017), İngilizce dersinde (Bülbül ve Oruç, 2019), fen bilgisi dersinde (Çelik, 2015) farklı kademelerdeki öğrencilerin akademik başarılarına etkisine ve hayat bilgisi programında yer alan değerlerin aktarımı (Bölük, 2018), kavram öğretimi (Çoşkun ve Köroğlu, 2016) gibi konularda yer verilmiştir. Araştırmalar sonucunda çizgi filmler yardımıyla işlenen derslerin çocukların başarısını ve derse karşı olan tutumlarını olumlu yönde etkilediği ve yaşam becerilerini desteklediği görülmüştür (Berber vd., 2019; Özcan, 2020). Çizgi filmlerin çocukların kavram öğrenimi (Köprülü, 2016), çizim, sayma ve İngilizce beceri gelişimlerini destekleyerek okula hazırbulunuşlukta yardımcı olduğu belirlenmiştir (Borzekowski, 2018).

2. KATILIM

Bu bölümde katılımın tanımı, katılımın önemi, katılımın düzeyleri ve nitelikleriyle birlikte farklı ortamlarda çocuk katılımı başlıklarına yer verilmiştir.

2.1. KATILIMIN TANIMI

Çocuk hakları, çocukların özel durumları için düzenlenen ve onlara özgü hakları içinde bulunduran ve insan haklarının genelinden eşit bir şekilde faydalanmalarını sağlamak için alınacak önlemleri düzenleyen temel haklarıdır (Özer, 2016). 20. yüzyılın ortalarında çocuğa ilişkin bakış açısının değişmesiyle birlikte çocukların ve gençlerin toplumdan farklı özel ihtiyaçlara sahip olduğu anlayışı benimsenmiştir. Bu anlayış doğrultusunda çocukları ihmal ve istismardan koruma ve yetişkinlerden farklı olarak koruma altına alma gerekliliği ortaya çıkmış ve çeşitli bildireler yayınlanmıştır (Karataş ve Acar, 2008). Çocukların yasal süreçlerini uluslararası hukukta düzenleyen ve temel yasal metni kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (BM

ÇHS), taraf devletler tarafından 20 Kasım 1989'da kabul edilmiştir. Çocukların yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının uygulamasını sağlamayı amaçlayan Çocuk Hakları Sözleşmesi, bu dört temel ilke üzerinde toplanmıştır (Akyüz, 2013).

Katılım, kelime anlamı olarak bir işe katılma, dâhil olma işi olarak ifade edilmektedir (TDK Güncel Sözlüğü, 2021). Katılım hakkı, çocukların kendilerini özgürce ifade edebilmelerini, toplumun her kesiminde karar alma ya da verme süreçlerinde fikirlerinin dikkate alınmasını ve değerlendirilmesini, sosyal hayata katılımalarının desteklenmesini içermektedir (UNICEF, 2009). Katılım, çocuklarla yetişkinler arasında karşılıklı saygıya dayalı olarak iletişim kurmayı, çocuğun yaş ve olgunluğunu da göz önüne bulundurarak, görüşlerinin tam olarak ciddiye alınmasını gerektirir (Lansdown, 2011). Çocuk katılımı, çocuklara değer vererek ve dinleyerek, onlar için önemli olan durumlarda yetişkinlerin öncülüğünde dünyayı anlamlandırma süreci olarak tanımlanabilir (Venninen vd., 2013).

2.2. KATILIM HAKKI

Gelişen dünya görüşleri ve yeni uygulanan demokratik anlayışlar katılım kavramının içeriğinin yeniden keşfedilmesini sağlamıştır (Karataş ve Acar, 2008). Katılım hakkı çocukların kendilerini ilgilendiren konularda düşüncelerini özgürce ifade edebilmelerini ve temel özgürlük haklarını içermektedir (Akyüz, 2013). Katılım hakkı çocukların kendilerini ilgilendiren her konuda oluşturdukları görüşlerin ciddiyetle ele alınmasını ve verilecek kararlara temel teşkil etmesini gerektiren bir durumdur (Erbay, 2016). Çocukların katılım hakkı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde 12. maddesinde ifade edilmektedir (Kurt, 2015). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989), bütün çocukları eşit kabul etmektedir. Sözleşmeyi imzalayan taraf devletler, sözleşmeye ilişkin ilke ve hükümlerin çocuklar tarafından çeşitli araçlar yardımıyla öğrenilmesini ve sağlamayı garanti etmektedir. Aynı zamanda bu ilk bağlayıcı uluslararası bildirge siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarla bütünleştirilmiştir (UNICEF, 2004).

Katılım hakkı, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin (1989) 12. maddesinde öngörülen temel ilkeler arasında yer almakta ve çocukların hayatlarını etkileyen karar alma süreçlerine katılma hakkından yararlandıklarını açıkça belirtmektedir. Bu madde, çocukların aileleri, okulları, toplulukları ve hayatlarını doğrudan etkileyen diğer konular ile ilgili kararları etkileme biçimlerini kabul etmektedir. Ayrıca bu madde, çocukların

karar alma süreçlerine önemli ölçüde katılma ve yaşamlarıyla ilgili konularda yaşları ve olgunluklarına uygun olarak kendi görüş ve önerilerini sunma yeteneklerini tanır (Save The Children, 2018). Katılıma ilişkin diğer maddeler ise 13., 14. ve 15. maddelerdir. Sözleşmede 13. Madde çocukların ifade özgürlüklerini, 14. Madde din ve vicdan özgürlüklerini, 15. Madde ise çocukların barış içinde toplanarak dernek kurma özgürlüklerini açıklamaktadır (UNICEF, 2004). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde çocuk katılımına ilişkin yer verilen maddeler şu şekildedir (BM ÇHS, 2009):

Madde 12:

1. Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanır.

2. Bu amaçla, çocuğu etkileyen herhangi bir adli veya idari kovuşturmada çocuğun ya doğrudan doğruya veya bir temsilci ya da uygun bir makam yoluyla dinlenilmesi fırsatı, ulusal yasanın usule ilişkin kurallarına uygun olarak çocuğa, özellikle sağlayacaktır.

Madde 13:

1. Çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir; bu hak, ülke sınırlarına bağlı olmaksızın; yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğünü içerir.

2. Bu hakkın kullanılması yalnızca:

3. Başkasının haklarına ve itibarına saygı;

4. Milli güvenliğin, kamu düzeninin, kamu sağlığı ve ahlakın korunması nedenleriyle ve kanun tarafından öngörülme ve gerekli olmak kaydıyla yapılan sınırlamalara konu olabilir.

Madde 14:

1. Taraf Devletler, çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlükleri hakkına saygı gösterirler.

2. Taraf Devletler çocuğun yeteneklerinin gelişimiyle uyumlu biçimde haklarının kullanılmasında, ana-babanın ve gerekiyorsa yasal vasilerin çocuğa yol gösterme konusundaki hak ve ödevlerine, saygı gösterirler.

3. Bir kimsenin dinini ve inançlarını açıklama özgürlüğü kanunla öngörülmek ve gerekli olmak kaydıyla yalnızca kamu güvenliği, düzeni, sağlık ya da ahlâk ya da başkalarının temel hakları ve özgürlüklerini korumak gibi amaçlarla sınırlandırılabilir.

Madde 15:

1. Taraf Devletler, çocuğun dernek kurma ve barış içinde toplanma özgürlüklerine ilişkin haklarını kabul ederler.

2. Bu hakların kullanılması, ancak yasayla zorunlu kılınan ve demokratik bir toplumda gerekli olan ulusal güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni yararına olarak ya da kamu sağlığı ve ahlâkın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla yapılan sınırlamalardan başkalarıyla kısıtlandırılamaz.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi Genel Yorum 12’de, katılım hakkını açıklayan 12. Maddenin, sözleşmedeki diğer maddelerle ilişkisi şu şekilde açıklanmıştır (Genel Yorum No 12, 2009):

Madde 12, genel bir ilke olarak, Madde 2 (ayrım gözetilmeme hakkı), Madde 6 (yaşama, hayatta kalma ve gelişim hakkı) gibi Sözleşme’nin diğer genel ilkeleri ile bağlantılıdır ve özellikle de Madde 3 (çocuğun yüksek yararının öncelikle gözetilmesi) ile birbirine bağımlıdır. Bu madde ayrıca başta Madde 13 (ifade özgürlüğü hakkı) ve Madde 17 (bilgi alma hakkı) başta olmak üzere medeni haklar ve özgürlükler ile ilgili maddeler ile de yakından bağlantılıdır. Ayrıca, Madde 12 çocuğa ilgili maddeler ve bunların uygulamasında yer verilen haklar ile ilgili kendi görüşlerine sahip bir özne olarak saygı gösterilmemesi halinde tam olarak uygulanamayacak olan, Sözleşme’nin tüm diğer maddeleri ile bağlantılıdır.

2.3. KATILIMIN ÖNEMİ

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989), yetişkinlerin çocuklara yönelik bakış açılarını değiştirmeyi amaçlaması bakımından kritik bir öneme sahiptir. Çocukların katılım hakkı, yetişkinlerin çocuklarla ilgili kararlar alırken çocukların düşüncelerini ifade edebilme özgürlüğünü ve fikirlerine değer verilmesini yasal güvence

altına almaktadır. Çocuk katılımı temel bir hak olarak ulusal ve uluslararası yasalarla kabul görmüştür (UNICEF, 2009).

Landsdown (2005)'a göre, çocukların yeteneklerinin en üst seviyelere çıkabilmesi ve katılım potansiyellerinin güçlenmesi için çocuklar için aile ortamında, okulda, sağlık kurumunda, mahkemelerde, yerel topluluklarda, yerel ve ulusal toplantılarda, kendi hayatları hakkındaki karar alma süreçlerinde sorumluluk kazanabilecekleri çevreler hazırlanmalıdır. Çocuk katılımının uygulanması demokratik yönetim şeklinin uygulanması, topluma yönelik hizmetlerin ve ihtiyaçların doğru uygulanabilmesi açısından çok önemlidir (Erbay, 2016). Arnavutluk'ta çocukları güvende tutmaya yönelik yapılan bir çalışmada, çocuk katılımının önemi şu şekilde ifade edilmektedir (Save The Children, 2018):

1. Çocukların kişisel gelişimlerine ve motivasyonlarına katkıda bulunur.
2. Çocukların koruma ve kendini savunma becerilerini geliştirerek hakları konusundaki farkındalıklarını artırır.
3. Çocukların dâhil olma, sivil katılım, hoşgörü ve çocuklara saygı duyma becerilerini teşvik eder.
4. Hedeflenen ve gerekli demokratik hizmetleri geliştirir ve iyileştirir.
5. Çocuklara, yaşlılar tarafından algılanması zor olan gelecekteki konulara ilişkin uzun vadeli bir bakış açısı kazandırır.

Katılım hakkı, çocukların sadece düşüncelerini özgürce ifade edebilmeleri ile sınırlı kalmayıp, çocuklarda vatandaşlık bilincinin oluşması ve çocukların korunması açısından da olanaklar sağlamaktadır. Katılım hakkı ile özellikle engeli olan kendini koruyamayacak güçteki küçük çocukların da korunması önemsemektedir. Yetişkinlerin çocukları koruyabilmesi, çocukların yaşadıkları olayları anlatmaları ile gerçekleşebilmekte bu da ancak çocukların kendilerini ifade edebilmeleri ve dinlenilmeleri yani katılımlarının sağlanması ile gerçekleşebilmektedir (Lansdown, 2011). Çocukların katılım süreçlerine dahil olmaları onların benlik saygılarının gelişmesi, öz yeterliliklerinin artması, empati kurabilmeleri ve sorunları çözümede farklı bakış açıları kazanmaları, özgüvenlerinin artması, vatandaşlık görevini aktif gerçekleştirebilmesi gibi farklı gelişim alanlarını da desteklemektedir (Lansdown, 2005; UNICEF, 2009).

2.4. KATILIM DÜZEYLERİ

Katılım düzeyleri, çocukların katılımlarının kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi açısından önemlidir. Bu doğrultuda katılım düzeyleri danışmacı katılım, işbirlikçi katılım ve çocuk liderliğinde katılım olmak üzere üç farklı şekilde açıklanmaktadır (Lansdown, 2010):

1. Danışmacı Katılım: Danışmacı katılım yetişkinlerin, çocukların kendilerini etkileyen konularda görüş ve deneyimleri hakkında anlayış geliştirebilmeleri için katkıda bulunmalarını içermektedir. Danışmacı katılım süreci yetişkin tarafından başlatılmakta ve sürdürülmektedir. Çocukların süreç içerisinde kontrolleri yok denilebilecek şekilde azdır. Bu nedenle karar verme süreci yetişkinler tarafından sağlanmakta ve çocuklarla paylaşılmamaktadır. Ancak yetişkinler çocuğun görüşlerine ve deneyimlerini dikkate alarak değer vermekte ve çocukların deneyimlerinin önemli olduğu kabul etmektedir. Danışmacı katılım çocukların yaşamlarıyla ilgili yasalar, politikalar ve uygulamalar hakkında bilgilendirme ve görüşlerini ifade edebilme fırsatlarını sunmaktadır (Lansdown, 2010).

2. İşbirlikçi Katılım: Katılımın bu düzeyi yetişkinler ve çocuklar arasındaki fikir ortaklığını sağlamaktadır. İşbirlikçi katılım çocukların projelerin, programların, araştırmaların veya faaliyetlerin geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesine aktif olarak katılmaları için fırsatlar sağlamaktadır. Katılımın sürecinde yetişkinler ve çocukların işbirliğiyle gerçekleşen ancak çocukların hem süreci hem de sonuçları etkileyebilmesine olanak sağlamaktadır. Çocukların katılım süreçleri ailede, okul ortamında ya da bir projede ve sağlık hizmetlerinde gerçekleşebilir (Lansdown, 2010).

3. Çocuk Liderliğinde Katılım: Bu katılım düzeyinde çocuklar kendi istekleri doğrultusunda katılım sürecine başlamaktadırlar. Çocuklar kendilerini ilgilendiren konu ve gündemleri belirleme fırsatına sahiptirler. Yetişkinler çocukların belirlediği kararlara saygı duyarlar ve gerektiğinde çocukların süreçlerinin gerçekleşebilmesi için onlara destek olmaktadır (Lansdown, 2010). Çocuk liderliğinde katılım düzeyine örnek olarak çocukların okul seçimleri, kendi topluluklarını kurabilmeleri ve medya girişimlerini başlatma faaliyetleri verilebilir (Akyol, 2020).

4. Katılım düzeyleri arasında mutlak doğru aranmamalı, her katılım düzeyleri farklı şartlarda uygunluk taşıyabilmektedir (Koran, 2017). Katılım hakkının

uygulanabilir olması, çocukların yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun olarak bilgilendirilmelerine, görüşlerinin dikkate alınarak uygulanmasına ve çocukların etnik kökeni, dili, dini, yaşı gibi kişisel özellikleri dikkate alınmadan eşit kabul görmelerine bağlıdır (Polat ve Şahin, 2012).

2.5. KATILIMIN NİTELİKLERİ

Katılım hakkına ilişkin uygulamaların BM ÇHS (2009) yer verildiği gibi gerçekleşmesi ve sürdürülebilir olması için katılımın bazı niteliklerinin uygulanması gereklidir (Lansdown, 2011). Bunlar, saydam ve bilgilendirici olma, gönüllülük, saygılı ve ilgili olma, çocuk dostu olma, içermecilik, eğitim ile desteklenen, güvenli ve riske karşı duyarlı, hesap verebilir olarak ifade edilmektedir (BM ÇHS, 2009):

Saydam ve bilgilendirici: Saydam ve bilgilendirici niteliği katılımın kapsamını, amacını ve olası etkileri ile katılımın nasıl gerçekleşeceği konusunda tam ve ulaşılabilir, çocukların yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun bilgi sağlanabilmesi olarak açıklanmaktadır. Bu niteliğin tüm bireyler açısından anlaşılır olması önemlidir.

Gönüllü: Katılımın bu niteliği çocukların, kendileri ile ilgili süreçlere katılmak isteyip istemediklerini dile getirebilmelerini ve katılımı istedikleri zaman sonlandırabileceklerini ifade etmektedir. Çocuklar hiçbir zaman bireyler ya da yetişkinler tarafından görüşlerini ifade etmeye ve katılıma zorlanmamalıdır. Bu nitelikle birlikte çocuklar, geri çekilme haklarının farkındadır ve bunu her zaman yapabilirler.

Saygılı: Saygılı niteliği, çocuğun görüşlerini ifade etme veya faaliyet başlatma için ortam oluşturma ve çocukların görüşlerinin dinleyiciler tarafından saygıyla karşılanması gerektiğini vurgulamaktadır. Çocukların etkileşim halinde olduğu aile, okul, kültürel gibi farklı ortamlarda olan katılımlarına saygı gösterilmelidir. Ayrıca çocukların görüşleri onları dinleyen bireyler tarafından dikkate alınmalıdır.

İlgili: Bu nitelikte çocuklar kendi yaşantılarıyla ilgili olan konularda sahip oldukları deneyim ve bilgilerinden yararlanarak görüşlerini ifade etmektedir. Katılım ortamlarından çocuk ilgilerine, isteklerine ve gelişimlerine uygun etkinlikler sunmak katılım düzeylerini artırmaktadır.

Çocuk dostu: Bu nitelikte çocukların ortamlarının ve çalışma yöntemlerinin, yetenek ve gelişim düzeylerine dikkat edilerek ve katılım süreçlerine uygun bir şekilde tasarlanmasını içermektedir. Çocuklara özgü faaliyetlerin tasarlanması onların katılım

göstermelerini sağlayabilmektedir. Ayrıca yetişkinler tarafından çocuk dostu ortamlar oluşturulurken çocukların katılımı için yeterli zamanın ve kaynağın ayrılması dikkat edilmesi gereken noktalar arasında yer almaktadır.

İçermeci (Kapsayıcı): Katılımın ayrımcılık kalıplarını içermeyecek şekilde, hiçbir fark gözetmeden tüm çocuklar için kapsayıcı olması gerektiğini içermektedir. Katılım faaliyetleri, tüm topluluklardan çocukları dâhil etmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca bu nitelik tüm çocukların etnik köken, dil ve kültürel özelliklerine duyarlı olunmasını gerektirmektedir.

Eğitim ile desteklenen: Yetişkinlerin, çocukların etkin katılımlarını kolaylaştırmaları ve çocukların katılım sürecine hazırlanmalarını sağlamak için çocukların sahip oldukları bazı becerileri desteklemeleri gereklidir. Ayrıca bu nitelik, yetişkinlerin katılım hakkı ile ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmeleri için destek almalarını vurgulamaktadır. Böylece yetişkinler çocuklar ile çalışırken çocukların sürece etkin katılımlarını sağlayabilmektedir.

Güvenli ve riske karşı duyarlı: Bu nitelik çocukların katılım süreçlerinde riskler oluşabileceğini, yetişkinlerin çocuklar ile birlikte çalışırken şiddet, sömürü veya oluşabilecek başka bir olumsuz sonuca karşı önlem almakla sorumlu olduklarını açıklamaktadır. Ayrıca çocukların katılımlarından dolayı yaşayabilecekleri riskli durumlara ve engellere karşı neler yapmaları gerektiği konusunda bilgilendirilmelerini kapsamaktadır.

Hesap verebilir: Hesap verebilir niteliği, katılım süreci sonunda, çocukların görüşlerinin nasıl yorumlandığı ve kullanıldığı ile ilgili çocuklara açıklamalar yapılmasını ve çocukların görüşlerinin elde edilen sonuçları nasıl etkilediği konusunda bilgilendirilmelerini içermektedir.

Katılımın etkin ve anlamlı hale gelebilmesi için, katılım niteliklerinin katılım süreci içerisinde sürekli bulundurulması gerekmektedir. Bu niteliklerin bir defaya mahsus uygulanması katılım hakkının uygulamaya yansımaları olarak değerlendirilmemektedir. Niteliklerin tümünün her zaman uygulamaya yansıtılması gereklidir (BM ÇHS, 2009; Lansdown, 2011).

2.6. FARKLI ORTAMLARDA KATILIM

Çocuğun katılım hakkı çocukların büyüdüğü, geliştiği ve öğrendiği çeşitli ortamlar ve durumlarda uygulanmalıdır. Bu ortamlarda ve durumlarda, çocuğun ve rolünün farklı kavramları mevcuttur. Tüm bunlar çocukların günlük konulara ve önemli kararlara katılımlarını sağlayabilir ya da sınırlandırabilir. Çocuğun katılım hakkının uygulanmasını etkilemek ve çocukların katılımını teşvik etmek için Taraf Devletlerin kullanabileceği çeşitli yolları mevcuttur (BM ÇHS, 2009).

2.6.1. Aile Ortamında Katılım

Çocukların yaşamlarında etkin rol oynayan aile ortamı katılım sürecinin ilk başladığı yerdir. Anne babalar, çocuklarının gelişiminde önemli rol alırlar ve eğitimcilerden önce çocukların katılımını destekleyen önemli bireylerdir. Anne babalar çocuklarına aile ortamında değerli ve saygın hissetmelerini sağlayıcı bir ortam sunarlar ve görüşlerini ifade etme fırsatı sağlamaktadır. Çocukların katılım süreçlerinin ailede başlaması, katılımın daha geniş toplumlarda gerçekleşmesi açısından başlangıç olmaktadır (Gündoğdu Ayar, 2018; Koran, 2017).

Ailede çocuk katılımının gerçekleşmesi hem çocukların yeteneklerinin gelişmesini hem de ebeveyn ve çocuk arasındaki saygının artmasını sağlamaktadır (Lansdown, 2005). Anne ve babalar, çocuklarının katılım haklarını kullanabilmeleri için onları yönlendirmeli ve gelişim düzeylerine uygun bir şekilde onlara rehberlik etmelidir (BM ÇHS, 2009).

2.6.2. Eğitim Ortamında Katılım

Yeni eğitim yaklaşımları, geleneksel öğretmen modelinin tam aksine öğretmen rolünün, çocuğa rehberlik etme ve çocuğun kendi öğrenme sürecini şekillendirmesine fırsat verme yönüyle, çocuğun katılımının gerçekleşmesine katkıda bulunmaktadır (Koran, 2017).

BM ÇHS (2009)'de ifade edildiği gibi çocuğun eğitim hakkının gerçekleşebilmesi için kendini ifade etme hakkına saygı duyulması gereklidir. Çocuklar eğitim aldıkları çoğu okulda ya da sınıfta idarecilik, ayrımcılık, şiddete ve kendi düşüncelerine karşı saygısızlık gibi durumlar ile ilgili korkular yaşamaktadır. Böyle bir okul ortamı çocukların görüşlerini rahatlıkla ifade edemedikleri ve bu görüşlere gereken önemin verilmediği yani katılımın gerçekleşemediği ortamlardır. Ayrıca bu gibi

nedenlerden dolayı birçok öğrenci okullarda ya başarısız olmakta ya da okula gitmeyi bırakmaktadır (Lansdown vd., 2005). Eğitim ortamlarında katılımın etkili hale getirilmesi için erken çocukluk döneminden itibaren eğitim programlarının aktif katılımı sağlayacak şekilde geliştirilmesi gereklidir. Çocukların en çok zaman geçirdikleri sınıf ortamları, çocukların katılımına uygun sosyal ortamlara dönüştürülmelidir. Sınıf ortamları, çocukların görüşlerinin önemsendiği, ayrımcılıktan uzak, çocuk merkezli ve etkileşimli bir ortam olmalıdır (BM ÇHS, 2009).

Eğitim ortamlarında katılım hakkının bir yaşam biçimi olarak çocuklara aktarılabilmesi için okul kültürüne de yansıtılması önemlidir. Çocuk katılımının hayata geçirildiği okullarda, eğitim ve öğrenme süreçleriyle birlikte okulda ve sınıf düzeylerinde de olumlu sonuçlar gözlemlenmiştir (Erbay, 2016). Katılımcı bir okul olabilmek için veliler, çocuklar, öğretmenler, okul idarecileri ve çalışanlar hazırlık sürecinde bulunmalı, özellikle öğretmenler için eğitimler ve çalıştaylar düzenlenmelidir. Çocukların okullarda karar alma süreçlerine dahil edilebilmeleri için okul yönetimi eğitim politikaları tarafından desteklenmelidir (Lansdown, 2005). Okul ortamlarında katılımın sağlanması, çocukların öğrenmeye ve eğitime yönelik temel problemlere çözümler üretebilmelerinde yetkili konuma gelmelerini ve yetişkinlerle işbirliği yapabilmelerini sağlar. Böylece okulun gerçek sahibi sayılan çocukların okula karşı kendi sorumluluklarını hissetmeleri sağlanabilir (Erbay, 2016).

2.6.3. Sağlık Hizmetlerinde Katılım

Sağlık hizmetlerine katılım, çocukların BM ÇHS (2009)'nin hükümlerinin gerçekleştirilmesiyle birlikte çocukların gelişimlerinin ve duygusal iyi oluşluklarının desteklenmesini gerekli kılmaktadır. Bu karar çocukların kendi sağlıklarını ilgilendiren durumlarda etkin bir şekilde yer almalarını içermektedir. Sağlık kuruluşlarında ve tedavi uygulamalarında çocukların bilgilendirilmesi ve kendi görüşlerini ifade etmeleri önemlidir. Bu bilgilendirme küçük yaşta çocuklara ve engelli çocuklara yönelik uygun ve erişilebilir tedaviler için de geçerlidir (BM ÇHS, 2009; Erbay, 2013).

Çocukların kendi sağlıkları ve gelişimleri ile ilgili hizmet politikalarının belirlenmesine ve planlanmalarına katılmaları gereklidir. Ülkemizde sağlık hizmetlerinde çocuk katılımını sağlamaya yönelik düzenlemelere yer verilmiş ancak uygulamaya yönelik bir çalışmaya yer verilmemiştir. Sağlık hizmetlerinde var olan hasta katılım düzeylerinin, çocukların kendilerine özgü olmasının sağlanmasıyla çocuk

katılımını gerçekleştirebilecektir. Bu doğrultuda sağlık hizmetlerinde, hasta haklarının belirlenmesinde çocukların görüşlerinin de dikkate alınması bir katılım uygulama örneği olabilir (Erbay, 2016).

2.6.4. Yerel Topluluklarda Katılım

Çocukların yaşam alanlarında söz sahibi olabilmeleri için yerel yönetimler tarafından çocuk katılımı dikkate alınmalıdır (Potuk Pekküçükşen ve Oktay, 2017). Çocukların kendi yaşadıkları ortamı, yönetim şeklini, yerel kültürlerini anlayabilmeleri için yaşadıkları ortamda katılımında bulunmaları önemli ve gereklidir. Özellikle yerel yönetimlere katılımları ile ilgili çocukların sorumluluklarının farkına varmaları ve yerine getirebilmeleri önemlidir. Çocukların yerel yönetimlere katılımları politika hakkında fikirler edinmelerini ve politik farkındalık duygusuyla hareket etmeye başlamalarını sağlar (Öktem vd., 2020). Her yaşta çocuğun yerel ve ulusal düzeyde yaşantılarını etkileyen politika ve hizmetler ile ilgili fikirlerini ifade edebilmeleri için onlara gereken saygı ve destek gösterilmelidir (Lansdown, 2005). Özellikle belediyelerde ve yerel yönetimlerde çocuk meclisleri kent konseyleri aracılığıyla çocuk katılımının uygulanabilir bir yapısını oluşturmaktadır (Erbay, 2013).

Sözleşmeye göre (BM ÇHK, 2009), çocukların katılım süreçlerini anlamlı hale getirecek ve temsil faaliyetlerini yürütebilecek kuruluş ve girişimler desteklenmelidir. Bununla birlikte, oyun alanlarının tasarlanması gibi yaşantılarını etkileyen durumlarda çocukların görüşlerinin dâhil edilmesi ve yerel gelişim planlamalarında çocuk merkezli uygulamalara yer verilmesi önemlidir (BM ÇHK, 2009).

2.6.5. Medyada Katılım

Gelişen teknoloji ile birlikte çocukların medyada katılımı hızla artış göstermektedir. Çocukların medya ortamına katılım hakkı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin tüm maddeleri içerisinde ve uygulamada çocuğun medya ortamına katılımının gerekli olabileceğini vurgulamaktadır. Özellikle çocukların görüşlerinin dinlenmesi ve bu görüşlere gerekli saygının gösterilmesiyle birlikte, düşünce, din ve vicdan özgürlükleri ile ilgili 12.,13. ve 14. Maddeler medyada katılımı destekler niteliktedir. Bu maddeler doğrultusunda çocuklar medyayı sadece bilgi sağlayan materyaller olarak kullanmak dışında, kendilerinin de katılımlarının sağlanacağı ortam olarak görmelidir (Merey, 2012). Özellikle gelişen teknolojiyle birlikte internetin tüm dünyaya ulaşımı kolaylaştırması, çocukların katılım haklarını

kullanabilmelerini ve görüşlerini duyurabilmeleri için yeni imkânlar sağlamaktadır. İnternet yoluyla çocuklar hem yaşadıkları yer hem de dünya hakkında erken yaşlardan itibaren bilgi sağlayabilmekte ve başkalarının düşüncelerini öğrenip, fikirlerini paylaşma imkânı bulabilmektedir (Dikmen Özarıslan, 2021).

3. MEDYA VE ÇOCUK KATILIMI

Toplumun çocuk katılımı hakkında duyarlı hale gelmesi, kamu hizmetlerinin çocukların görüşlerini dikkate alarak uygulanması, çocukların politik süreçlerinin desteklenmesi katılımının gerçekleşmesiyle sağlanabilir (Lansdown, 2010). Bununla birlikte çocukların, toplumun diğer bireyleri gibi eşit haklara sahip olduklarının kabul edilmesini sağlayan en önemli etmenlerden biri de medyadır. Medya tarafından çocuk algısı, pasif ve yetişkinlere ihtiyacı olan durumda ya da kontrolden çıkmış olarak iki farklı şekilde yansıtılmaktadır. Bu algı çocukların toplum nazarında değersiz olarak görülmesine neden olmaktadır. Medya tarafından çocuklara yansıtılan bu sınıflamalar politika düzeyinde de benzer şekilde görülmekte ve çocukların katılımlarının gerçekleşmesi zorlaşmaktadır (Franklin, 2002). 12. Madde, çocuğun, çocuğu etkileyen durumlarda ifade hakkına sahip olduğunu kabul etmektedir. 13. Madde ile çocuk katılımı iletişimi kapsayacak biçimde genişletilmiştir. Bu maddeye göre çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir. Bu hak, ülke sınırlarına bağlı olmaksızın; yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğünü içermektedir (Merey, 2012). Sözleşme'nin 17. Maddesi çocuğun medyaya katılım hakkıyla ilgili olan bir maddedir. Bu maddeye göre: “Taraı Devletler, kitle iletişim araçlarının önemini kabul ederek çocuğun; özellikle toplumsal, ruhsal ve ahlâki esenliğı ile bedensel ve zihinsel sağılığını geliştirmeye yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini sağlarlar” (BM ÇHS, 2009). Reza ve Haque (2020) televizyonda çocuk katılımına sınırlı bir şekilde yer verilmesini yetişkinlerin çocuk katılımına ilişkin yetersiz bir bakış açısına sahip olmaları ile ilişkilendirmiştir. Çocukların dijital haklarının da dikkate alınarak medya içeriklerinin Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki (1989) ilkeler doğrultusunda hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Koman (2011) medya ve çocuk katılımını şu şekilde değerlendirmektedir:

- Çocukların görüşlerini ifade edebilmeleri için medya araçlarında çocuklara özel bölümlere ve sayfalara yer verilmesi ve desteklenmesi,
- Medya aracılığıyla çocukları ilgilendiren konularda onların görüşlerinin alınması ve ilgili kurumlara ulaşmasının sağlanması,
- Çocukların yaşantıları ile ilgili konularda bilgi edinebilmeleri ve açıklanabilmesi
- Çocukların kendi medya ürünlerini oluşturabilmeleri ve desteklenmeleri

4. ÇİZGİ FİLM VE ÇOCUK KATILIMI

Çocukların kendileri ile ilgili düşüncelerini ve isteklerini dile getirebilmeleri ve haklarını kullanabilmeleri demokratik bir çevre ile desteklenebilir. Bireylerin, haklarının farkında olmaları, bu hakları kullanma ve korumayı istemeleri, haklarının neden korunması gerektiğinin bilincine varmaları küçük yaşlarda alacakları eğitim ile gerçekleşir. Erken çocukluk döneminin temelini oluşturan ilkökul kademesinde, çocukların sahip oldukları hakları ele alan dersler Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersi olarak görülebilir (Buğday ve Küçüköğlü, 2017). Okullar çocukların aktif katılımlarının sağlanacağı önemli ortamlardır. Bununla birlikte öğretmenler çocuklara eğitim süreci boyunca katılımları ile ilgili durumlarda rehber olmalıdır (Varol, 2019). Bununla birlikte çocukların yaşamını doğrudan etkileyebilen çizgi film içeriklerinin de katılım hakkına yönelik durumlara yer verilmesi gereklidir. Katılım hakkının doğru bir şekilde uygulanması öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocukluk ve çocuk katılımı anlayışlarıyla ilgili olduğu gibi medya araçlarının kullanımı da bu süreci etkilemektedir (BM ÇHS, 2009). Günümüzde en önemli medya araçlarından biri televizyondur (Aral vd., 2011; Öztürk vd., 2018). Televizyon, her yaşa hitap etme, kolay ve herkes tarafından ulaşılabilir olma ve pek çok farklı içeriğe sahip olma açısından en etkili medya aracı olarak görülmektedir. Televizyonun en çok etkilediği hedef kitlesi çocuklardır (Gündüz vd., 2020). Çocuklara yönelik hazırlanan programlardan en çok dikkat çeken ise çizgi filmlerdir. Çizgi filmler, çocukların eğlenerek izlediği ve izlerken fakında olmayarak taklit ettiği televizyon programıdır (Yaşar Ekici, 2015; Yazıcı vd., 2019).

Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukların gündelik konulara ve yaşamsal kararlara katılımını sınırlayan veya bütünüyle engelleyen anlayışlar üzerinde durmaktadır.

Herhangi bir ayırımı gözetilmeksizin bütün çocukların görüşlerini oluşturma ve dile getirme yetisine sahip olduğu ve çocukların dâhil olduğu tüm ortam ve süreçlerde bu hakkının korunması ve güvenceye alınmasının gerekliliği vurgulanmaktadır (BM ÇHS, 2009). Çocukların katılımının etkin olarak uygulanabilir olması ise küçük yaşlardan itibaren çocukların katılım haklarının yaşatılması ile mümkündür (Erbay, 2013). Çocuk katılımının sağlanmasıyla birlikte sağlıklı özgüven gelişimi ile kendisini değerli hisseden çocuklar toplumların gelişmesinde rol oynayacaktır. Çocuk katılımı, çocukların aldıkları kararlardan ve yaptıkları seçimlerden sorumluluk almayı ve geleceğe daha sağlam temellerle hazırlanabilmeyi sağlayacaktır (Buğday ve Küçükkoğlu, 2017). Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere çocuk katılım hakkı, çocukların ve gençlerin öz-değer algılarını geliştirme, karar verme becerilerini güçlendirme ve demokratik vatandaşlık anlayışı oluşturmaktır (Yüksel ve Yazıcı, 2019).

Çizgi filmlerin çocuklar üzerinde bıraktığı kalıcı etkiler araştırmalar tarafından ortaya koyulmuştur. İlkokul 1 ile 5. sınıfa giden öğrenciler ile yapılan bir çalışmada, erkeklerin %91'inin, kızların %80'inin çizgi film kahramanlarını örnek aldıkları bulunmuş, aynı çalışmada ebeveynlerin çoğu çizgi filmlerin çocuklarının yaşam tarzlarını etkilediğini yönünde görüş bildirmiştir. Araştırmada 1. sınıf öğrencilerinin ilgisini en fazla çizgi film konuları çektiği, 5. sınıf öğrencilerinin ise ilgisini en fazla çizgi film türlerinin çektiği belirtilmiştir (Eskandari, 2007). Televizyonda yer alan çizgi filmler, eğlendirici bir programın ötesinde çocukların yaşantılarının temeli olan haklarının iyi bir temsili niteliğinde olabilir. Çocuk haklarının temel ilkelerinden biri olan katılım hakkı, çocukların kendilerini ilgilendiren bütün durumlara özgürce katılmalarını (Madde 12) ve düşüncelerini ifade edebilmelerini (Madde 13) içermektedir (BM ÇHS, 2009). Çizgi filmlerde bu durumların nasıl yansıtıldığı ve çocukların katılım süreçlerine ne düzeyde yer verildiği önem taşımaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇİZGİ FİMLER VE ÇOCUK KATILIMI İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde çizgi filmler ve çocuk katılımına ilişkin yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Bu kapsamda yapılan araştırmalar, ilk olarak çizgi filmler ikinci olarak çocuk katılımı ile ilgili olmak üzere iki ayrı başlık altında incelenmiştir.

1. ÇİZGİ FİMLER İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

1.1. YURTDIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Rosen (2009) İsrail genelindeki 5. ve 7. sınıftaki toplam 418 öğrenci ile yürüttüğü çalışmada, animasyon destekli öğrenmenin öğrencilerin bilgi aktarımı ve bilim ve teknoloji öğrenimleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Deneysel desen ile gerçekleştirilen çalışma üç ay devam etmiş ve çocuklar fen ve teknoloji derslerine en az haftada bir kez animasyonlarla desteklenerek katılmıştır. Araştırma sonucunda öğrenme ortamlarında animasyon kullanımının bilgi aktarımını kolaylaştırdığı, öğrencilerin öğrenme motivasyonları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Iamurai (2009) araştırmasında sosyal hayatta iyi bir pozitif düşünme alışkanlığı kazandırmayı amaçlamış ve çocukların kolay ulaşabileceği iki boyutlu çizgi film animasyonu kullanarak bu sorunları gidermeye çalışmıştır. Araştırmacı, Tayland'daki 4 ilköğretim okulundan 1-6. sınıf toplam 200 öğrenci ile çalışmasını yürütmüştür. Araştırmacı, öğrencilere animasyon sunumundan sonra anket ve görüşme formu uygulamıştır. Araştırma deneysel araştırma olarak yürütülmüş pozitif içerikli animasyonların çocukların davranış değişikliği etkisini anket yoluyla incelemiştir. Araştırma sonucunda çizgi filmlerin çocuklarda saldırgan davranışlara neden olduğu, bunun yanında olumlu davranışlar oluşturabileceğine ulaşılmıştır.

Ahmed ve Wahab (2014) küçük çocuklar için animasyon çizgi filmlerin öneminden yola çıkarak, dünya çapında çocuklar için popüler bir kanal olan Cartoon Network'te yayınlanan çizgi filmlerde erkek ve kadın karakterlerin cinsiyet temsilini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma 2013 yılının Ocak-Temmuz ayları arasında yayınlanan animasyon türlerinin ve çizgi filmlerin belirlenerek yapılmıştır. Araştırma içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, çizgi filmlerdeki kadın ve erkek karakterlerin önyargılı ve sıradan bir şekilde betimlendiği belirtilmiştir. Çizgi filmlerin toplumsallaşma sürecinde erkek ve kadın karakterlerine ilişkin fikirlerin

şekillenmesinde ve inşa edilmesinde, kadın ve erkeğin toplumdaki konumunun ve özelliklerinin yansıtılmasında önemli bir rol aldığı ortaya çıkmıştır.

Al-Rabaani ve Al-Aamri (2017) tarafından yapılan çalışmada, çizgi film kullanımının 4. Sınıf öğrencilerinin su konusu hakkındaki farkındalıklarını geliştirmeyi amaçlamışlardır. Deneysel desen kullanılarak yapılan araştırmaya 33 kız ve 33 erkek öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda çizgi film kullanımının, öğrencilerin su konusundaki farkındalıklarını arttırdığı ve öğrencilerin, sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde değiştiği belirlenmiştir.

Dwiaryanti (2018) Ömer ve Hana çizgi film serisi üzerine yaptığı araştırmada bu çizgi filmin çocuklar için faydalı olduğunu, erken yaşlardan itibaren örnek alınan bu çizgi filmin karakter eğitiminde faydalı olacağını belirtmiştir.

Asghar ve Chohan (2019) çizgi filmlerin çocukların dilbilimsel gelişimlerinin üzerinde etkisini incelemeyi amaçladıkları çalışmalarını 10- 13 yaş 10 kız ve 10 erkek öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın verileri öğrenciler çizgi film izledikten sonra gözlem ve görüşme formlarıyla toplanmıştır. Araştırmada, çizgi filmlerin öğrencilerin dilbilimsel gelişimlerini etkilediği bununla birlikte saldırgan davranışlara teşvik ettiği yönelik sonuçlara ulaşılmıştır.

Borzekowski (2018) Tanzania’da eğitici çizgi filmlerin, dil, okuma, sayı farkındalığı, şekil bilgisi, İngilizce becerileri gibi farklı kavramlar üzerindeki etkisini incelemiş olduğu yarı deneysel çalışmada, 4- 8 yaş grubundaki 568 çocuğa dört hafta boyunca eğitici çizgi filmler izletilmiştir. Çizgi filmler izlenmeden önce ve izlendikten sonra çocuklar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, çocukların çizgi filmleri izledikten sonra dil, okuma, sayı farkındalığı, şekil bilgisi, İngilizce becerilerinin olumlu yönde değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında özellikle az gelişmiş ülkelerdeki dezavantajlı çocuklar için eğitici çizgi filmlerden yararlanılabileceği vurgusu yapılmıştır.

Beaino (2021) çizgi filmlerin 3-10 yaş grubundaki çocukların şiddet ve agresif davranışları üzerindeki etkisini incelediği araştırmada, 222 anneye anket uygulamış ve 8 anne ile odak grup görüşmeleri gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda çocukların izledikleri şiddet içerikli çizgi filmler ile çocukların agresif davranışları arasında ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca çocukların çizgi filmlerde gördükleri olayları

taklit etmelerinin, çizgi filmlerde karşılaşılan olumsuz ve uygun olmayan içeriklerin yaygınlaşmasına neden olduğu belirlenmiştir.

Parvin ve Islam (2020) yapmış oldukları çalışmada, çizgi filmlerin çocukların fiziksel sağlığı, zekâ düzeyi ve etkinlikleri üzerindeki etkilerini bir derleme çalışması kapsamında incelemiştir. Çizgi filmlerin çocukların dil, davranış gelişimi ve öğrenme süreçleri üzerinde olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda çocukların çizgi filmler yoluyla fizyoterapi ve rehabilitasyon etkinlikleri hakkında farkındalık kazandıkları belirlenmiştir. Bunu dışında çizgi filmlerin, görme ve işitme bozuklukları, hayal gücünde zorlanma, dikkat eksikliği, şiddet eğilimi gösterme gibi olumsuz durumlara da neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kogler vd. (2021) kavram karikatürleri ile çocuklara yönelik katılımcı araştırmalarını 8 ile 10 yaşındaki 60 çocukla gerçekleştirmiştir. Araştırmalarında çocukların katılımları desteklenerek araştırmacı potansiyelleri ortaya koyulmuştur. Kavram karikatürlerinin kullanılmasıyla birlikte çocuklar ebeveyn boşanmalarına karşı farkındalık kazanmıştır. Araştırmada, çocukların kavram karikatürleri ile katılımlarının sağlanması, onların görüşlerini ve deneyimsel bilgilerini paylaşmada ve sessiz ve utangaç çocukların sürece dâhil olmasında kolaylıklar sağlayabildiği sonucu elde edilmiştir. Ayrıca araştırmada, kavram karikatürlerinin, bir sosyal bilim araştırma yöntemi olarak kullanılmasının, çocuklar için ilham verici ve motive edici bir etkinlik olduğu kanıtlanmıştır.

1.2. YURTIÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

İnce (1991) çizgi filmlerin 6-18 yaş grubu bireylerin yaşantılarında yeri ve önemi isimli yüksek lisans çalışmasında, çocukların çizgi filmlere yönelik genel eğilimlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma ilkököl ve ortaokul düzeyinde toplam 586 çocuğa uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak ‘Çizgi Film İzleyici Anketi’ kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda çocuk ve ergenlerin çizgi film izleneme eğilimlerinin fazla olduğu, çizgi filmi haftanın her günü izleyen çocukların, haftanın 5-6 günü izleyenlere oranla daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çizgi filmlerin ergenler ve çocuklar tarafından beğenilen gösterimler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Arıkan (2002) yaptığı araştırmada, 7-12 yaş grubu ilköğretim kademesindeki çocuklara yönelik çizgi filmlerin eğitim amaçlı kullanımını inceleyerek, çizgi film yöntemi ile müze eğitimi verilmesi yönelik kısa bir uygulama oluşturmuştur.

Arştırmada çizgi filmin oluşumu ve çizgi filmle eğitim ilişkisine yönelik genel bilgiler vermiştir. Araştırmının sonucunda öğrencilerin gezeceği müzeler hakkında çizgi filmler aracılığıyla önceden bilgi edinmesinin çocuklar için yararlı olacağı belirtilmiştir.

Arslan vd. (2006) okul çağı çocuklarının televizyon izleme alışkanlıklarını incelemişlerdir. Çalışmalarını 6-12 yaş grubunda 100 öğrenci ile gerçekleştirmişleridir. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan anket ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun tavsiye edilen süre kadar televizyon izledikleri, anneleri çalışmayan çocukların TV izleme sürelerinin daha uzun olduğu ve çocuklarının yaşlarının artışıyla birlikte TV izleme sürelerinin de artış gösterdiğine ulaşılmıştır.

Güneş (2010) yüksek lisans çalışmasından çizgi film karakterlerinin çocukların satın alma üzerine etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma verileri ilkokul 3., 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinden toplam 700 çocuğa anket uygulanarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda reklamlarda gördükleri çizgi film karakterlerinden etklendikleri, karakterler ile bir ilişki kurum reklamlanan ürünü almak istedikleri eğilimde olduklarına ulaşılmıştır.

Bülbün Aktı (2014) çalışmasında TRT çocuk kanalında okul öncesi yaş grubuna yönelik çizgi dizileri çocuk hakları açısından incelemiştir. Araştırmada, TRT Çocuk kanalında 2012 yılı Aralık ayında yayınlanan okulöncesi döneme yönelik yayınlanan yedi çizgi dizinin incelenmiştir. Araştırma nitel yöntemle yürütülmüş çizgi filmler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmının sonucunda incelenen çizgi filmlerde katılım hakkına yer verildiği ancak bütün çizgi filmlerde katılım haklarına ilişkin maddelerin tamamına yer verilmediğine çocuk katılım hakkının çizgi filmlerde en az yer verilen ikinci haklar olduğuna ulaşılmıştır.

Hamarat vd. (2015) yaptıkları çalışmada, 4-6 yaş okul öncesi dönemindeki çocuklarının en çok izledikleri çizgi filmleri hangileri olduğunu ve bu çizgi filmlerin içeriklerinin belirlenen yaş dönemindeki çocukların gelişimleri açısından uygun olup olmadığının tespit edilmesini amaçlamışlardır. Araştırmada, verileri toplamak için görüşme formu ile kontrol listesi uygulanmış ve veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Yapılan görüşmelere göre çocukları en çok izlediği çizgi filmlerin Caillou ve Sünger Bob olduğu ve bu çizgi filmlerden Caillou çizgi filminin çocukların gelişimlerinde faydalı ve hayatlarına uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kamacioğlu (2017) yaptığı araştırma, çizgi filmler aracılığı ile kültürel aktarımın önemini vurgulamış ve Miyazaki filmlerinde bulunan kültürel öğeler ile kültür aktarımı örneklerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, Japon kültürünün Ghibli Stüdyoların yapılan çizgi filmlerle ustaca yansıtıldığı ve çizimleriyle başarılı bir şekilde aktarıldığına ulaşılmıştır.

Yılmaz ve Çelik (2018) “Çizgi Filmlerdeki Spor Unsurlarının İncelenmesi: Niloya ve Kuzucuk Örnekleri” isimli çalışmasında, çizgi filmlerin spor unsurları açısından incelenmesini amaçlamışlardır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, iki çizgi filmde de çeşitli spor dallarına ve bu spor dalları ile ilgili kavram, terim ve materyallere ve spor yarışlarında mücadeleci davranışlarla ilgili mesajlara yer verildiğine ulaşılmıştır. Araştırmaya göre, okulöncesi dönemde çocuklara yönelik, sporla ilgili beceri ve kazanımların çizgi filmler aracılığıyla yer verilmesinin önemli olduğu düşünölmektedir.

Kara (2019) çizgi filmlerin ilköğretim öğrencilerinin karakter gelişimi üzerine etkilerini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmaya 5. Sınıf 697 öğrenci ve 5. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ailelerinden 25’i katılmıştır. Araştırmada karma yöntem deseni kullanılmış, görüşme formu ile elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, çizgi filmlerden öğrencilerin duygusal olarak etkilendiği ve bilgi öğrenimi gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Bu tespitten hareketle çocukların yaşları itibarıyla ve dönem şartlarından kaynaklı olarak bazı sosyal, eğlence ve düşsel ihtiyaçlarını çizgi filmlerden karşıladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Yazıcı vd. (2019) ebeveynlerin çizgi filmlere ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırmaya, 2017-2018 eğitim öğretim yılında çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden, normal gelişim gösteren 60-72 aylık çocukların ebeveynlerinden araştırmaya katılmaya gönüllü toplam 70 ebeveyn dâhil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, çocuklar ve ailelerine ilişkin demografik bilgileri toplamak amacıyla “Genel Bilgi Formu” ve ebeveynlerin çizgi filmlere ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen “Ebeveynlerin Çizgi Filmlere İlişkin Görüşlerini Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, çocukların tamamına yakınının çizgi film izlediği, çizgi film izlerken medya araçlarından daha çok televizyonu tercih ettikleri, en çok izledikleri çizgi filmin Rafadan Tayfa olduğu, en çok sevilen karakterin Hayri olduğu, çocukların çizgi film izleme süresinin ise daha çok 60-120 dakika arasında olduğu tespit edilmiştir.

Bununla birlikte ebeveynler çocukların çizgi film izlemelerinden olumlu ve olumsuz yönde etkilendiklerini, daha çok olumsuz yönde etkilendiklerini belirtmiştir.

Şahin (2019) TRT'nin çocuklara değerler aktarımı ve Türkçe öğretimine katkısını araştırdığı doktora tez çalışmasında, TRT Çocuk kanalında 2015-2016 yayın döneminde yayımlanan ve günümüzde de yayını devam eden altı çizgi filmi incelemeyi amaçlamıştır. Yapılan analiz sonucunda değerlerin, yabancı yapım çizgi filmlerde yerli yapımlara göre daha zengin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe söz varlığı açısından ise çizgi filmlerde belirli söz gruplarının yoğun olarak işlendiği ancak bazı söz varlığı unsurlarına yeterince yer verilmediği tespit edilmiştir.

Şahin ve İlhan (2019), araştırmalarında ilkökul dönemindeki öğrencilerin çizgi film ve televizyon izleme alışkanlıkları ile çizgi film karakterlerine ilişkin algılarının tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma, 2016 yılında Kayseri'de yer alan üç farklı sosyo ekonomik düzeydeki ilkökulda eğitim gören 420 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Araştırmanın verileri anket yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ilkökul öğrencileri tarafından en çok izlenen çizgi film kanalı 'TRT Çocuk', en çok izlenen çizgi film 'Rafadan Tayfa' ve 96 farklı çizgi film karakterinin arasında en çok sevilen karakterin 'Keloğlan' olduğu belirlenmiştir. Araştırmada çocukların genellikle benimsediği çizgi film karakterlerinin davranışlarını iyi-güzel gibi sıfatlarla tanımladığı ancak bu benimseme sürecinin en önemli olgusunun olağandışı özellikler olduğu, çizgi film seçiminde ve karakterlerin benimsenmesinde cinsiyetin önemli bir belirleyici olduğu tespit edilmiştir.

Kurtdede Fidan ve Kılıç (2020) araştırmalarında sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler açısından 'Rafadan Tayfa' çizgi filmi incelemiştir. Araştırma için, Rafadan Tayfa çizgi filmine ait 2014-2016 yılları arasında yayınlanan 79 bölüm içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda çizgi film bölümlerinden sosyal bilgiler öğretim programında yer verilen 17 değer tespit edilmiştir. Ancak bu değerlere farklı oranlarda yer verildiği ve özellikle en çok kültürel değerlere vurgu yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Güliden Altmış (2021) doktora tezi çalışmasında, 9-11 yaş grubu çocuklarına yönelik TRT Çocuk kanalında yayımlanan 15 çizgi filmde yer alan değerlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. 9-11 yaş grubu çocuklara yönelik TRT Çocuk kanalında yayımlanan Türk yapımı 15 çizgi filmoluşturulan değerler tablosuna göre incelenmiştir.

Çizgi filmlerin incelenen bölümleri Youtube izlenme oranlarına göre belirlenmiş ve her çizgi filmde 5 bölüm en az iki kez izlenerek değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda TRT çocuk kanalında yayınlanan ve araştırma için incelenen 15 çizgi filmin değerler bakımından zengin olduğu fakat adalet, eşitlik ve özgürlük gibi değerlere yer verilme durumunun az olduğu görülmüştür.

Darga vd. (2021) “Çizgi Filmlerin Çocukların Dil ve Sosyal Gelişim Alanlarına Etkisine Yönelik Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi” isimli çalışmalarında, okul öncesi dönemindeki çocukların izledikleri çizgi filmlerin dil ve sosyal gelişimlerine etkisini ebeveyn görüşlerini doğrultusunda incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma verilerini 7 ana sınıfı bünyesindeki toplam 113 öğrenci ebeveyni dahil edilerek görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre katılımcıların okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerin çocukların dil gelişimlerine etkisine yönelik %61,6’sının, çizgi filmlerin çocukların sosyal gelişimlerine etkisine yönelik ise %64,60’ının etkisi olduğu yönde görüş bildirdikleri görülmüştür. Araştırmanın sonucunda çizgi filmlerin çocukların günlük yaşamlarında önemli bir yere sahip olduğu ebeveyn görüşleri doğrultusunda desteklenmiş ve çizgi filmlerin çocukların dil ve sosyal gelişimleri üzerinde etkili olduğuna ulaşılmıştır.

Durak ve Uysal (2021), acil serviste akut bronşitli çocukların çizgi film izleme ve dikkat dağıtma kartlarının korku düzeyleri üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma, acil serviste bulunan 3-6 yaş arasındaki akut bronşitli toplam 99 çocuk ile yapılmıştır. Araştırmanın verilerini İzleme Formu ve Çocuk Korku Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda akut bronşit çocukların çizgi film izlemelerinin korku düzeylerini azaltmada etkili olduğuna ulaşılmıştır.

2. KATILIM HAKKI İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. YURTDIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Gauvain & Perez (2005) ‘Avrupa-Amerikalı ve Latin kökenli Ailelerde Çocukların Okul Dışındaki Aktivitelerinin Planlanmasında Ebeveyn-Çocuk Katılımı’ isimli bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada farklı etnik gruplardaki çocukların okul dışı etkinliklere katılma durumunu incelemeye yönelik boylamsal bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya 7 ile 9 yaşları arasında Avrupalı, Amerikalı ve Latin kökenli toplam 140 çocuk, anneleri ve öğretmenleri dâhil edilmiştir. Araştırmadaki çocuklar 2. ve 4. sınıfa gitmektedir. Araştırmaya katılımcılar üç yıl boyunca yılda bir kez olacak şekilde

katılmışlardır. Araştırma sonucunda çocukların faaliyetlere yönelik katılımlarının anneleriyle ortak kararlar doğrultusunda gerçekleştirdiği ve bu doğrultuda günlük planlamalarda ebeveynlerden fazla rehberlik aldığı belirtilmiştir.

Brown ve Johnson (2008) Jamaikalı ailelerde çocuk yerleştirme ve çocuk katılımının incelenmesine yönelik yaptıkları araştırmalarını, çocukları ceza ve istismardan korumaya odaklanarak gerçekleştirmişlerdir. Araştırma ebeveynler ile 7 ile 12 yaş arasındaki çocuklarla yapılan odak grup görüşmeler ile yapılmıştır. Araştırmaya şehir içi, orta sınıf ve kırsal bölgede yaşayan katılımcılar dahil edilerek sosyal ekonomik olarak temsil sağlanmıştır. Araştırmaya 44 yetişkin ve 27'si erkek, 33'ü kız toplam 60 çocuk katılmıştır. Araştırma sonuçlarında sosyal ekonomik düzeyleri fark etmeksizin çocukların karar alma süreçlerine katılımlarının gerçekleşmediği, evdeki istismar ve cezadan korunma haklarının sınırlı olduğu, ama ebeveynlerin çocukların katılımlarının gerçekleşmesini desteklemeye yönelik eğilimlerinin olduğu belirtilmiştir.

Bruyere (2010) yaptığı araştırmada çocukların sağlıklı iletişim ortamlarına, deneyimlere ve fırsatlara katılımlarının sağlanmasının gençlerin olumlu gelişimin nasıl desteklediğini açıklamaktadır. Araştırmacı katılıma yönelik vurguyu yapmak için Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinde yönlendirilen aile politikasından, katılımı ilgili önemli makalelerden, katılımı desteklemek için önemli ilkelere bahsetmiştir.

Castro vd. (2015) İsveç okul öncesi sınıflarının kalitesini ve öğrencilerin zaman içindeki katılımı ile ilişkisini tanımlamayı amaçladıkları çalışmalarını, 55 okul öncesi birimde ve 165 okul öncesi öğretmeniyle gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda araştırmayla ilgili değişkenlerin zaman içerisinde arttığının ancak katılımın sabit kaldığı doğrultusunda olmuştur.

Collins (2017) çocuk katılımının uluslararası çocuk koruma çabalarında nasıl anlaşıldığı ve uygulandığına yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırmada çocuk katılımını fırsat eşitliğinin sağlanamaması, yaş ayrımcılığı, olanakların reddedilmesi gibi durumların katılımın uygulanabilirliğini zorlaştırdığı bu nedenle uluslararası katılımın doğru algılanması ve uygulanabilirliği açısından uluslararası insan hakları çerçevesinde literatür ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, uluslararası insan hakları çerçevesinin ve literatürünün gözden geçirilmesi, çocuk katılımı için yeterli teorik

desteğın olduğunu, ancak çeşitli nedenlerle uluslararası çocuk korumada iyi uygulanmadığını ortaya koymuştur.

Burger (2017) yaptığı çalışmada çocukların okula katılım haklarını nasıl değerlendirdiklerini ve okula katılımın sağlanmasında çocukların sosyal ve psikolojik durumlarıyla ilişkisini araştırmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İsveç ve Cenevre devlet ilkokullarında 1006 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarında çocukların çoğu okula katılım haklarını kullanabildiklerini, katılım hakkına ilişkin değerlendirmelerde okul, sınıf ve şehirlerarası bir farklılık göstermediği belirtilmiştir. Çocukların katılım haklarının uygulanabilirliği çocukların sosyal ve psikolojik kaynaklarıyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bijleveld vd., (2020) çocuk koruma hizmetlerinde çocuk katılımını sağlamaya yönelik ihtiyaçları belirlemek amalı bir çalışma yapmışlardır. Hollanda'nın Amsterdam kentinde bir projenin devamı niteliğinde gerçekleşen çalışmada, ilk olarak yöneticiler ve gençlerle görüşmeler gerçekleştirilmiş, daha sonra 10 çocuktan oluşan bir grupla çocukların isteklerini ve görüşlerini daha iyi anlamak ve yöneticilere ulaştırmak için bir araç kutusu geliştirilmiştir. Görüşmeler toplam 14 yönetici ile 2 ay boyunca yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda yönetici çalışanlarının tamamının çocuk katılımına yönelik olumlu tutumlara sahip olduğu, ancak yöneticilerin katılımın sadece bilgi toplamak ve sağlamakla ilgili olduğu düşüncesinde oldukları tespit edilmiştir. Çocukların katılımlarının desteklenmesine yönelik eksikliklerin olduğu, bunların yöneticilerin çocukların isteklerini karşılayamayacakları korkusu ve katılımın nasıl destekleneceğini bilmemeleri gibi nedenlerden kaynaklandığı belirtilmiştir.

Yuan vd., (2021) Bir ağız sağlığını geliştirme oturumunda çocuk, ebeveyn ve dişhekimi arasındaki etkileşimi araştırmak ve hemşire ve ebeveyn davranışlarının çocuk katılımı üzerindeki etkisini belirlemek için bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmalarını 2017 yılının Mayıs-Temmuz döneminde, 2-5 yaş arası 22 çocuk ile video gözlemsel çalışma olarak yürütmüşlerdir. Araştırmanın sonucunda çocukların yaşlarının büyüdükçe çocuk katılımını önemli ölçüde arttığı, hem hemşire hem de ebeveyn davranışlarının çocuk katılımı üzerinde doğrudan etkisi olduğuna ulaşılmıştır.

2.2. YURTIÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Karataş ve Acar (2008) sosyal hizmetler kuruluşlarında çocuk ve gençlerin katılımını isimli bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmasında çocuk katılımı, sosyal

hizmetlerde bulunan çocuk ve gençlerin katılım durumlarına ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. Araştırmada çocuk ve gençlerin sosyal hizmetlerde katılımın sağlanabilmesi için var olan işleyiş durumunun katılım anyası ve uygulamalarına yer verilerek düzenlenmesiyle gerçekleştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Merey (2012) ABD ve Türkiye'deki ilköğretim okullarında okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarında çocuk katılım hakkına yer verilme düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırmada doküman inceleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya yönelik çocuk katılım hakkı analiz ünitesi olarak belirlenmiş ve buna ilişkin tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Araştırmanın sonucunda, Türkiye sosyal bilgiler ders kitaplarında katılıma yer verilme durumunun yetersiz olduğu, yargı ortamına katılımı yönelik ifadeler yer verilmediği, ABD sosyal bilgiler kitabında da aile ortamına ve politikaya katılıma yönelik ifadelerin yok denecek kadar az olduğuna ulaşılmıştır.

Canbulut (2014) Türkiye'de Çocukların Katılım Hakkı Üzerine bir derleme araştırması yapmıştır. Bu araştırma ile çocukların katılım sosyolojik bakış açısında eleştirel olarak değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde çocukların katılım hakkına dair belirlenen maddeleri ele alarak toplumsal değerlere ilişkili tartışmaları açıklamıştır. Araştırma sonucunda Türkiye'de katılım hakkına yönelik değerlendirme yapılmış, katılım hakkının ülkemizde uygulanabilme düşüncesinin uzak olduğu belirtilmiştir.

Kılıç (2017) ilkokullarda çocuk katılım hakkının gerçekleşme düzeyini bir durum çalışması olarak incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 9 ilkokul içerisinde çocuk hakları temelli yapısı en yüksek olan okul oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri betimsel ve içerik analizi yöntemleriyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda katılım hakkının gerçekleşme düzeyine yönelik 15 farklı düzenleme belirlenmiştir. Çocukların okul öğrenci meclislerini katılımının sağlandığı ancak karar süreçleri içerisine doğrudan katılımlarının sağlanamadığı belirtilmiştir. Ayrıca okul düzenleme ve planlama süreçlerine çocukların katılımının sınıf düzeyi uygulamalara oranla daha sınırlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gündoğdu Ayar (2018) çalışmasında 4-6 yaş resimli çocuk kitaplarını çocuk katılım hakkı açısından incelemiştir. Araştırma bir çocuk kütüphanesinde yer alan kahramanı çocuk olarak belirlenen 275 çocuk kitabı ile yapılmıştır. Araştırmada,

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yer verilen katılım nitelikleri ve Hart'ın katılım merdiveni katılım düzeyleri dikkate alınarak veriler elde edilmiştir. Araştırma verilerine göre çocuk kitaplarında en fazla ilgili, saygılı, gönüllü ve saydam ve bilgilendirici niteliklerine, en az ise güvenli ve riske duyarlı niteliğine yer verildiği belirtilmiştir. Çocukların katılım seviyelerinin en çok oyun etkinliğinde gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Urfaloğlu (2019) demokratik tutumun yüksek ve düşük olduğu sınıflarda çocukların katılım haklarının gerçekleşme düzeylerinin, katılım hakkının gerçekleşme düzeyinin şekillenmesine yön veren öğretmen inanç ve düşüncelerini incelemeyi amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Araştırmada ilkokul 4. Sınıf öğrencilerini 160 saat gözlemlemiş ve gözlemlerin sonucunda farklı iki sınıftan toplam 16 öğrenci ile görüşme yapmıştır. Araştırma sonucuna göre demokratik tutumun yüksek olduğu ve düşük olduğu iki farklı sınıf tespit edilmiştir. Demokratik tutumun yüksek olduğu sınıf düzeyinde çocukların katılımını gerçekleştirmek için daha fazla düzenlemelere yer verildiği ve çocukların katılım haklarını gerçekleştirme seviyelerinin yüksek olduğuna ulaşılmıştır.

Bal (2019) çocuk hakları ve çocuk hakları eğitimi ile ilgili sınıf öğretmenleri tarafından paylaşımlarda bulunulan bir facebook grubunda, öğretmenlerin çocuk hakları eğitimine ilişkin mesleki gelişimleri incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 19 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri görüşme formu ve facebook dökümanları ile elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda facebook grubundaki öğretmenlerin çocuk hakları eğitimine yönelik birbirlerine tavsiyede buldukları ve bu doğrultuda yapılan etkinlikleri paylaştıkları, yaşanan problemler için birlikte çözüm ürettikleri ve birbirlerini destekledikleri belirtilmiştir. Yapılan online görüşme sonuçlarına göre facebook grubunda yer alan öğretmenlerin çocuk hakları eğitimi ile ilgili mesleki gelişimlerine fayda sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Atasü Topcuoğlu (2019) "Türkiye'de Göçmen Çocukların Katılım Hakkı" isimli çalışmada, çocukların katılım hakkını kavramını ve göçmen çocuklar açısından bu hakkı ele almayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda dünya genelinde ve Türkiye'de göçmen çocuklarının haklarının ihlal edildiği, çocukların refahını ve katılımını arttırmak için yetişkinler tarafından özendirilmenin ötesinde ihtiyaç haline getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Akyol (2020) anne ve babaların çocukların katılım hakkına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Araştırmayı beş-altı yaş çocukların araştırmaya gönüllü toplam 270 ebeveyle gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda anne ve babaların çocukların katılımını en çok evde ev işlerine yardımcı olma konusunda, okulda ise etkinliklere katıldıklarını belirtmiştir. Anne ve babaların çocuklarıyla birlikte sosyal etkinlikler ve yemek tercihinin karar verdikleri belirtilmiştir.

Akyol ve Erdem (2021) “Okulda Çocuk Katılımına İlişkin Fenomenolojik Bir Çalışma” isimli çalışmalarında, okul öncesi ve sınıf öğretmen adaylarının eğitim kurumlarında çocuk katılımına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma grubunu, 8’i okul öncesi, 8’i sınıf öğretmen adayı olmak üzere toplam 16 son sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma sonucunda çalışmaya katılan öğretmen adaylarının katılıma yönelik olumlu yönelimde oldukları, katılımı sağlamaya yönelik uygulamalar konusunda deneyim kazanmak istedikleri belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLKOKUL ÇOCUKLARINA YÖNELİK HAZIRLANAN ÇİZGİ FİLMLERDE ÇOCUK KATILIMININ İNCELENMESİ

Bu bölümde; araştırmanın amacı ve önemi, problemi, kapsam ve sınırlılıkları, sayıtları, yöntemi, modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi, geçerlilik ve güvenilirlik ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989) uluslararası devletler tarafından imzalanan, çocuklarının haklarının yasal güvencesidir. Sözleşmede çocukların yaşama ve gelişme, ayrımcılığın önlenmesi, çocuğun yararlarının korunması ve görüşlerine saygı gösterilmesi temel ilkeler arasında yer almaktadır (UNICEF, 2004). Çocukların görüşlerine saygı gösterilmesini ifade eden katılım hakkı özellikle demokratik girişimlerin ve politik gelişimlerin günümüzde hızlanmasıyla birlikte önemli bir konu haline gelmiştir (Ekiz, 2021).

Katılım hakkı, çocukların kendi yaşantıları ile ilgili her konuda fikirlerini özgürce sunabilmelerini ve çocukların kararlara katılma sürecini ifade etmektedir (Alderson, 2008). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 12. Maddesi çocukların kendileri ile ilgili bütün durumlarda görüşlerini serbestçe ifade edebilmelerini belirtmektedir (UNICEF, 2004). Bu madde ile birlikte çocukların bir birey olarak kabul edilmesi ve çocukların görüşlerini önemsemeyen geleneksel davranışların değiştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Akyüz, 2013). Çocukların katılım haklarını gerçekleştirmeleri yalnızca okul, aile ve sosyal ortamları ile sınırlı kalmamalı, yerel yönetimlerde, sağlık kuruluşlarında ve medyada çocuk katılımının desteklenmesi gereklidir. Günümüzde teknolojinin hızlı bir şekilde yayılması ile çocuk katılımının medya araçlarında da yer alması önemli bir rol oynayabilir. Özellikle televizyon hemen her evde bulunan bir kitle iletişim aracıdır. Çocukların evde televizyon karşısında vakit geçirdiği ve televizyon programlarından en çok çizgi filmleri izledikleri belirtilmektedir (Arslan vd., 2006)

Alanyazında çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet (Kalem, 2019; Şen, 2020) ve değerler (Bülbül, 2019; Sevim, 2013) açısından incelendiği, ilkokul çocuklarının derslere karşı tutumları, motivasyonları, ders başarısı ve ders çalışmaları üzerindeki (Abdüsselam 2013; Ateş, 2019; Çelik, 2015; Çoşkunçay, 2019; Erdem, 2019 ve

Şentürk, 2020), söz varlığının gelişimine ve kavram öğretimine etkisini (Bursalı, 2015; Köroğlu, 2016) incelenmiştir. Araştırmaların sonucunda çizgi filmlerde toplumsal roller açısından kadın erkek cinsiyet ayrımcılığının yer aldığı ve farklı rol ve kişilik özelliklerinin bulunduğu (Kalem, 2019; Şen, 2020), çizgi filmlerin öğrencilerin motivasyonu ve akademik başarıları üzerinde olumlu etkiye sahip oldukları (Çelik, 2015; Şentürk,2020), öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları ile çizgi filmleri izledikleri süre arasında ilişki bulunduğu (Çoskunçay, 2019), çizgi film senaryo ve görsellerinde milli kültürel değerlere rastlanıldığı (Bülbül, 2019) ve çizgi filmlerde yer verilen kavramların ve söz varlıklarının günlük iletişimde kullanılan söz varlıkları ve kavramlar ile uyduğuna (Köroğlu, 2016) ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmaların incelenmesi sonucunda alanyazında çizgi filmlerde çocuk katılımını belirlemeye yönelik bir çalışmanın henüz gerçekleştirilmediği belirlenmiştir. Çizgi filmlerde yer alan karakterler, ortam özellikleri, sosyal ve kültürel ilişkiler ile çocuk katılımına ilişkin verilen mesajların incelenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Çocuk katılımını gerçekleştirmenin amacı çocukların kendilerini ilgilendiren ve onları etkileyen her türlü kararda söz sahibi olabilmelerini sağlamaktır. Çocukların sahip oldukları katılım hakkını bilmeleri ve etkili bir şekilde kullanabilmeleri, gelecekte demokratik bireylerin yetişmesi açısından önemlidir. Daha sonraki öğretim kademeleri için kritik olan, akademik ve yaşam becerilerinin kazanıldığı temel eğitim kademesinde çocukların katılım haklarının desteklenmesi gereklidir. Çocuk katılımının uygulamaya geçirilmesinde okul ve aile ortamı etkili olmakla birlikte kitle iletişim araçlarından da yararlanılabilir. Bu yüzden çocuklar tarafından kolaylıkla ulaşılabilen ve verdikleri mesajlar yoluyla çocuklar üzerinde önemli etkileri olan çizgi filmlerin, çocuk katılımı açısından değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Bu çalışma ile TRT çocuk kanalında, ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde çocuk katılımına yer verilme durumunun incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçların çocuk katılımı ile ilgili gerçekleştirilecek çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Kitle iletişim araçlarında yayınlanan programların çocuk katılımı ile ilgili önemli bilgiler vereceği için, bu araştırmadan elde edilen sonuçların çocuk katılımının ülkemizde nasıl gerçekleştiğinin ortaya çıkarılması açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma ile çizgi filmlerde çocuk katılımına yer verilme durumunun belirlenmesinin, bu konuda çalışan uzmanları ve

izgi film yapımcılarını bilgilendireceği, ailelerin, retmenlerin ve çocukların ocuk katılımı üzerine farkındalıklarını arttıracakı dşnlmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMLERİ

Bu araştırmada TRT ocuk kanalında ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde ocuk katılımı incelenmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın problemi, “TRT ocuk kanalında ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde ocuk katılım hakkına nasıl yer verilmiştir?” Şeklinde ifade edilmiştir. Bu problem doğrultusunda araştırmanın alt problemleri Őunlardır:

1. TRT ocuk Kanalında ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde katılım türlerinden danışmacı katılıma nasıl yer verilmiştir?

2. TRT ocuk Kanalında ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde katılım türlerinden işbirlikçi katılıma nasıl yer verilmiştir?

3. TRT ocuk Kanalında ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde katılım türlerinden ocuk liderliğinde katılıma nasıl yer verilmiştir?

4. TRT ocuk Kanalında ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde katılım hakkı maddelerine nasıl yer verilmiştir?

5. TRT ocuk Kanalında ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde farklı ortamlarda katılıma nasıl yer verilmiştir?

6. TRT ocuk Kanalında ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerin konuları ile katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadırdır?

7. TRT ocuk Kanalında ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerin konuları ile farklı ortamlarda katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?

8. TRT ocuk Kanalında ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerin yayın yılları ile katılım türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?

3. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Araştırmayla ilgili ilk olarak alanyazın taranarak, çizgi film, katılım konu başlıkları ile çizgi film ve ocuk katılımı ile ilgili kavramsal ereve oluşturulmuştur. Bu doğrultuda bu araştırma alanyazın taraması soncunda ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır. Araştırma, TRT ocuk kanalında yayınlanan ilkokul çocuklarına yönelik

hazırlanan “Pırıl, Rafadan Tayfa, Aslan, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu, Trafik Tayfa, Dijital Tayfa, İbi, Max ve Maestro, Keloğlan ve Z Takımı” çizgi filmlerine ait toplam 200 bölüm ile sınırlıdır. Bu araştırmadan elde edilen veriler, “Çocuk Katılımını İnceleme Kontrol Listesi”nde çocuk katılımı ile ilgili yer alan maddeler ile sınırlıdır.

3.1. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI

Araştırma kapsamında yer alan çizgi filmlerin izlenen bölümlerinin yapımlardaki genel eğilimi temsil ettiği varsayılmıştır. Bu araştırmada kullanılan veri toplama aracının çocuk katılımı ile ilgili istenilen nitelikleri yeterince belirlediği varsayılmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmada kullanılan model, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi kısımlarına yer verilmiştir.

4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli geçmişte ya da var olan bir durumu, var olduğu şekli ile betimlemeyi amaç edinen araştırma modelidir (Karasar, 2012). Bu doğrultuda ilkökul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde çocuk katılımını incelemeyi amaçlamayan bu araştırma, betimsel tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

Betimsel tarama, çeşitli araştırma alanlarını oluşturan olayları ya da varlıkları tanımlamak, karşılaştırmak, benzetmek, sınıflandırmak, analiz etmek ve yorumlamak amacı ile bireyleri, kurumları, yöntemleri veya materyalleri incelemektedir (Cohen, vd., 2007). Betimsel tarama modelleri, herhangi bir konuyla ilgili geniş toplulukların görüşlerinin, düşüncelerinin, inanç ve tutumlarının alındığı, olay ve olguların olduğu gibi betimlenmeye çalışıldığı araştırmalardır (Karasar, 2012). Bu çalışmada çizgi filmlerde çocuk katılımına yönelik var olan durumunlar olduğu gibi incelenerek betimlenmiştir.

4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmada ilkökul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde çocuk katılımının incelenmesi amaçlandığı için evreni ilkökul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmler oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örnekleme ise amaçlı örnekleme

türlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Bu örneklem türü önceden belirlenen bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasını temel almaktadır. Ölçüt örneklemede araştırmada söz edilen ölçütler araştırmacının kendisi tarafından hazırlanabilir ya da daha önce hazırlanmış ölçüt listesinden faydalanılarak kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmada araştırmacı tarafından belirlenen ölçütler aşağıda sunulmaktadır:

1. Bu araştırmanın temel amacı 6- 11 yaş ilkököl çocuklarına (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973), yönelik hazırlanan çizgi filmlerde çocuk katılımını incelemektir. Bu nedenle çalışma için belirlenen ilk ölçüt ilkököl çocuklarına uygun olarak hazırlanan çizgi filmlerdir.

2. Araştırmada televizyonda yayın yapan çocuk kanallarından izlenme oranı en yüksek olan çocuk kanalının belirlenmesi ikinci ölçütü oluşturmaktadır. Bu doğrultuda 2020 Ağustos RTÜK izlenme oranları incelenmiş ve TRT Çocuk kanalı en çok izlenme oranına sahip çocuk kanalı olarak belirlenmiştir (Televizyon İzleme Araştırmaları, 2020). Bununla birlikte TRT Çocuk kanalı devlet onaylıdır ve çocukların fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki açıdan katkılar sunmayı hedefleyen, çocuklara yönelik animasyonlar, müzikler, haberler ve spor programları sunan bir yayın organıdır. TRT Çocuk, dünya genelinde yaygın olan eğitim bilimleri normlarından sorumlu yayıncılık anlayışıyla, çocukların gelişiminde destekleyici ve yol gösterici rol oynamayı ve Türk dilinin ve kültürünün doğru bir şekilde tanıtılmasını ve çocukların eğlenerek öğrenmesini ve bilinçli hale gelmesini amaçlamaktadır (TRT, 2021). TRT Çocuk kanalının yayın içeriği okul öncesi ve okul çağındaki çocukları kapsamaktadır.

3. Araştırmada, çizgi filmlerde çocuk katılımı incelendiği için katılımın gerçekleşmesi için izlenen bölümlerde çocuklar arasında ya da çocuklar ile yetişkinler arasında bir etkileşimin gerçekleşmesi üçüncü ölçüt olarak belirlenmiştir.

Örnekleme ölçütlerine göre TRT Çocuk resmi internet sayfasında yayınlanan toplam 10 çizgi film belirlenmiş ve belirlenen bu çizgi filmlere ait toplam 200 bölüm çalışma grubunu oluşturmuştur (EK 1). Araştırmada incelenen çizgi filmlerin yayın yılı, konusu, yayınlanan ve izlenen bölüm sayılarına ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmada İncelenen Çizgi Filmler

Çizgi Film	Yayın yılı	Konusu	Yayınlanan Bölüm Sayısı	İncelenen Bölüm Sayısı
Aslan	2017	Öğretici	157	25
Dijital Tayfa	2020	Öğretici	10	5
İbi	2015	Öğretici	104	26
Keloğlan	2015	Macera	65	20
Max ve Maestro	2021	Öğretici	52	20
Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu	2019	Öğretici	47	26
Pırl	2019	Öğretici	48	26
Rafadan Tayfa	2015	Öğretici	120	26
Trafik Tayfa	2020	Öğretici	13	9
Z takımı	2021	Macera	21	16
Toplam			637	200

Tablo 1'e göre araştırmada incelenen çizgi filmlerden İbi, Keloğlan ve Rafadan Tayfa 2015 yılında, Aslan 2017 yılında, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu ve Pırl 2019 yılında, Dijital Tayfa ve Trafik Tayfa 2020 yılında, Max ve Maestro ve Z Takımı 2021 yılında yayınlanmıştır. Keloğlan ve Z Takımı çizgi filmlerinin maceracı, Aslan, Dijital Tayfa, İbi, Max ve Maestro, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu, Pırl, Rafadan Tayfa ve Trafik Tayfa çizgi filmlerinin ise öğretici içerikte olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında Aslan çizgi filminden 25 Bölüm, Dijital Tayfa çizgi filminden 5 Bölüm, İbi çizgi filminden 26 Bölüm, Keloğlan çizgi filminden 20 Bölüm, Max ve Maestro çizgi filminden 20 Bölüm, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminden 26 Bölüm, Pırl çizgi filminden 26 Bölüm, Rafadan Tayfa çizgi filminden 26 Bölüm, Trafik Tayfa çizgi filminden 9 Bölüm ve Z Takımı çizgi filminden 16 Bölüm olmak üzere toplam 200 bölüm incelenmiştir.

4.3. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Akyol (2019) tarafından geliştirilen "Çocuk Katılımını İnceleme Kontrol Listesi" kullanılmıştır. Çocuk Katılımını İnceleme Kontrol Listesi iki bölümden oluşmaktadır.

Kontrol listesi resimli çocuk kitaplarını incelemek için geliştirilmiş olup, kontrol listesinin birinci bölümünde çizgi filmlerin künyelerine ait bilgiler yeniden düzenlenerek araştırmada kullanılmıştır. Kontrol listesinin birinci bölümü, çizgi filmler

ile ilgili genel bilgilerden oluşmaktadır. Çizgi filmlerle ilgili bilgilerin yer aldığı birinci bölümde, çizgi filmin adı, senaryo yazarı, çizgi film yapımcısı, izlenen bölüm sayısı, çizgi filmin konusu gibi genel özellikler yer almaktadır. Kontrol listesinin ikinci bölümü, çocuk katılımı ile ilgili bileşenlerden oluşmaktadır. Bu bölümde katılım türleri ile ilgili üç, katılımın nitelikleri ile ilgili dokuz, katılım hakkı ile ilgili maddelerin yer aldığı dört ve farklı ortamlarda katılım ile ilgili altı madde olmak üzere toplam 22 madde yer almaktadır. Çizgi filmlerde tespit edilen ifadelerden yola çıkarak her bir maddenin karşılığı kontrol listesinde “Var”, tespit edilmeyen her bir maddenin karşılığı ise kontrol listesine “Yok” olarak kaydedilmektedir. Kontrol listesi hazırlanırken Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi (2009) tarafından katılım hakkına ilişkin yayınlanan Genel Yorum’dan, UNICEF’in (2009) çocuk katılımı el kitabından ve çocuk katılımına yönelik gerçekleştirilen çalışmalardan yararlanılmıştır. Kontrol listesi üç alan uzmanının görüşüne sunulmuş, uzmanlardan gelen görüş ve öneriler doğrultusunda kontrol listesinin son şekli oluşturulmuştur.

4.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Bu araştırmada veriler doküman analizi yöntemi ile toplanmıştır. Doküman, araştırma öncesinde var olan, resmi kayıtlar mektup, gazete, resim, şiir, günlükler, videolar, şarkılar gibi belgelerdir (Meriam, 2018). Bu çalışmada veriler çizgi filmlerden yani video dokümanlarından elde edilmiştir. Doküman incelemesinde filmler, video ve resim gibi kaynakların kullanımı, yüz ifadeleri, jest ve mimik, hareketler gibi sözel olmayan davranışların hem özgünlüğünün hem de sürekliliğin korunması açısından daha avantajlı kaynaklardır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Veri toplama sürecine ilişkin aşamalar aşağıda anlatılmıştır.

Birinci Aşama: Araştırmanın bu aşaması Mart–Haziran 2021 tarihlerinde gerçekleşmiştir. Bu aşamada araştırmacı veri toplama sürecine başlamadan önce katılım hakkına ilişkin alanyazında taramalar yaparak bilgi sahibi olmuştur. Çocuk katılımının düzeyleri, katılımın nitelikleri, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989) çocuk katılım hakkı ile ilgili maddeler gibi temel konu başlıkları dikkate alınarak gerekli bilgiler elde edilmiştir.

İkinci Aşama: Haziran-Temmuz 2021 tarihlerinde gerçekleştirilen bu aşamada pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışmaya başlamadan önce araştırmacı, veri toplama aracı olarak kullanılacak Çocuk Katılımı İnceleme Kontrol Listesi’nin bölümleri,

kontrol listesinin nasıl kullanılacağı ve kontrol listesine veri girişlerinin nasıl yapılacağı hakkında tez danışmanı tarafından bilgilendirilmiştir. Pilot çalışma olarak araştırmacı 5 farklı çizgi film bölümü izledikten sonra, çizgi film senaryolarını yazılı döküm haline getirmiş ve çizgi filmlerdeki çocuk katılımına yer verilme durumlarını kontrol listesine göre değerlendirmiştir. Kontrol listesinin nasıl doldurulduğu, çizgi filmlerde dikkate alınan ifadeler ve durumlar ayrı bir dosya üzerinde açıklanmıştır. Yapılan örnek analiz çalışması danışman tarafından incelenmiş ve geri dönütler verilmiştir. Geri dönütler doğrultusunda kontrol listesi veri toplama aracının doğru anlaşıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Veri toplama sürecine başlanabileceği kararı alınmıştır.

Üçüncü Aşama: Üçüncü aşama, çizgi filmleri belirleme süreci olarak Ağustos 2021 tarihinde gerçekleştirilmiştir. TRT Çocuk kanalında yayın yapan bütün çizgi filmler tek tek incelenmiş ve çizgi filmlerin künye bilgilerine ilişkin bilgiler toplanarak bir tablo oluşturulmuştur. Çizgi filmlerin içerikleri ve hitap ettikleri yaş grupları ve araştırmanın tüm ölçütleri dikkate alınarak güncel 10 çizgi filme ait bölümlerin analiz edilmesine karar verilmiştir. Bu doğrultuda, “Pırlı, Aslan, Rafadan Tayfa, İbi, Dijital Tayfa, Max ve Maestro, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu, Keloğlan, Trafik Tayfa, Z Takımı” çizgi filmlerinden toplam 200 bölüm çalışma grubuna dahil edilmiştir.

Dördüncü Aşama: Araştırmacı, belirlenen çizgi filmleri izlemeye başlamadan önce Eylül 2021 tarihlerinde güvenilirlik çalışması gerçekleştirilmiştir.

Beşinci Aşama: Araştırmanın veri toplama süreci Eylül-Kasım 2021 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı verileri toplamaya başlamadan önce çizgi filmleri ayrıntılı bir şekilde üçer kez izlemiş ve her bir çizgi filmin senaryolarından yazılı dökümler oluşturmuştur. Çizgi filmlerde geçen olay, durum ve ifadelerden yola çıkılarak kontrol listesinde yer alan maddeler kontrol listesine “Var”, tespit edilmeyen her maddenin karşılığı ise kontrol listesine “Yok” olarak kaydedilmiştir. Araştırmacı tarafından, çizgi filmler bir kez izlendikten sonra kontrol listesi doldurulmuş, çizgi filmler ikinci kez izlendikten sonra doldurulan kontrol listeleri tekrar gözden geçirilmiştir. Son olarak doldurulan kontrol listeleri, döküm haline getirilen çizgi film senaryoları üzerinden tekrar kontrol edilmiştir. Araştırmacı tarafından çizgi filmlere ait toplam 200 bölüm, yaklaşık 3000 dakika boyunca üç farklı kez toplamda 9000 dakika boyunca izlenmiştir.

Araştırmanın veri toplama sürecine ilişkin bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Veri Toplama Süreci

	Tarihi	İzlenen Çizgi Film Sayısı
Pilot Çalışma	Haziran - Temmuz 2021	5
Güvenirlilik Çalışması	Eylül 2021	44
Esas Çalışma	Eylül - Kasım 2021	200

4.5. VERİLERİN ANALİZİ

Bu araştırmada veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtılabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Betimsel analiz, betimsel bir çerçeve oluşturma, oluşturulan çerçeve göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması olmak üzere dört aşamada gerçekleşmektedir (Karataş, 2015). Bu araştırmada, birinci aşamada verilerin çerçevesi veri toplama aracında yer alan maddelere uygun olarak belirlenmiş, ikinci aşamada çizgi filmler izlenerek ve çizgi filmlerden oluşan dökümanlardan yararlanılarak veriler kontrol listesine işlenmiştir. Üçüncü aşamada veri analizleri sonucunda araştırmadan elde edilen bulgular frekans ve yüzde olarak analiz edilerek tablolara dönüştürülmüştür. Dördüncü aşamada ise elde edilen bulgular yorumlanmış ve doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir.

Araştıma için izlenen 200 çizgi filmin verileri Çocuk Katılımını İnceleme Kontrol Listesine göre değerlendirilerek elde edilmiştir. Elde edilen verilerin sayısallaştırılması için SPSS 21 istatistik paket programı kullanılmış, kontrol listesinde yer alan her madde için ayrı ayrı frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Çizgi filmlerin konuları ve yılları ile katılım türlerine ve niteliklerine yer verilme düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemek için Ki-kare testi yapılmıştır. Ki-kare testinde 5’ten az gözlenen değer varsa, 2x2 çapraz tablo düzeninde Fisher Exact Test kullanılmaktadır (Güngör ve Bulut, 2008). Bu çalışmada Ki-Kare testi yapılmış ve gözlenen değer 5’ten küçük olduğu Tablo 11, Tablo 12, Tablo 13 ve Tablo 14 Fisher Exact testine göre

yapılmıştır. Ki-Kare testinde, 2'den fazla değişkenin yer aldığı çapraz tablolarda en küçük frekans değerinin 20'den büyük olması halinde Monte Carlo Similasyonu kullanılmaktadır. Bu araştırmada Tablo 15'te frekans değerinin 20'den büyük olduğu tespit edilmiş ve Monte Carlo Similasyonu kullanılmıştır. Ki-kare testinde anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kabul edilmiş ve $p < 0,05$ olması durumunda anlamlı bir ilişki olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise anlamlı bir ilişki olmadığı belirtilmiştir. Bulguları desteklemek için çizgi filmlerdeki ifadelerden doğrudan alıntılara yer verilmiş ve katılımın sağlandığı durumlara ilişkin verilen örneklerde, o kısmı yansıtan fotoğraflara yer verilmiştir.

4.5.1. Geçerlilik

Betimsel analizin kullanıldığı araştırmalarda doğrudan alıntılara yer vermek ve bu sonuçlardan yola çıkarak açıklamalarda bulunmak geçerliliğin sağlanmasında önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmada geçerliliği sağlamaya yönelik elde edilen bulgularda doğrudan alıntılara ve fotoğralara yer verilmiştir. Araştırmacı, veri kaynağı olarak belirlenen çizgi filmleri üç kez izleyerek, çizgi filmlerle uzun süre etkileşim halinde olmuştur. Araştırmacı çizgi filmleri yazılı döküm haline getirmiştir. Araştırmacı bu şekilde veri kaynaklarında, öznel yargılardan ve kendi varlığından oluşabilecek etkiyi azaltmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). İç geçerlilik, ölçme aracında bulunan soruların amacına uygun olup olmadığını ve ölçülmek istenen alanı temsil etmesi ile ilgilidir (Karasar, 2012). Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Çocuk Katılımı İnceleme Kontrol Listesi uzman görüşüne sunulmuş ve oluşturulmuştur (Karasar, 2012).

4.5.2. Güvenirlilik

Bu araştırmada gözlemciler arası tutarlılığın belirlenmesine yönelik güvenilirlik ölçütü kullanılmıştır. Bu güvenilirlik ölçütünde, araştırmacı ve birden çok gözlemci, verileri birbirinden bağımsız olarak, aynı veri toplama aracı ile değerlendirmektedir (Karakoç ve Dönmez, 2014). Güvenirlilik çalışması Eylül 2021 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Güvenirlilik çalışması, sınıf eğitimi alanında bir bilim uzmanı ve yüksek lisans eğitimini sınıf eğitimi alanında yapmakta olan bir lisansüstü öğrencisi ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma kapsamında gözlemciler arası güvenilirlik ölçütü kullanıldığı için iki bağımsız araştırmacı, gözlemci olarak nitelendirilmiştir.

Güvenirlik çalışmasına başlamadan önce, araştırmacı tarafından iki gözlemciye 11-12 Eylül 2021 tarihlerinde çevrim içi program üzerinden kontrol listesinin içeriği ve çizgi filmlerin kontrol listesine göre değerlendirilmesi üzerine bir eğitim verilmiştir. Bu eğitim, toplam 1 saat 19 dakika sürmüştür. Araştırmacı eğitim sırasında gözlemciler ile birlikte iki farklı çizgi film bölümünü izledikten sonra, bu bölümler kontrol listesine göre birlikte değerlendirilmiştir. Gözlemcilerin veri toplama aracı üzerindeki değerlendirmeleri esnasında farklı görüşler üzerinde tartışılmış ve uzlaşmaya varılmıştır. Daha sonra araştırmacılar birbirinden bağımsız olarak 10 farklı çizgi film bölümünü bağımsız olarak izlemiş ve çizgi filmleri kontrol listesine göre değerlendirmiştir. Araştırmacılar kontrol listesindeki değerlendirmeleri karşılaştırmak için çevrimiçi program aracılığıyla 13 Eylül, 15 Eylül ve 17 Eylül tarihlerinde olmak üzere üç farklı günde kontrol listesinde farklı olan maddeler üzerinde tartışmıştır. Kontrol listesinde farklı işaretlenen maddeler ile ilgili kısımlar birlikte tekrar izlenmiş ve uzlaşma sağlanamayan maddeler tekrar gözden geçirilerek değerlendirilmiştir. Bu görüşmeler toplam 4 saat 19 dakika boyunca gerçekleşmiştir. Bu sürecin sonunda araştırmacılar ile kontrol listesinde yapılan değerlendirmeler üzerinde ortak fikre varılmış ve güvenilirlik çalışması başlatılmıştır. Güvenirlik çalışması için üç araştırmacı birbirinden bağımsız olarak toplam 20 farklı bölümü 20 Eylül ile 30 Eylül 2021 tarihleri arasında izlemiştir.

Üç farklı bağımsız araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmeler Bağımsız Gözlemciler Arası Güvenirlik Katsayısı (Intraclass Correlation Coefficient) ile değerlendirilmiştir. Bağımsız Gözlemciler Arası Güvenirlik Katsayısı (Intraclass Correlation Coefficient) homojen ölçümlerde farklı değerlendiriciler tarafından yapılan sürekli ölçümlerin uyumu hesaplanmaktadır (Kuesten, 2012).

Güvenirlik çalışması sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3. Gözlemciler Arası Güvenirlik Sonuçları

ICC		p
Gözlemci 1-Gözlemci 2	0,885	0,0001
Gözlemci 1-Gözlemci 3	0,766	0,001
Gözlemci 2-Gözlemci 3	0,712	0,002

*Gözlemci 1: Araştırmacı

*ICC: Güvenirlik Katsayısı

*Gözlemci 2: Bağımsız Araştırmacı

*Gözlemci 3: Bağımsız Araştırmacı

Tablo 3 incelendiğinde gözlemci 1 ile gözlemci 2 arasındaki uyumun çok yüksek (ICC= 0,885), gözlemci 1 ile gözlemci 3 arasındaki uyumun yüksek (ICC= 0,766) ve gözlemci 2 ile 3 arasındaki uyumun (ICC= 0,712) da yüksek olduğu görülmektedir.

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara ve bulgular doğrultusunda geliştirilen yorumlara yer verilmiştir.

5.1. ÇİZGİ FİLMLERDE KATILIM TÜRLERİNİN DAĞILIMINA İLİŞKİN BULGULAR

Çizgi filmlerde katılım türlerinin dağılımına ilişkin bulgular Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Çizgi Filmlerde Katılım Türlerinin Dağılımı

	Var		Yok		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Danışmacı Katılım	159	79,5	41	20,5	200	100
İşbirlikçi Katılım	56	28,0	144	72,0	200	100
Çocuk Liderliğinde Katılım	199	99,5	1	0,5	200	100

Tablo 4 incelendiğinde, çizgi filmlerde sırasıyla çocuk liderliğinde (%99,5), danışmacı (%79,5) ve işbirlikçi (%28) katılım türlerine yer verildiği görülmektedir. İncelenen çizgi filmlerde, katılım türlerinden en fazla çocuk liderliğinde katılıma, en az ise işbirlikçi katılım türüne yer verildiği belirlenmiştir. Çizgi filmlerde danışmacı katılım türüne çocukların yapmakta zorlandıkları durumlarda yer verildiği görülmüştür. Örneğin “okulda anlamadığı bir konuda aileden birinin yardımcı olması, oyun oynarken karşılaştıkları sorunları çözmesi, çocuğun arkadaşları ile birlikte tenis oynayamadığı zaman yetişkinlerin onlara oynamak için ortam hazırlaması ve oyunu öğretmeleri” gibi durumlarda yer verildiği belirlenmiştir.

Çizgi filmlerde işbirlikçi katılım türüne daha çok çocuklarla yetişkinlerin sosyal aktivitelerde birlikte karar alma durumlarında, örneğin “birlikte balığa gitme etkinliği” ve çocukların aldıkları kararların desteklenmesi durumlarında, örneğin “çocuk sınıf

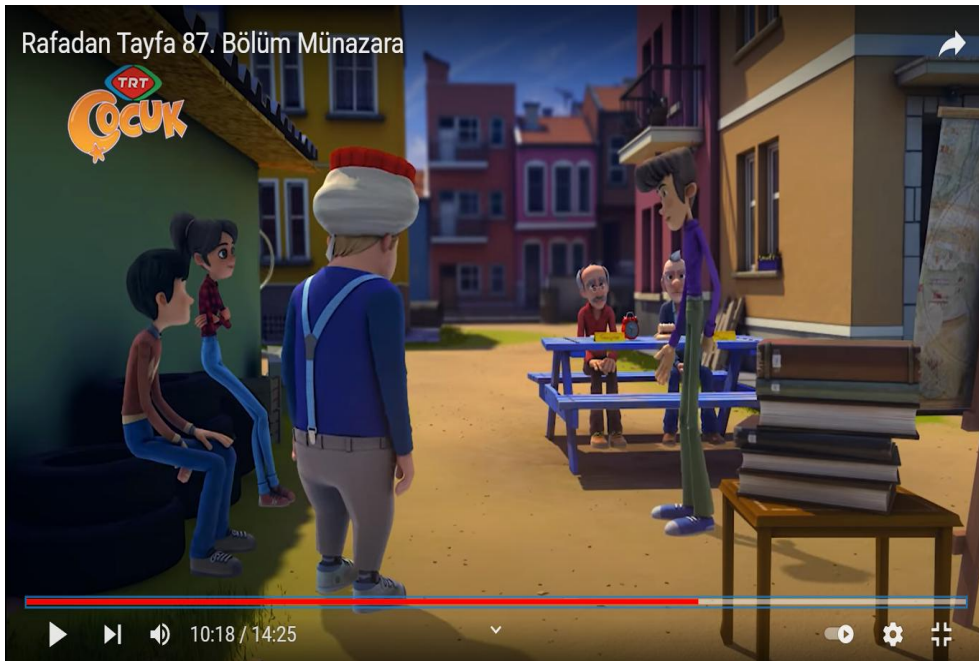
arkadaşlarıyla izci kampına katılma isteğini dile getirir ve ailesi bu isteğine saygı duyar ve katılımını destekler” gibi olay ve durumlarda yer verilmiştir.

Çocuk liderliğinde katılım türüne ise çocukların sosyal alanlarından, parkta arkadaşları ile oyun oynarken veya okul ödevlerini arkadaşlarıyla birlikte gerçekleştirirken, verilen bir görevi tamamlama örneğin “çocuklar dergiden uçak yapımını öğreniler, önce bu uçakları kâğıttan yaparlar ve istedikleri gibi uçmaz, daha sonra içlerinden biri onlara pervane ile uçak yapımını öğretir ve kâğıt uçaklarına pervane takarak hepsi birlikte uçurlar” gibi durumlarda yer verilmiştir.

İncelenen çizgi filmlerden Rafadan Tayfa 87. bölümünde geçen olay, çocuk liderliğinde katılım türüne örnek olarak gösterilebilir:

“Hayri ve Kamil seçtikleri film kasetlerinden ilk olarak hangisini izleyeceklerine karar veremezler ve bu konuda ayrılığa düşerler. Sorunu çözmek için arkadaşları Sevim ve Mert’in yanlarına gelirler ve onlarda bu tartışmaya dâhil olurlar. Sorunu çözmek ve hangi filmin daha iyi olduğuna karar vermek için mahallede bir münazara düzenlerler. Bunun için de mahallenin en bilgili ve yaşlısı kabul edilen Basri Amca’yı ve Sadettin Usta’yı hakem olaak seçerler. Aldıkları bu kararı Sadetin Usta ve Basri Amca’ya açıkladıklarında ilk önce kendilerinin bu işten anlamdıkları söylerler. Ancak çocukların böyle bir karar vermesini dikkate alarak münazaraya hakemlik yaparlar” (Ç170, 2020).

Şekil 1. Rafadan Tayfa Çizgi Filminden Çocuk Liderliğinde Katılım Örneği



Kaynak: www.youtube.com/watch?v=0FisPjaWQw4

Danışmacı katılım türüne Max ve Maestro çizgi filminin 30. bölümde geçen şu durum örnek olarak verilebilir:

“Max piyona hocası Maestro’nun evine gitmiştir. Maestro ondan bir eseri çalışmasını ama bestecisinin kim olduğunu tahmin etmesini ister. Max istediği eser çalışır ve ertesi gün yanına gelir. Maestro, Max’dan eseri çalmasını fikrini söylemesini ister. Max, eseri çok beğendiğini, önceki korku filmi müziğine benzemediğini belirtir. Maestro, bu eserin Max tarafından eleştirilen ve beğenmediği sanatçıya ait olduğunu söyler. Max çok şaşırır ve bunun nasıl olduğunu anlayamaz. Maestro, Max’e bazı bestecilerin farklı tarzlarının olduğunu, yalnız bir eserine bakarak besteci hakkında karar vermemek gerektiğini açıklar” (Ç88, 2020).

Şekil 2. Max ve Maestro Çizgi Filminden Danışmacı Katılım Örneği



Kaynak: www.youtube.com/watch?v=B9iAIUeWMks

İşbirlikçi katılım türüne İbi 42. bölümdeki aşağıdaki olay örnek olarak gösterilebilir:

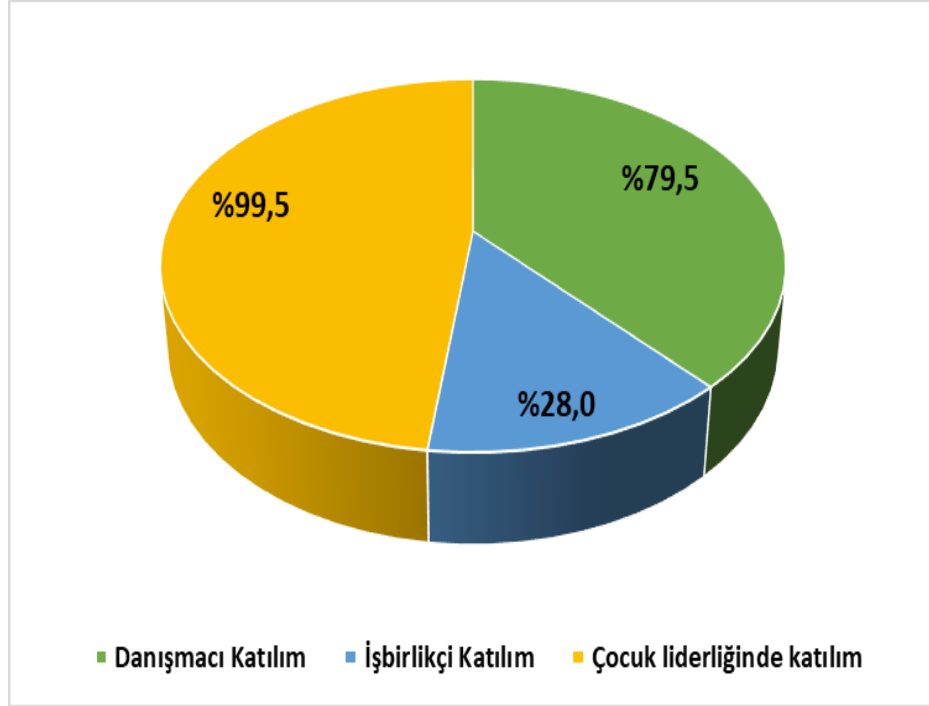
“İbi, babası ve arkadaşlarıyla birlikte hava gemisiyle yolculuk yapmaktadır. Arkadaşları Hoppa ve Pumba, İbi’nin babasına hava gemisine yönelik çeşitli sorular sorarlar. İbi’nin babası Dodo, onların sorularını cevaplayarak meraklarını giderir. Daha sonra hava gemisini otomatik pilota ayarlar. İbi babasına mangala oynamak istediğini ve babasının onunla oynayıp, oynayamayacağını sorar. Bunun üzerine babası, İbi’nin kararını çok beğenir ve birlikte mangala oynamaya giderler” (Ç41, 2020).

Şekil 3. İbi Çizgi Filminden İşbirlikçi Katılım Örneği



Kaynak: www.youtube.com/watch?v=Ru1Av0C018o

Şekil 4. Katılım Türlerinin Genel Dağılımı



5.2. DANIŞMACI KATILIMIN YER ALDIĞI ÇİZGİ FİLMLERDE FARKLI ORTAMLARA YER VERİLMESİNE İLİŞKİN BULGULAR

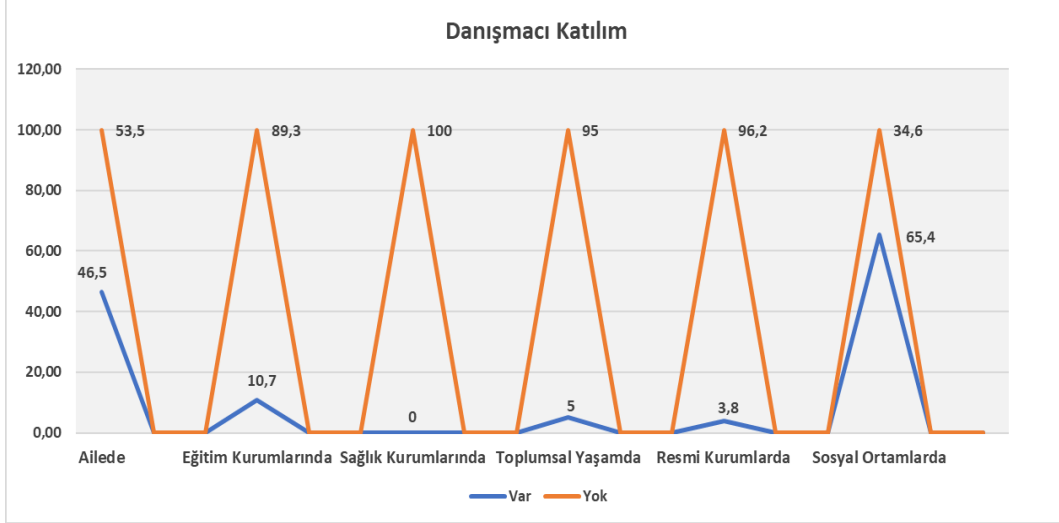
Danışmacı katılımın yer aldığı çizgi filmlerde farklı ortamlara yer verilmesine ilişkin bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Danışmacı Katılımın Farklı Ortamlara Göre Dağılımı

		Var		Yok		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
Ailede	Var	74	46,5	2	4,9	76	38,0
	Yok	85	53,5	39	95,1	124	62,0
	Toplam	159	100,0	41	100,0	200	100,0
Eğitim Kurumlarında	Var	17	10,7	1	2,4	18	9,0
	Yok	142	89,3	40	97,6	182	91,0
	Toplam	159	100,0	41	100,0	200	100,0
Sağlık Kurumlarında	Var	-	-	-	-	-	-
	Yok	159	100,0	41	100,0	200	100,0
	Toplam	159	100,0	41	100,0	200	100,0
Toplumsal Yaşamda	Var	8	5,0	-	-	8	4,0
	Yok	151	95,0	41	100,0	192	96,0
	Toplam	159	100,0	41	100,0	200	100,0
Resmi Kurumlarda	Var	6	3,8	0	0,0	6	3,0
	Yok	153	96,2	41	100,0	194	97,0
	Toplam	159	100,0	41	100,0	200	100,0
Sosyal Ortamlarda	Var	104	65,4	-	-	104	52,0
	Yok	55	34,6	41	100,0	96	48,0
	Toplam	159	100,0	41	100,0	200	100,0

Tablo 5'e göre, danışmacı katılıma sırasıyla sosyal ortamlarda (%65,4), ailede (%46,5), eğitim kurumlarında (%10,7), toplumsal yaşamda (%5,0) ve resmi kurumlarda (%3,8) yer verildiği görülmektedir. Danışmacı katılım türüne en çok sosyal ortamlarda en az resmi kurumlarda yer verildiği, sağlık kurumlarında ise hiç yer verilmediği belirlenmiştir. Sosyal ortamlarda danışmacı katılıma yer verilme durumuna örnek olarak “çevre temizliği konusunda yetişkinlerin bilgilerinden yararlanmaları, çocukların sosyal aktivitelerde başarılı olması için yetişkinlerin desteğini ve yardımını aldığı, çocukların ilgili olduğu, merak ettiği konularda etkinlik düzenlemeleri, mahallede çocukların gibi kısımlardan bahsedilebilir. Ailede danışmacı katılım türüne “çocuklar okul etkinliklerine katılma durumlarında ailelerine danışmaları, çocukların açıklayamadıkları durumlarda ebeveynlere başvurması” örnek olarak verilebilir. Danışmacı katılım türüne eğitim kurumlarında “çocukların sınıf içerisinde dersle ilgili anlamadıkları bir konuda öğretmenlerinden yardım alabilmeleri, müzik etkinliğine katılım sağlayabilmek için yetişkinlerin onları desteklemesi ve yol göstermesi” örnek olarak verilebilir. Toplumsal yaşamda danışmacı katılım türüne ise örnek olarak “yetişkinlerin çocukların temel ihtiyaçlarını kaşılamada”, resmi kurumlarda ise “düzen ve kurallara uyma” gibi durumlar verilebilir.

Şekil 5. Danışmacı Katılımın Farklı Ortamlara Göre Dağılımı



5.3. İŞBİRLİKÇİ KATILIMIN YER ALDIĞI ÇİZGİ FİLMLERDE FARKLI ORTAMLARA YER VERİLMESİNE İLİŞKİN BULGULAR

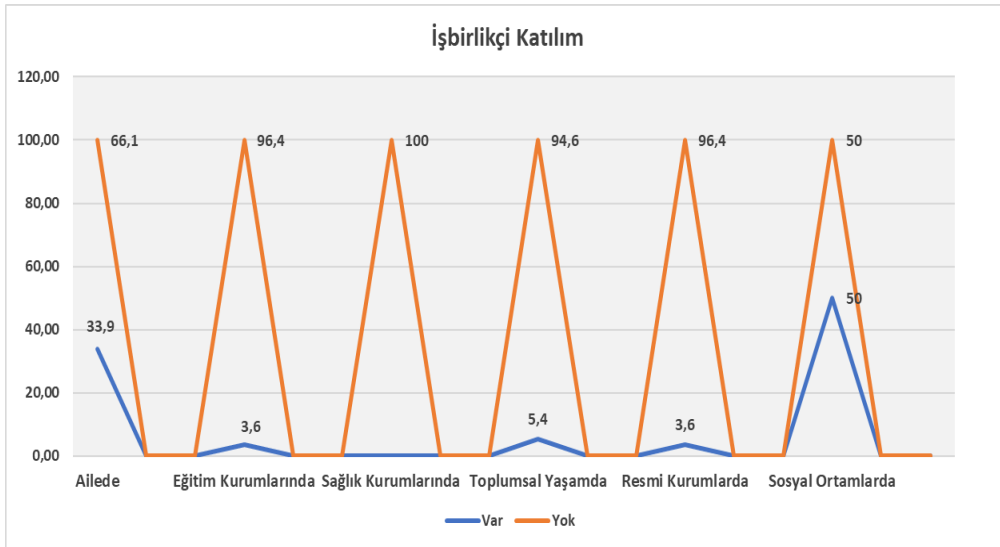
İşbirlikçi katılımın yer aldığı çizgi filmlerde farklı ortamlara yer verilmesine ilişkin bulgular Tablo 6’da belirtilmiştir.

Tablo 6. İşbirlikçi Katılımın Farklı Ortamlara Göre Dağılımı

		Var		Yok		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
Ailede	Var	19	33,9	5	3,5	24	12,0
	Yok	37	66,1	139	96,5	176	88,0
	Toplam	56	100,0	144	100,0	200	100,0
Eğitim Kurumlarında	Var	2	3,6	-	-	2	1,0
	Yok	54	96,4	144	100,0	198	99,0
	Toplam	56	100,0	144	100,0	200	100,0
Sağlık Kurumlarında	Var	-	-	-	-	-	-
	Yok	56	100,0	144	100,0	200	100,0
	Toplam	56	100,0	144	100,0	200	100,0
Toplumsal Yaşamda	Var	3	5,4	-	-	3	1,5
	Yok	53	94,6	144	100,0	197	98,5
	Toplam	56	100,0	144	100,0	200	100,0
Resmi Kurumlarda	Var	2	3,6	-	-	2	1,0
	Yok	54	96,4	144	100,0	198	99,0
	Toplam	56	100,0	144	100,0	200	100,0
Sosyal Ortamlarda	Var	28	50,0	2	1,4	30	15,0
	Yok	28	50,0	142	98,6	170	85,0
	Toplam	56	100,0	144	100,0	200	100,0

Tablo 6'ya göre çizgi filmlerde işbirlikçi katılım türüne sırasıyla sosyal ortamlarda (%50), ailede (%33,6), toplumsal yaşamda (%5,4), eğitim kurumlarında ve resmi kurumlarda (%3,6), yer verildiği, sağlık kurumlarında ise yer verilmediği görülmektedir. Tablo 6'ya göre, işbirlikçi katılım türünün en çok sosyal ortamlarda, en az ise resmi kurumlarda gerçekleştiği görülmektedir. Sosyal ortamlarda işbirlikçi katılım türüne “evin bahçesinde çocuklar ve yetişkinlerin çocukların oyunu konusunda birlikte bir fikir ortaya koymaları, göl kenarında gezi düzenleme kararı almaları, piknik yapmak istemeleri, dağda kuş gözlemleme ve yükseklik tespitinde bulunma” gibi olay ve durumlarda yer verilmiştir. Ailede işbirlikçi katılım türüne “sosyal etkinliklere yönelik kararlarda, ev temizliğinde yapılan iş paylaşımlarında”, toplumsal yaşamda işbirlikçi katılım türüne, “çocukların ve yetişkinlerin birlikte pazarda satış yapması, tarım yapması, bahçede yetişkinlerin masal etkinliği düzenlemesi” örnek verilebilir. Eğitim kurumlarında işbirlikçi katılım türü “okul içinde öğretmenlerinin ödevleri ile ilgili konuda çocuklarla birlikte karar alması,” resmi kurumlarda ise, “okul müdürü ile çocukların iş birliğinde okula yeni bir sınıf kazandırmaları” örnek verilebilir.

Şekil 6. İşbirlikçi Katılımın Farklı Ortamlara Göre Dağılımı



5.4. ÇOCUK LİDERLİĞİNDE KATILIMIN YER ALDIĞI ÇİZGİ FİMLERDE FARKLI ORTAMLARA YER VERİLMESİNE İLİŞKİN BULGULAR

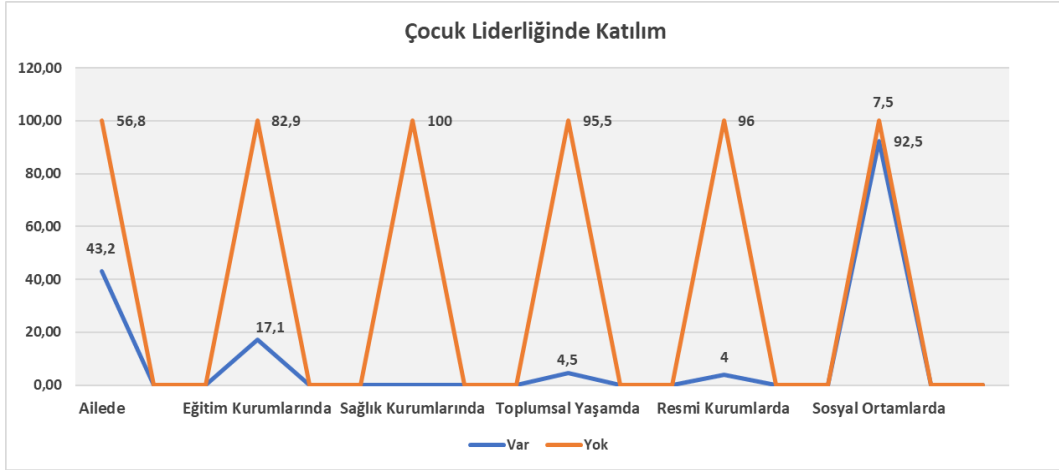
Çocuk liderliğinde katılımın yer aldığı çizgi filmlerde farklı ortamlara yer verilmesine ilişkin bulgular Tablo 7’de belirtilmiştir.

Tablo 7. Çocuk Liderliğinde Katılımın Farklı Ortamlara Göre Dağılımı

		Var		Yok		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
Ailede	Var	86	43,2	1	100	87	43,5
	Yok	113	56,8	-	-	113	56,5
	Toplam	199	100	1	100	200	100,0
Eğitim Kurumlarında	Var	34	17,1	-	-	34	17,0
	Yok	165	82,9	1	100	166	83,0
	Toplam	199	100	1	100	200	100,0
Sağlık Kurumlarında	Var	-	-	-	-	-	-
	Yok	199	100	1	100	200	100,0
	Toplam	199	100	1	100	200	100,0
Toplumsal Yaşamda	Var	9	4,5	-	-	9	4,5
	Yok	190	95,5	1	100	191	95,5
	Toplam	199	100	1	100	200	100,0
Resmi Kurumlarda	Var	8	4,0	-	-	8	4,0
	Yok	191	96,0	1	100	192	96,0
	Toplam	199	100	1	100	200	100,0
Sosyal Ortamlarda	Var	184	92,5	1	100	185	92,5
	Yok	15	7,5	-	-	15	7,5
	Toplam	199	100	1	100	200	100,0

Tablo 7'ye göre çocuk liderliğinde katılım türüne, katılım ortamlarından sosyal ortamda (%92,5), ailede (%43,2), eğitim kurumlarında (%17,1), toplumsal yaşamda (%4,5) ve resmi kurumlarda (%4,0) yer verildiği belirtilmiştir. Çocuk liderliğinde katılım türüne sağlık kurumlarında yer verilmediği belirtilmiştir. Tablo 7'ye göre, çocuk liderliğinde katılım türüne en çok sosyal ortamlarda en az ise resmi kurumlarda yer verildiği belirtilmiştir. Çocuk liderliğinde katılım türüne sosyal ortamlarda, “çocukları oyun alanlarında etkinliği istediği zaman başlatmaları ve katılmaları, bir sosyal aktivitede anne babalarının yardımı olmadan kahvaltı hazırlamaları, zor durumlarda aile bireylerine fikirlerini sunmaları ve kabul görmeleri,” örnek verilebilir. Çocuk liderliğinde katılım türüne ailede, “çocukların kıyafet seçimleri, evde oyun tercihleri, arkadaşları ile vakit geçirme istekleri” örnek verilebilir. Çocuk liderliğinde katılım türüne eğitim kurumlarında “duygularını ve düşüncelerini paylaşmaları ve desteklenmeleri” örnek verilebilir.

Şekil 7. Çocuk Liderliğinde Katılımın Farklı Ortamlara Göre Dağılımı



5.5. ÇİZGİ FİLMLERDE KATILIM HAKKININ DAĞILIMINA İLİŞKİN BULGULAR

Çizgi filmlerde katılım hakkını içeren maddelere yer verilme durumuna ilişkin bulgular Tablo 8’de belirtilmiştir.

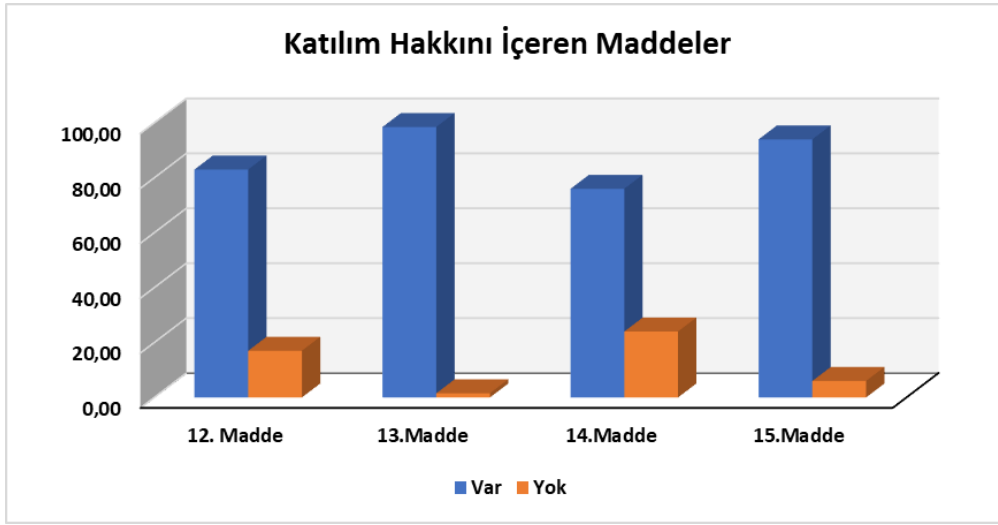
Tablo 8. Çizgi Filmlerde Katılım Hakkı Maddelerinin Dağılımı

	Var		Yok		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
12. Madde	166	83	34	17	200	100
13. Madde	197	98,5	3	1,5	200	100
14. Madde	152	76	48	24	200	100
15. Madde	188	94	12	6	200	100

Tablo 8’e göre, çizgi filmlerde katılım hakkı maddelerinden sırasıyla Madde 13’e (%98,5), Madde 15’e (%94), Madde 12’ye (%83) ve Madde 14’e (%76) yer verildiği belirlenmiştir. Buna göre, çizgi filmlerde katılım hakkı maddelerinden en fazla Madde 13’e, en az ise Madde 14’e yer verildiği belirtilmiştir. Çizgi filmlerde Madde 12’ye; “çocukların oyun etkinlikleri, ihtiyaçları, yapmakta zorlandıkları dersleri ile ilgili görüşleri, ödevlerini yapma durumları, oyun etkinlikleri için gerekli olan istekleri, yapmak istemedikleri durumlar, duygu durumları, ilgi alanlarını serbestçe ifade edebilmeleri” şeklinde yer verilmiştir. Çizgi filmlerde yer verilen Madde 13’e; “çocukların kendilerini ilgilendiren durumları çizgi filmde müzikle sunması, sözlü olarak özgürce ifade edebilmeleri, toplumsal alanda yetişkinlere uyarılarda bulunabilmeleri, kendi isteklerini gerçekleştirmek için yetişkinlerden yardım istemeleri ve bunun sağlanabilmesi için yetişkinlerin desteklemesi, arkadaşlar arasında görüşlerini çekinmeden açıklaması, resmi kurumlarda görev almak istediğini dile getirebilmesi”

gibi örnekler verilebilir. Madde 14, çizgi filmlerde “farklı etnik gruptan çocuklarla arkadaşlık yapmaları” gibi durumlar örnek verilebilir. Madde 15’e çizgi filmlerde, “çocukların park alanlarında bir araya gelerek bir probleme çözüm üretmeleri, mahallede toplanıp oyun alanlarının düzenlenmesine yönelik kararlar almaları, bir araya gelerek yetişkinlere emniyet kemerinin önemini anlatmaları, teknolojik proje hazırlamak için mahallede bir arada çalışma yürütmeleri, okulda öğrenciler tarafından oluşacak etkinlik sınıfı için bütün öğrencilerin fikirlerini dikkate almaları ve gerçekleştirmeleri” gibi kısımlarda yer verilmiştir.

Şekil 8. Katılım Hakkı Maddelerinin Dağılımı



5.6. ÇİZGİ FİLMERDE KATILIMIN NİTELİKLERİNİN DAĞILIMINA İLİŞKİN BULGULAR

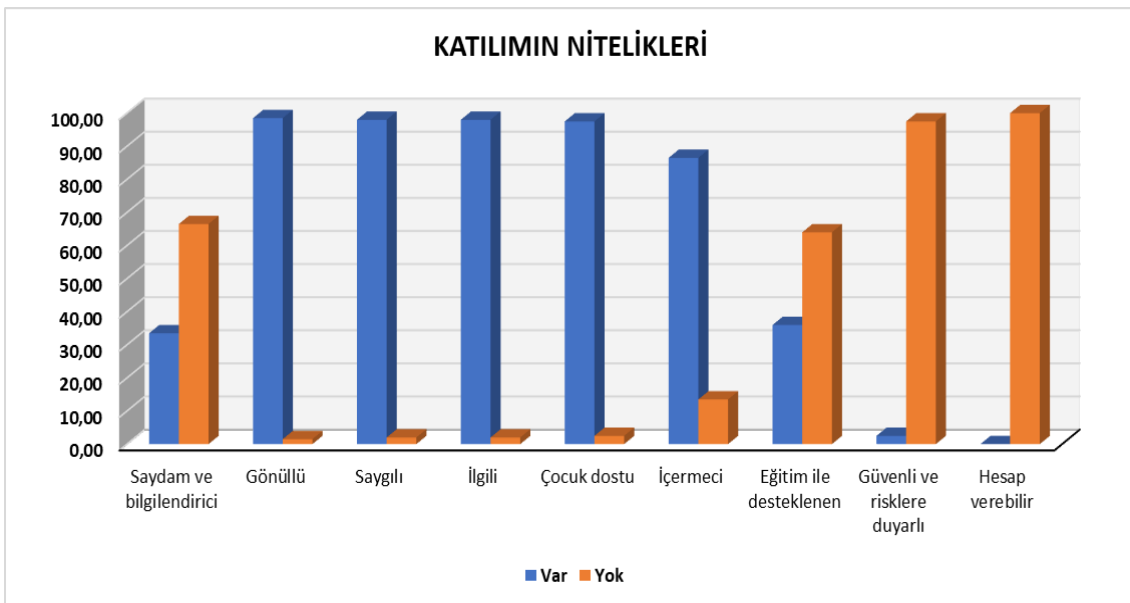
Çizgi filmlerde katılım niteliklerinin dağılımına ilişkin bulgular Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Çizgi Filmlerde Katılımın Niteliklerinin Dağılımı

	Var		Yok		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Saydam ve bilgilendirici	67	33,5	133	66,5	200	100
Gönüllü	197	98,5	3	1,5	200	100
Saygılı	196	98	4	2	200	100
İlgili	196	98	4	2	200	100
Çocuk dostu	195	97,5	5	2,5	200	100
İçermeci	173	86,5	27	13,5	200	100
Eğitim ile desteklenen	72	36	128	64	200	100
Güvenli ve risklere duyarlı	5	2,5	195	97,5	200	100
Hesap verebilir	-	-	200	100	200	100

Tablo 9'a göre, çizgi filmlerde katılımın niteliklerinden sırasıyla gönüllü niteliğine (%98,5), saygılı ve ilgili (%98), çocuk dostu (%97,5), içermeci (%86,5), eğitim ile desteklenen (%36), saydam ve bilgilendirici (%33,5) ve güvenli ve riske duyarlı (%2,5) niteliklerine yer verildiği görülmektedir. Çizgi filmlerde hesap verilebilir ilkesine ise yer verilmediği belirtilmiştir. Çizgi filmlerde gönüllü ve ilgili niteliğine; “, çocukların kahvaltıda sevmediği bir yiyeceği söyleyebilmesi, oyun oynarken isteklerini yetişkinlerin fikirlerinden etkilenmeden dile getirebilmesi, okulda sınıf içinde derse yönelik fikirlerini söyleyebilmesi” gibi örnekler verilebilir. Saygılı niteliği için; “çocukların etkinliklere katılımı, verilen bir görevi yerine getirme durumları, trafik kurallarına yönelik uyarıları yetişkinlerle paylaşmaları” gibi durumlar belirtilebilir. Çizgi filmlerde yer alan, “çocukların etkinliğe katılımlarının sağlanabilmesi için yetişkinler tarafından bilgilendirilmesi, öğretmenin okul bahçesinde çocuklara derse yönelik etkinlik hakkında açıklamalar yapması ve sırayla bu etkinliğe dahil etmesi, çocukların toplumsal aktivitelere katılımlarının sağlanabilmesi için ebeveynleri ya da yetişkin karakterler tarafından gerekli açıklamaların yapılması” saydam ve bilgilendirici niteliğine örnek verilebilir. Eğitimle desteklenen niteliğinde, “çizgi filmlerde merak ettikleri durumlarda yetişkinlerden yardım alarak yeni çözüm önerileri getirdikleri, ” durumlarda gerçekleşmiştir. Güvenli ve riske karşı duyarlı niteliğinde “yetişkinlerin, maceraya atılan çocuk kahramanları, oluşabilecek tehlikelere karşı uarması, çocukların sağlığını tehlikeye atabileceği koşullarda önlem alması” gibi durumlarda yer verildiği tespit edilmiştir.

Şekil 9. Katılım Niteliklerinin Dağılımı



5.7. ÇİZGİ FİLMLERDE FARKLI ORTAMLARDA KATILIMIN DAĞILIMINA İLİŞKİN BULGULAR

Çizgi filmlerde farklı ortamlarda katılımın dağılımına ilişkin bulgular Tablo 10'da belirtilmiştir.

Tablo 10. Çizgi Filmlerde Farklı Ortamlarda Katılımın Dağılımı

	Var		Yok		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Ailede	105	52,5	95	47,5	200	100
Eğitim Kurumlarında	35	17,5	165	82,5	200	100
Sağlık Kurumlarında	-	-	200	100	200	100
Toplumsal Yaşamda	15	7,5	185	92,5	200	100
Sosyal Ortamlarda	184	92	16	8	200	100
Resmi Kurumlarda	13	6,5	187	93,5	200	100

Tablo 10'a göre, çizgi filmlerde sırasıyla sosyal ortamlarda (%92), ailede (%52,5), eğitim kurumlarında (%17,5), toplumsal yaşamda (%7,5) ve resmi kurumlarda (%6,5) katılıma yer verildiği görülmektedir. Çizgi filmlerde sağlık kurumlarında katılıma yer verilmediği görülmektedir. Tablo 10'a göre, çizgi filmlerde farklı ortamlarda katılıma en çok sosyal ortamlarda en az ise resmi kurumlarda yer verildiği belirtilmiştir. Çizgi filmlerde farklı ortamlarda katılıma ilişkin aşağıda sunulmuştur.

Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu 47. Bölüm sosyal ortamlarda katılıma örnek verilebilir:

“Zehra, Ayşe, Kerim ve Nasreddin Hoca yapay zekâ ile gelecekte hangi mesleğe sahip olacaklarını öğrenmek için kurulan çadırdaki sıraya geçmiş, içeri girmeyi bekliyorlardır. Sıraları geldiğinde görevli onları içeri alır, önlerinde bulunan tabletlerde kendilerine sorulan soruları cevaplamalarını ister. Soruları cevaplayan çocuklar sırayla hangi mesleği olacağını öğrenmeye başlar. Ayşe mesleğini öğrendikten sonra çok üzgündür. Çöp mühendisi olacağını öğrenir ve Kerim ona güler. Nasreddin Hoca Kerim'in bu davranışından sonra belkide bizim bilmediğimiz çok önemli bir meslek olabileceğini söyler. Çadırdaki görevli olan kişi yanlarına gelir ve Nasreddin Hoca'yı destekleyerek Ayşe'ye ve arkadaşlarına çöp mühendisliği hakkında bilgilendirir ve geleceğin önemli mesleklerinden biri olduğunu söyler” (Ç123, 2021).

Şekil 10. Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu Çizgi Filmi Kesiti



Kaynak: www.youtube.com/watch?v=POxnUEaXg4k

Ailede katılıma yer verilmesine örnek olarak Pırıl 28. Bölüm verilebilir:

“Pırıl burnuna mis gibi kokular geldiğini söyler. Bunun üzerine kardeşi Uzay yemekte ne olduğunu tahmin eder. Annesine, şu yemeklerin tadına bakan amcalara ne deniyordu, annesi gurme diye cevap verir. Uzay hah gurme, büyüyünce gurme olmak istediğini belirtir. Bunun üzerine annesi Uzay ve Pırıl’la birlikte bir deney yapmak istediğini söyler ve çocuklarla birlikte mutfağa geçerler. Uzay’a patates ve elmanın tadını ayırt edip edemeyeceğini sorar. Uzay ise kolaylıkla ayırt edebileceğini söyler. Daha sonra annesi patates ve elmayı Uzay’ın hem gözünü hem de burnunu kapatarak ayırt edebilmesini ister ama Uzay ayırt edemez. Uzay dilim bozuldu diye ağlamaya ve korkmaya başlar. Annesi Uzay ve Pırıl’a tat alma ve koku duyularının birlikte çalıştığını öğretmek istediğini söyler. Uzay mutlu olur ve gurmelik yapabileceğini için içi rahatlar ve burnuna daha iyi bakacağını söyler” (Ç135, 2020).

Şekil 11. Pırıl Çizgi Filmi Kesiti



Kaynak: www.youtube.com/watch?v=xbrq7zHnihU

Farklı katılım ortamlarından eğitim kurumlarında katılıma Aslan çizgi filminin 48. Bölümü örnek olarak verilebilir:

“ Aslan ve diğer arkadaşları sınıfta resim yapmaktadır. Mehmet tahtada meyve tabağıyla onlara modellik yapmaktadır. Öğretmeni Aslan’a çiziminin çok güzel olduğunu ancak çizimlerinin biraz titrek olduğunu söyler. Bunun üzerine Aslan öğretmenine modelin bir türlü sabit olmadığını ifade eder. Zeynep ‘te onu destekler ve resmi çizmeye başladıklarından beri meyve tabağının yarı yarıya boşaldığını ifade eder. Mehmet ise, modellik mesleğinin çok acıktırıcı bir meslek olduğunu, bu kadar emeğine bir tanecik kayısı yemenin çok olmadığını söyleyerek kendisini savunur. Arda ise şaşırır bir tane değil beş kilo kayısı olduğunu söyler ve bütün sınıf güler. Öğretmenleri de sınıfla birlikte güler ve dersi bitirir. Çocuklara haftaya ders için ödev verir. Kimyasal boyaları kullanmadan çocuklardan hayvan âlemi konulu resim yapmalarını ister. Mehmet bir şey anlamadığını belirtir. Aslan ise hepbirlikte mahalleye dağılarak kullanabilecekleri boya çeşitlerini bulma yönünde fikrini dile getirir. Çocuklar Aslanların bahçesinde buluşmak için anlaşırılar” (Ç7, 2020).

Şekil 12. Aslan Çizgi Filmi Kesiti



Kaynak: www.youtube.com/watch?v=DGxOE4mIsWI

Katılımın toplumsal yaşamda gerçekleşmesine örnek olarak İbi 50. Bölüm verilebilir:

“İbi ve babası birlikte Boru şehrine gelirler. İbi bu şehri görünce çok şaşırı ve babasına çok susadığını söyler. Babası na bu ihtiyacını giderebileceği şehrin girişinde yer alan çok güzel bir limonata dükkanı olduğunu söyler. İbi çok sevinir, limonatayı çok seviyordur. Kendisi hızlıca limonata satıcısının önüne gelir. Limonata satıcısı ona üç farklı bardakta limonata gösterir ve hangisi ile içmek istediğini sorar. Bardakların şekilleri ve boyutları farklıdır. İbi uzun bardaktan içmek ister ve satıcı ona limonatayı uzatır. İbi bir solukta limonatayı içer ve teşekkür eder. Kendisini satıcıya tanıtır. Satıcı İbi’ye adını söyler ve aslında bardakların hepsinde eşit miktarda limonata olduğunu bu nedenle fiyatlarının aynı olduğunu açıklar. İbi şaşırır, uzun bardakta daha çok limonata olduğunu sandığını söyler. Satıcı İbi’ye bardakların boylarının farklı olduğunu ama şekilleri nedeniyle hacimlerinin birbirine eşit olduğunu söyler. İbi yeni bir şey öğrendiği için çok mutlu olmuştur” (Ç44, 2020).

Şekil 13. İbi Çizgi Filmi Kesiti



Kaynak: www.youtube.com/watch?v=bnE31powdb0

Trafik Tayfa çizgi filminin 13. Bölümü resmi kurumlarda katılıma örnek olarak verilebilir:

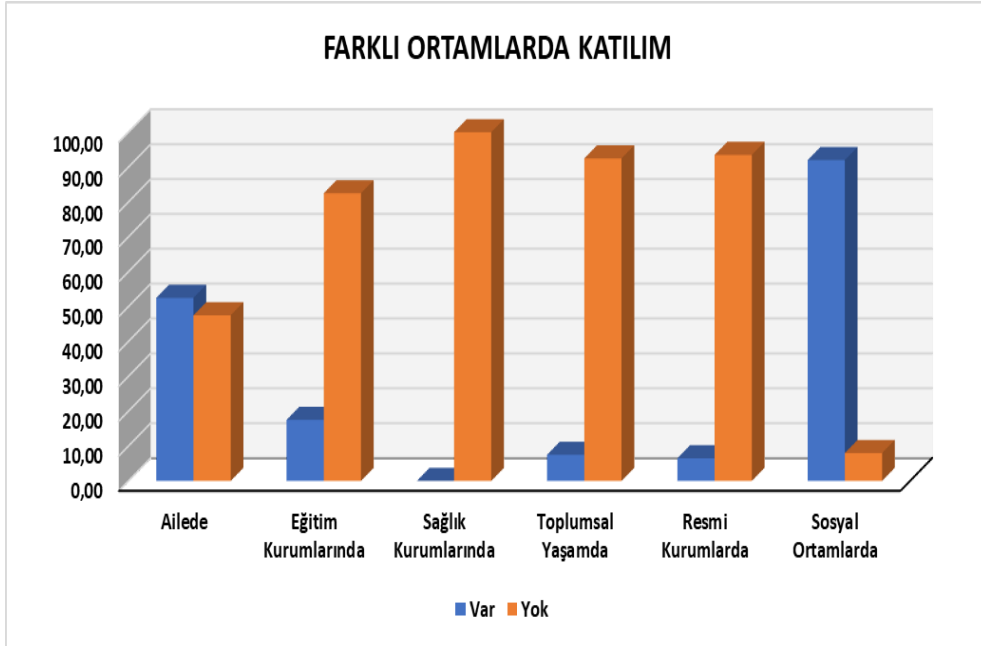
“Hayri Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından trafik gönüllüsü seçilmiştir. Mahalledeki bütün trafik kontrollerini o gerçekleştirmektedir. Mahallede bulunan bütün arkadaşlarını kırmızı düdük gönüllüsü seçeceğini söylemiş, arkadaşlarına ayrı ayrı en iyi aday sensin demiştir. Ama bu seçimi kendisi yapamayacağı için arkadaşlarına verdiği sözü yerine getirememiştir. Mahalledeki arkadaşları ona çok sinirlenirler. Hayri de bu sorunu çözmek için emniyet Müdürlüğüne gitmiştir. Polis memuruna arkadaşlarına verdiği sözü anlatır. Hayri olanları kendi benzetmeleriyle anlattığı için polis memuru anlatıklarından bir şey anlamadığını dile getirir. Hayri de ona hak verir ve daha açık bir şekilde anlatır. Mahalledeki arkadaşlarının trafiğe karşı çok dikkatli olduklarını, onları birer trafik gönüllüsü olduğunu bu durumda vazifesine gerek kalmadığını belirtir. Vazifesinden ayrılacağı için çok üzgündür. Polis memuru bu durumu kabul etmez ve Hayri’ye azmi ve çalışmalarıyla trafikteki diğer gençlere örnek olmaya devam edeceğini belirtir. Bunun çok önemli bir görev olduğunu ve bunu sadece birlikte başarabileceklerini ifade eder. Hayri arkadaşlarına bir takım sözler söylediğini de bunun için ne yapabileceğini sorar. Polis memuru bunun üzerine Hayri’nin arkadaşlarına verdiği sözü yerine getirmesinde yardımcı olur ve bütün arkadaşlarına trafik gönüllüsü vazifesi verir” (Ç184, 2020).

Şekil 14. Trafik Tayfa Çizgi Filmi Kesiti



Kaynak: www.youtube.com/watch?v=J_jyKzxt05c

Şekil 15. Çizgi Filmlerde Farklı Ortamlarda Katılım



5.8. ÇİZGİ FİMLERİN KONULARINA GÖRE KATILIM TÜRLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

5.8.1. Çizgi Filmlerin Konularına Göre Danışmacı Katılım Türüne İlişkin Bulgular

Çizgi filmlerin konularına göre danışmacı katılım türüne yönelik bulgular Tablo 11’de belirtilmiştir.

Tablo 11. Çizgi Film Konularına Göre Danışmacı Katılım Ki-Kare Analizi Sonuçları

		Konu						Ki-Kare Analizi	
		Öğretici		Macera		Toplam		Ki-Kare	p
		n	%	n	%	n	%		
Danışmacı Katılım	Var	125	79,6	34	79,1	159	79,5	0	1
	Yok	32	20,4	9	20,9	41	20,5		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Ailede	Var	57	36,3	19	44,2	76	38	0,587	0,444
	Yok	100	63,7	24	55,8	124	62		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Eğitim Kurumlarında	Var	18	11,5	-	-	18	9	*	0,015
	Yok	139	88,5	43	100	182	91		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Toplumsal Yaşamda	Var	5	3,2	3	7,0	8	4	*	0,373
	Yok	152	96,8	40	93	192	96		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Resmi Kurumlarda	Var	4	2,5	2	4,7	6	3	*	0,611
	Yok	153	97,5	41	95,3	194	97		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Sosyal Ortamlarda	Var	85	54,1	19	44,2	104	52	0,971	0,324
	Yok	72	45,9	24	55,8	96	48		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		

* Fisher's Exact Testi sonucunda anlamlık değeri belirlenmiştir.

Tablo 11 incelendiğinde, çizgi film konularına göre danışmacı katılım türünde anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Katılım ortamlarından ailede, eğitim kurumlarında, toplumsal yaşamda, resmi kurumlarda ve sosyal ortamlarda danışmacı katılım ile çizgi film konuları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Tablo 11'e göre, eğitim kurumlarında danışmacı katılım türüne yer veren çizgi filmlerin hepsinin öğretici konuda olduğu görülmektedir.

5.8.2. Çizgi Filmlerin Konularına Göre İşbirlikçi Katılım Türüne İlişkin Bulgular

Çizgi filmlerin konularına göre işbirlikçi katılım türüne yönelik bulgular Tablo 12'de belirtilmiştir.

Tablo 12. Çizgi Film Konularına Göre İşbirlikçi Katılım Ki-Kare Analizi Sonuçları

		Konu						Ki-Kare Analizi	
		Öğretici		Macera		Toplam		Ki-Kare	p
		n	%	n	%	n	%		
İşbirlikçi Katılım	Var	42	26,8	14	32,6	56	28	0,313	0,576
	Yok	115	73,2	29	67,4	144	72		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Ailede	Var	20	12,7	4	9,3	24	12	0,122	0,727
	Yok	137	87,3	39	90,7	176	88		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Eğitim Kurumlarında	Var	2	1,3	-	-	2	1	*	1
	Yok	155	98,7	43	100	198	99		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Toplumsal Yaşamda	Var	2	1,3	1	2,3	3	1,5	*	0,518
	Yok	155	98,7	42	97,7	197	98,5		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Resmi Kurumlarda	Var	2	1,3	-	-	2	1	*	1
	Yok	155	98,7	43	100	198	99		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Sosyal Ortamlarda	Var	21	13,4	9	20,9	30	15	0,976	0,323
	Yok	136	86,6	34	79,1	170	85		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		

* Fisher's Exact Testi sonucunda anlamlık değeri belirlenmiştir.

Tablo 12 incelendiğinde, çizgi film konularına göre işbirlikçi katılım türünde anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Katılım ortamlarından ailede, eğitim kurumlarında, toplumsal yaşamda, resmi kurumlarda ve sosyal ortamlarda işbirlikçi katılım ile çizgi film konuları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Tablo 12'ye göre, eğitim kurumlarında ve resmi kurumlarda işbirlikçi katılım türüne yer veren çizgi filmlerin hepsinin öğretici konuda olduğu görülmektedir.

5.8.3. Çizgi Filmlerin Konularına Göre Çocuk Liderliğinde Katılım Türüne İlişkin Bulgular

Çizgi filmlerin konularına göre çocuk liderliğinde katılım türüne yönelik bulgular Tablo 13'te belirtilmiştir.

Tablo 13. Çizgi Film Konularına Göre Çocuk Liderliğinde Katılım Ki-Kare Analizi Sonuçları

		Konu						Ki-Kare Analizi	
		Öğretici		Macera		Toplam		Ki-Kare	p
		n	%	n	%	n	%		
Çocuk liderliğinde katılım	Var	156	99,4	43	100	199	99,5	*	1
	Yok	1	,6	-	-	1	,5		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Ailede	Var	72	45,9	15	34,9	87	43,5	1,238	0,266
	Yok	85	54,1	28	65,1	113	56,5		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Eğitim Kurumlarında	Var	33	21,0	1	2,3	34	17	7,087	0,008
	Yok	124	79	42	97,7	166	83		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Toplumsal Yaşamda	Var	7	4,5	2	4,7	9	4,5	*	1
	Yok	150	95,5	41	95,3	191	95,5		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Resmi Kurumlarda	Var	7	4,5	1	2,3	8	4	*	1
	Yok	150	95,5	42	97,7	192	96		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Sosyal Ortamlarda	Var	142	90,4	43	100	185	92,5	*	0,044
	Yok	15	9,6	-	-	15	7,5		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		

* Fisher's Exact Testi sonucunda anlamlık değeri belirlenmiştir.

Tablo 13 incelendiğinde, çizgi film konularına göre çocuk liderliğinde katılım türünde anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Katılım ortamlarından ailede, toplumsal yaşamda ve resmi kurumlarda çocuk liderliğinde katılım ile çizgi film konuları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Katılım ortamlarından eğitim kurumlarında ve sosyal ortamlarda çocuk liderliğinde katılım ile çizgi film konuları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Tablo 13'e göre, öğretici konulu çizgi filmlerde, eğitim kurumlarındaki çocuk liderliğindeki katılıma macera konulu çizgi filmlere göre daha fazla yer verildiği belirlenmiştir. Macera konulu çizgi filmlerde, sosyal ortamlardaki çocuk liderliğindeki katılıma öğretici konulu çizgi filmlere göre daha fazla yer verildiği belirlenmiştir.

5.8.4. Çizgi Film Konularına Göre Katılımın Niteliklerine İlişkin Bulgular

Çizgi film konularına göre katılım niteliklerine yönelik bulgular Tablo 14'te belirtilmiştir.

Tablo 14. Çizgi Film Konularına Göre Katılımın Nitelikleri Ki-Kare Analizi Sonuçları

		Konu						Ki-Kare Analizi	
		Öğretici		Macera		Toplam		Ki-Kare	p
		n	%	n	%	n	%		
İlgili	Var	153	97,5	43	100	196	98	*	0,579
	Yok	4	2,5	0	0	4	2		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Eğitim ile desteklenen	Var	65	41,4	7	16,3	72	36	8,188	0,004
	Yok	92	58,6	36	83,7	128	64		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		
Güvenli ve risklere duyarlı	Var	3	1,9	0	0	3	1,5	*	1
	Yok	154	98,1	43	100	197	98,5		
	Toplam	157	100	43	100	200	100		

* Fisher's Exact Testi sonucunda anlamlılık değeri belirlenmiştir.

Tablo 14'e göre, ilgili, güvenli ve risklere duyarlı nitelikler ile çizgi film konuları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Eğitim ile desteklenen niteliği ile çizgi film konuları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Öğretici konulu çizgi filmlerde, eğitim ile desteklenen niteliğin, konusu macera olan çizgi film oranlarına göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

5.9. ÇİZGİ FİMLERİN YAYIN YILLARINA GÖRE KATILIM TÜRLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Çizgi film yayın yıllarına göre katılım türlerine yönelik bulgular Tablo 15'te belirtilmiştir.

Tablo 15. Çizgi Filmlerin Yıllarına Göre Katılım Türleri Ki-Kare Analizi Sonuçları

		Yayın Yılı										Ki-Kare Analizi			
		2015		2017		2019		2020		2021		Toplam		Ki-Kare	p
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Danışmacı Katılım	Var	56	77,8	18	72	45	86,5	9	64,3	31	83,8	159	79,5	4,98	0,289
	Yok	16	22,2	7	28	7	13,5	5	35,7	6	16,2	41	20,5		
	Toplam	72	100	25	100	52	100	14	100	37	100	200	100		
İşbirlikçi Katılım	Var	19	26,4	8	32	18	34,6	4	28,6	7	18,9	56	28	2,936	0,569
	Yok	53	73,6	17	68	34	65,4	10	71,4	30	81,1	144	72		
	Toplam	72	100	25	100	52	100	14	100	37	100	200	100		
Çocuk liderliğinde katılım	Var	72	100	25	100	52	100	14	100	36	97,3	199	99,5	*	0,376
	Yok	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,7	1	,5		
	Toplam	72	100	25	100	52	100	14	100	37	100	200	100		

* Monte Carlo Similasyonu sonucunda anlamlılık değeri belirlenmiştir.

Tablo 15 incelendiğinde, çizgi film yıllarına göre danışmacı, işbirlikçi ve çocuk liderliğinde katılım türlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen bulgular tartışılmış ve sonuca bağlanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar literatürdeki benzer ve farklı sonuçların elde edildiği çalışmalar doğrultusunda tartışılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda alan yazına ve yapılacak araştırmaları desteklemeye yönelik araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik öneriler sunulmuştur.

İlkokul öğrencilerine yönelik hazırlanan çizgi filmlerde çocuk katılımının incelendiği bu araştırmada, TRT Çocuk kanalında yayınlanan 10 farklı çizgi filme ait toplam 200 bölüm analiz edilmiştir. Araştırmada incelenen çizgi filmlerde katılım türlerinden en fazla çocuk liderliğinde katılım türüne, sonrasında danışmacı katılıma, en az ise işbirlikçi katılıma yer verildiği belirlenmiştir. Çocuk liderliğinde katılım, çocukların kendilerini ilgilendiren durumlarda, istek ve düşüncelerini özgürce dile getirebilmeyi ve bunun için gereken ortamın sağlanabilmesini ifade eder. Çizgi filmlerde yayın süresi boyunca çocuk karakterlerinin yaşantılarının, deneyimlerinin göz önünde bulundurulması, günümüzde çocuk merkezli uygulamaların giderek önem kazanmasının bu sonuç üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan bazı düzenlemeler sonucunda ilkokullarda bazı kurulların ve okul meclislerinin bulunması gibi (Beyazova vd., 2016; OÖEGKSKK, 2015) çocuk liderliğinde gerçekleştirilen faaliyetler medya içeriklerine yansımış olabilir.

Urfalıoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmada, demokratik tutumun yüksek olduğu sınıflarda, çocukların katılım hakkı düzenlemeleri ve uygulamalarının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Özellikle sınıf başkanı, sınıf temsilcisi seçimi, panoların hazırlanması, ders programının belirlenmesi gibi çocuk liderliği ile ilgili konularda çocuk katılımının etkili bir şekilde sağlandığı belirlenmiştir. Danışmacı katılımda yetişkinler çocukların görüşlerini dikkate alırken, işbirlikçi katılımda ise bir karar ya da proje aşamasında yetişkinler ve çocuklar arasında bir işbirliği gerçekleşmektedir (Lansdown, 2010). Bu düşünceden yola çıkılarak, çizgi filmlerde yetişkinlerin çocukların görüşlerini dikkate almaya çalışırken çocuklar ile işbirliği yapabilme aşamasında yetersiz kaldıkları söylenebilir. Bu noktada karşımıza katılımın değerlendirilmesi için yetişkinlerin çocuklara ilişkin bakış açılarının belirlenmesinin önemini ortaya koymaktadır (Akyol ve Erdem, 2021). Çocukların görüşlerinin dikkate alınmasının ve yetişkinlerin çocukların görüşlerinden yararlanma ve birlikte karar

verme biçimlerinin de katılım sürecine dâhil olduğu düşünüldüğünde (Alderson, 2008; Penn, 2008) danışmacı ve işbirlikçi katılıma da yer verilmesi gerektiğinin kritik olduğu düşünülmektedir. Çizgi filmlerin ilkökul çocuklarının görüşlerini rahatlıkla ifade edebilme (Kogler vd., 2021), sosyal davranışları (Lulciuc vd., 2020) ve sosyal değerleri (Şentürk ve Şimşek, 2021) gibi katılım süreçleri ile bağlantılı süreçler üzerindeki olumlu etkileri düşünüldüğünde çizgi filmlerde tüm katılım türlerine dengeli bir şekilde yer verilmesi çocuk katılımının vurgulanması ve uygulamaya geçirilmesi açısından önemli olacaktır.

Nayır ve Karaman Kepenekçi (2011) ilköğretim Türkçe ders kitaplarında çocuk haklarına yer verilme durumunu incelemiştir. Araştırmada ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarında çocuk katılım hakkına daha fazla yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada çocukların görüşlerini açıklama ve kararlara katılma hakkı ile ilgili ifadelere en fazla 2. Sınıf ders kitabında yer verildiği belirlenmiştir. Buğday ve Küçüköğlü (2017) 4. Sınıf İnsan Hakları, Yuttaşlık Ve Demokrasi ders kitabının çocuk katılım hakkı ilkelerine göre incelemiştir. Araştırma sonucunda çocukları dinleme, fikirlerini önemseme, çocuklarla ortak çalışma ve gelişen yeteneklerine uygun olarak çocuklarla etkileşime geçme konularında çocuk katılımını desteklediği bunula birlikte olumsuz durumlara da yer verildiği belirlenmiştir. Mevcut araştırmanın sonucundan farklı olarak Akyol ve Erdem (2021) tarafından ilkökul çocuklarına yönelik çocuk kitaplarında çocuk katılımının incelendiği çalışmada, katılım türlerinden en fazla işbirlikçi katılıma en az ise danışmacı katılıma yer verildiği belirlenmiştir. Bu durum ilkökul çocuklarına yönelik hazırlanan kitaplarda ve çizgi filmlerde yer alan katılım türlerinin dağılımlarının farklı olduğu ve çocuklar için hazırlanan çocuk edebiyatı ürünlerinde ve medya içeriklerinde katılım türlerine yer verilme biçimlerinin değerlendirilmesi gerektiği düşüncesini ortaya çıkarmaktadır.

Bu araştırmada, çizgi filmlerde katılım türlerinden danışmacı katılım türüne en fazla sosyal ortamlarda en az resmi kurumlarda yer verildiği belirlenmiştir. Akran ilişkilerinin ve sosyal becerilerin giderek önem kazandığı ilkökul döneminde sosyal ortamlarda katılıma yer verilmesi olumlu bir gelişme olarak görülebilir. Çizgi filmlerin ilkökul çağındaki çocukların sosyal davranışları üzerindeki olumlu etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılan çalışmalar (English vd., 2019; Zhang vd., 2021) bu çalışmadan elde edilen bulguları desteklemektedir. Ayrıca çocukların ailedeki katılım süreçlerinin desteklenmesinin onların sosyal açıdan geliştirdiği ve anne babaların çocukların

katılımına yönelik görüşlerinin çocukların katılım süreçlerini etkilediği sonuçlarına (Kosher, 2018; Stattin vd., 2011) ulaşılan çalışmalar görülmektedir.

Öztürk (2017) Türkiye’de 1968’den 2015 yılına kadar hazırlanan Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarında çocuk katılım hakkını karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Araştırmanın sonucunda Hayat bilgisi dersi öğretim programlarında hem aile hem de okul ortamlarında çocukların, oyun, dinlenme ve eğlence faaliyetlerine katılımları desteklenmiştir. Bununla birlikte Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarında çocukların katılımlarının hem ailede hem de okul ortamında sağlanmasına yönelik değişmelerin olduğu görülmektedir. Çizgi filmlerde danışmacı katılım türüne en az resmi kurumlarda yer verildiği, sağlık kurumlarında ise yer verilmediği görülmüştür. Bunun nedeninin, çizgi filmlerde resmi kurumlara ilişkin mesajlara ve olaylara çok az yer verilmesi ve resmi kurum olarak çizgi filmlerde sadece okul, kütüphane, emniyet müdürlüğü gibi belirli kurumlara yer verilmesinin etkili olduğu söylenebilir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde çocukların aktif katılımcılar olarak toplumda yer almaları gerektiği belirtildiği (Pecnik vd, 2016) düşünüldüğünde resmi kurumlarda da çocukların görüşlerine önem verilmesi gerektiği söylenebilir. Sağlık kurumlarında katılım türlerine yer verilmediği görülmektedir. Ülkemizde çocukların sağlık kurumlarında tedavi süreçlerinden ve sağlık hizmetlerinden yararlanabildiği ancak tedavi süreçlerine tek başına karar vermelerine ilişkin bir düzenlemenin olmadığı bilinmektedir (Erbay, 2016). Ülkemizde çocukların sağlık hizmetlerine dahil edilmesine yönelik uygulamalar olmadığı için çizgi filmlerde yer verilmemiş olabilir (Aydın, 2003).

Bu çalışmada çizgi filmlerde katılım türlerinden işbirlikçi katılım türüne en fazla sosyal ortamlarda en az ise resmi kurumlarda ve eğitim kurumlarında yer verildiği görülmüştür. İşbirlikçi katılım türüne sosyal ortamlarda yer verilmesi, çocukların sosyal aktivitelerde, oyun etkinliklerinde, arkadaşları ile gerçekleştirecekleri aktivitelerde yetişkinler arasında bir işbirliği sağlandığı, birlikte karar alma süreçlerinin gerçekleştiği söylenebilir. İşbirlikçi katılım türüne eğitim ortamlarında az yer verilmesi, çocuğun eğitim süreçlerine daha az dahil edildiğinin bir göstergesi olabilir. Eğitim kurumlarından öğretmen ve öğrenciler arasında alınan kararlarda işbirliğinin sağlanması yapılandırmacı eğitim anlayışını desteklemektedir. Bu nedenle çizgi filmlerde işbirlikçi katılım türüne eğitim kurumlarında yer verilmesi önem taşımaktadır.

Mevcut çalışmada çizgi filmlerde katılım türlerinden çocuk liderliğinde katılım türüne en fazla sosyal ortamlarda en az ise resmi kurumlarda yer verildiği belirlenmiştir.

Bu durumdan yola çıkarak çocukların kendilerini en fazla sosyal ortamlarda ifade edebildiği sonucuna varılabilir. Çocukların kendi oyun alanlarında veya arkadaşları ile bulunduğu ortamlarda görüşlerini daha kolay dile getirebildiği belirlenmiştir. Çizgi filmlerde çocuk liderliğinde katılım türüne resmi kurumlarda ve toplumsal yaşamda daha az yer verilmiştir. Bunun nedeninin çocuk katılımının ailede, sosyal ortamlarda ve eğitim kurumlarında desteklenir nitelikte olurken, resmi kurumlarda ve toplumsal yaşamda çocukların söz sahibi olabileceği durumların olmadığı düşüncesinin var olması olabilir.

Mevcut çalışmada, çizgi filmlerde katılım içeren maddelerden en fazla 13. Maddeye, en az ise 14. maddeye yer verilmiştir. Çizgi filmlerde katılım hakkı ile ilgili maddelere genel olarak yer verilmesi de olumlu bir sonuç olarak düşünülebilir. Madde 13, çocukların ifade özgürlüğünü, Madde 14 ise çocukların din, vicdan ve düşünce özgürlüğünü vurgulamaktadır (BM ÇHS, 2009). Karaman Kepenekçi (2010), Türkiye’de çocuklara yönelik 100 temel edebi eseri çocuk hakları açısından incelemiş ve hikâyelerde çocuk haklarından, en fazla gelişim hakkına en az ise katılım hakkına yer verildiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmaya göre çocuk katılıma yer verilme düzeyinin yeterli olmamasının nedeni kitaplarda yansıtılan dönemin toplumsal ve hukuksal yapısından kaynaklanabileceği belirtilmiştir. Ersoy (2011) ilköğretim öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin algılarını belirlediği araştırmasında, öğrencilerin çocuk haklarına yönelik yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin oyun, eğlenme gibi haklarını daha çok dile getirebildiklerini, düşüncelerini açıklama ve kendini ilgilendiren kararlara katılma gibi haklarında yetersiz bilgiye sahip oldukları ortaya koyulmuştur. Ailelerin sosyal ekonomik düzeylerinin, çocukların katılım haklarını kullanımda etkili olduğu, alt ve orta sosyo ekonomik düzeyden gelen öğrencilerin katılım haklarından yararlanamadıkları, üst sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin katılım haklarından yararlanabildikleri sonucuna ulaşmıştır. Çocuk haklarına ve çocuk katılımına yönelik görüşlerinin incelendiği bir çalışmada, öğretmenlerin çocukların görüşlerini özgürce ifade etmesine yönelik inançları çok yüksek düzeyde, çocukların kendilerini ilgilendiren kararlar alma süreçlerine katılımlarına yönelik inançlarının ise orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kozikoğlu, 2018). Kepenekçi ve Aslan (2011) okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik kitaplarda çocuk haklarını inceledikleri çalışmada, temel hakları yaşamsal, gelişimsel, koruma ve katılım hakları olarak alt başlıklara ayırmıştır. Araştırma

sonucunda, okul öncesine yönelik çocuk kitaplarında yaşamsal ve gelişimsel haklara daha fazla yer verildiği, çocukların ihmal ve istismardan korunmasını ifade eden koruyucu haklar ile çocuğun görüşlerini ifade etme ve kararlara katılımını içeren katılım haklarına ise daha az yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmada katılım maddelerinden çocukların kendilerini özgürce ifade edebilmeleri sonucu, çocukların görüşlerinin önemsenmesine ve dikkate alınmasına yönelik tutumun artması doğrultusunda bir eğilim olduğunu gösterebilir.

Bu araştırmada, katılım niteliklerinden en fazla gönüllü, saygılı ve ilgili, çocuk dostu ve içermeci niteliklere, en az ise güvenli ve riske duyarlı niteliğine yer verildiği görülmüştür. İlkokul çocuklarına yönelik çizgi filmlerde hesap verebilir ilkesine ise hiç yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Hesap verebilir niteliği çocukların görüşlerinin ve fikirlerinin yetişkinler tarafından değerlendirilmesini ele almaktadır (BM ÇHS, 2009). Çizgi filmlerde, çocukların görüşleri ve istekleri, bir duruma yönelik fikirleri yetişkinler tarafından dinlenilmiş ancak herhangi bir değerlendirmede ya da öneride bulunulmamıştır. Bunun tersine çizgi filmlerde genel olarak yetişkinlerin çocukların özellikle oyun etkinliklerine yönelik görüşlerini destekleyici tutum sergiledikleri görülmektedir. Bu çalışmaya benzer şekilde Akyol ve Erdem (2020) ilkokul çocuklarına yönelik çocuk kitaplarında en fazla gönüllü, saygılı, çocuk dostu niteliklere yer verilirken hesap verebilir niteliğine yer verilmediği sonucunu elde etmiştir. Gündoğdu Ayar (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 4-6 yaş resimli çocuk kitaplarında çocuğun katılım hakkını incelediği çalışmasında katılım niteliklerinden, incelenen kitaplar en çok ilgili, gönüllü, saygılı ile saydam ve bilgilendirici niteliğinin yer aldığı, en az ise güvenli ve riske karşı duyarlı niteliği ile içermeci niteliğinin yer aldığı görülmüştür. Tozduman Yaralı ve Güngör Aytar (2017), okulöncesi sınıflarında çocuğun katılım hakkının çocukların ve öğretmenlerin görüşlerine göre inceledikleri araştırmalarında öğretmenlerin çocuk katılımını katılım niteliklerinden en fazla saygılı ve şeffaf ve bilgilendirici niteliğine göre tanımladıkları en az ise güvenli ve riske duyarlı niteliği ile hesap verebilir ilkesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gürkan ve Koran (2015) okulöncesi eğitim programını çocuk katılımına yer verme durumu açısından inceledikleri çalışmalarında, programda katılımın niteliklerinden en fazla ilgili, gönüllü ve çocuk dostu niteliklerine yer verildiği, şeffaf ve bilgilendirici niteliği ile hesap verebilir niteliklerinin ise sosyal duygusal gelişim alanlarında en az vurgulanan

nitelikler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma sonuçlarının mevcut araştırmanın sonuçları ile benzer olduğu görülmektedir.

Çizgi filmlerde çocuk katılımına farklı ortamlardan en fazla sosyal ortamlarda, en az ise toplumsal yaşamda ve resmi kurumlarda yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte katılımın ailede ve eğitim kurumlarında da yer verildiğine yönelik sonuçlara ulaşılmıştır. İlkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde çocukların katılımın sağlandığı sosyal ortamlarda genellikle oyun, spor ve sosyal aktivite, arkadaşlarıyla proje ve ödev etkinliklerini gibi durumlarda gerçekleşmektedir. Çizgi filmlerde bu ortamlardaki çocukların katılımının daha çok çocukların özel istekleri, oyun etkinlikleri, serbest etkinliklere ilişkin konularda olduğu görülmüştür.

Madde 12'ye ve 13'e göre, çocukların farklı ortamlarda kendilerini ilgilendiren durumlar ile ilgili görüşlerini belirtebilmeleri için aileleri, eğitimciler ve politikacılar tarafından desteklenmeleri gereklidir (UNICEF, 2004). Buna göre, farklı ortamlarda katılımın gerçekleşebilmesi ve medya içeriklerine yansiyabilmesi adına yetişkinler tarafından çocuk katılımına ilişkin gerekli özverinin ve olanakların düzenlenmesi gerektiği söylenebilir. Bu çalışmada çizgi filmlerde katılımın sağlandığı ortamlardan sosyal ortamlarda çocuk katılımının en fazla yer alması, çocukların oyun etkinlikleri ile kendileri ile ilgili karar alma süreçlerinin çizgi filmlerde fazlaca yer verilmesi ile ilişkilendirilebilir. Çizgi filmlerde çocuk katılımının eğitim kurumlarında ve ailede de sağlandığı görülmüştür. Eğitim kurumlarındaki çocuk katılımının hayata geçirilebilmesi için çocuk merkezli öğrenmelerin gerçekleşmesi, çocukları bilgilendirmek için fırsatların geliştirilmesi, eğitim ile ilgili kararların çocuklar ile birlikte alınması gereklidir (Lansdown, 2011). Çizgi filmlerde eğitim kurumlarındaki katılımın “öğretmen ve öğrencilerin ders etkinliklerine yönelik ortak karar almaları, çocukların okulda spor etkinliklerine yönelik isteklerinin önemsenmesi ve çocukların oyun oynamak için gerekli ortamın hazırlanması için çocuklardan yardım alınması” gibi durumlarda gerçekleşmesi de bu görüşü doğrudan yansıtmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin çocuk katılımına ilişkin algıları ve uygulamaları, eğitim kurumlarındaki çocuk katılımını doğrudan etkilemektedir (Dunphy, 2012; Križ & Skivenes, 2017). Alanyazında öğretmenlerin katılıma ilişkin olumlu bir tutuma sahip olmaları sonucuna ulaşılan çalışmalar (Akyol ve Erdem, 2021; Danner ve Jonynienė, 2013; Kozikoğlu, 2019) da bulunmaktadır.

Çizgi filmlerde aile ile çocukların ilişkisine önem verilmiş ve aile içi kararlarda çocuğun görüşleri önemsenmiştir. Çocukların katılım hakkını ilk defa kazanmaya başladıkları aile ortamında (Adhikari, 2016) katılım hakkının gerçekleşebilmesi için anne babaları gereken sorumlulukları yerine getirmeleri Sözleşme’de Madde 18’de belirtilmektedir (Çocuk Hakları Avrupa Konseyi, 2012).

Çocuklarının katılımının sağlanabilmesi, çocukların kendi görüşlerini özgürce dile getirebilmesi, karar alma süreçlerine dahil olması ve yetişkinler tarafından ilgili durumlar hakkında bilgilendirilmeleri ve kendilerini güvende hissetmeleri gereklidir (Şahin ve Polat, 2012). Avcı ve Akar Gençler (2017) ebeveynlerin gözünden çocuğun kendi yaşamına katılım hakkının ele aldığı araştırma sonucunda, çocukların katılımlarının sosyal aktiviteler, oyun etkinlikleri, oyun materyalleri, yeri ve süresi gibi durumlarda gerçekleştiğini, evde yaşam ve temel ihtiyaçları gibi konularda yeterli düzeyde gerçekleşmediğine ulaşmıştır. Akyol (2020) tarafından yapılan çalışmada ise, anne babalar katılıma ilişkin olumlu bir bakış açısına sahip oldukları evde katılıma ilişkin örnek olarak en çok ev işlerine yardımcı olmayı örnek gösterdikleri belirlenmiştir. Bu çalışmada izlenen çizgi filmlerde de ailede çocuk katılımının “çocukların yemek istedikleri yemekleri dile getirebilmeleri, çocukların annesi ile birlikte okul ödevlerini yapması, çocukların yapmak istediği etkinliğin gerçekleşmesini yönelik ailesi tarafından desteklenmeleri” gibi durumlarda sağlandığı belirlenmiştir. Yapılan bu çalışmalar, mevcut araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Çizgi filmlerde katılımın en az toplumsal yaşamda ve resmi kurumlarda gerçekleşmesinin nedeni çocuklara yerel topluluklarda ve resmi kurumlarda gereken önemin verilmemesi, bu ortamlarda çocukların bulunmasının bir anlamının olmadığı düşünülmesi olabilir. Habashi vd. (2010) çocukların korunma ve katılım haklarının sağlanmasına yönelik anayasal analiz yaptıkları çalışmada, ÇHS’yi kabul eden devletlerin anayasalarını bu sözleşme doğrultusunda düzenlediklerini ancak bazı devletlerin çocukların korunması ve katılımlarının sağlanması durumlarını, koruma ile sınırlandırdıkları ve katılım hakkını gözardı ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Horgan vd. (2017), çocukların katılımlarının evde, okulda ve topluluklarda katılım deneyimlerini sundukları araştırmalarında, çocukların katılımlarının öncelikle günlük yaşantılarında sağlanamaması gerektiği, çocukların yönetsel ve aşırı sorumluluk gerektirecek resmi ortamlarda katılımlarının sınırlandırılması gerektiğini böylece çocukların katılımlarının genişletilebileceğini savunmuşlardır. İlkokul öğrencilerine yönelik çizgi filmlerde sağlık

kurumlarında çocuk katılımına yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Vis vd., (2010), katılım ve sağlık planlama ve karar verme süreçlerine çocuk katılımına yönelik bir incelemeyi ele almışlar ve çalışmalarında incelenen araştırmalarda çocukların sağlık ve sosyal hizmet alanlarına katılımlarının ve etkileşimlere yer verilen çalışmaların bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Bu çalışmada, ilkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi film konularına göre danışmacı katılım türünde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılım ortamlarından ailede, eğitim kurumlarında, toplumsal yaşamda, resmi kurumlarda ve sosyal ortamlarda danışmacı katılım ile çizgi film konuları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Eğitim kurumlarında danışmacı katılım türüne yer veren çizgi filmlerin hepsinin öğretici konuda olduğu görülmektedir

Katılım türlerinden işbirlikçi katılım ile çizgi film konuları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. İşbirlikçi katılım türünün sağlandığı katılım ortamlarında ailede, eğitim kurumlarında, toplumsal yaşamda, resmi kurumlarda ve sosyal yaşamda çizgi film konuları arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Eğitim kurumlarında ve resmi kurumlarda işbirlikçi katılım türüne yer veren çizgi filmlerin hepsinin öğretici konuda olduğu görülmektedir. Çizgi film konularına göre çocuk liderliğinde katılım türünde anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Katılım ortamlarından ailede, toplumsal yaşamda ve resmi kurumlarda çocuk liderliğinde katılım ile çizgi film konuları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Katılım ortamlarından eğitim kurumlarında ve sosyal ortamlarda çocuk liderliğinde katılım ile çizgi film konuları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Öğretici konulu çizgi filmlerde, eğitim kurumlarındaki çocuk liderliğindeki katılıma macera konulu çizgi filmlere göre daha fazla yer verildiği belirlenmiştir. Macera konulu çizgi filmlerde, sosyal ortamlardaki çocuk liderliğindeki katılıma öğretici konulu çizgi filmlere göre daha fazla yer verildiği belirlenmiştir.

İlkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerin konuları ile eğitim ile desteklenen niteliği arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çizgi filmlerin yılları ile danışmacı, işbirlikçi ve çocuk liderliğinde katılım türleri arasında anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Mevcut araştırma, çocuk katılımına yönelik diğer araştırmalarda ulaşılan sonuçlar ile benzerlik göstererek (Avcı ve Akar Gençler, 2017; Gündoğdu Ayar, 2018;

Gürkan ve Koran, 2015) çizgi filmlerde çocukların görüşlerinin dikkate alındığı ancak çocukların karar alma süreçlerinin daha çok kendilerini ilgilendiren sosyal aktivite, oyun etkinlikleri gibi konularda gerçekleştiği belirlenmiştir. Ancak çocukların katılımları sadece bu konularla sınırlı kalmayıp kendilerini ilgilendiren sosyal, politik, durumlar ve kişisel gereksinimleri ve istekleri gibi her konuda gerçekleştirilmeye çalışılmalıdır.

Genel bir ifadeyle bu araştırmada, ilkökul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde en fazla çocuk liderliğinde katılım türüne, en az ise işbirlikçi katılım türüne yer verildiği görülmüştür. İlkokul düzeyinde hazırlanan çizgi filmlerde danışmacı katılım türüne en fazla sosyal ortamlarda, en az ise resmi kurumlarda; işbirlikçi katılım türüne en fazla sosyal ortamlarda en az ise eğitim kurumları ve resmi kurumlarda yer verildiği; çocuk liderliğinde katılım türüne ise katılım ortamlarında en fazla sosyal ortamlarda en az ise resmi kurumlarda yer verildiği görülmüştür. Çizgi filmlerde katılım ortamlarından sağlık kurumlarında çocuk katılımına hiç yer verilmediği görülmüştür. Çizgi filmlerde katılım maddelerinden en fazla 13. Maddeye yer verildiği, en az ise 14. Maddeye yer verildiği belirtilmiştir. İlkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde katılım niteliklerinden en fazla ilgili, gönüllü, saygılı, en az ise güvenli ve riske karşı duyarlı niteliğine yer verildiği, hesap verebilir niteliğine ise hiç yer verilmediği görülmüştür. Çizgi filmlerde çocuk katılımının en fazla sosyal ortamlarda en az ise resmi kurumlarda yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Çizgi film konuları ve yılları ile katılım türleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı, öğretici konulu çizgi filmlerde danışmacı katılım türünün eğitim kurumlarında macera konulu çizgi filmlere kıyasla daha fazla; çocuk liderliğinde katılım türüne sosyal ortamlarda macera konulu çizgi filmlerde, öğretici konulu çizgi filmlere kıyasla daha fazla yer verildiği belirlenmiştir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur:

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Çizgi film ve çocuk programları içeriği hazırlayan senaristler, yapımcılar çocuk gelişim uzmanları, sosyologlar, psikologlar birlikte çalışarak çocuk katılımını ele alan medya içerikleri üretebilir ve çocuk programları hazırlayabilir.

2. Milli Eğitim Bakanlığı, çocuklar üzerine çalışan sivil toplum örgütleri ve Çocuk Kanalları çizgi filmlerde ve medyada çocuk katılımının yer almasına yönelik ortak projeler geliştirebilir.

3. İncelenen çizgi filmlerde yer alan katılım türleri, katılımın nitelikleri, katılım maddeleri dikkate alınarak katılım süreçlerinin dengeli ve bütün bir şekilde yer aldığı çizgi filmler hazırlanabilir.

4. İlkokul çocuklarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde içerik ve animasyon tasarımının oluşumunda çocuk katılımının sağlanması için öncelikle hedef grubunda yer alan çocuklardan ve bu konuda çalışan uzmanlardan görüş alınabilir.

5. Üniversiteler, Milli Eğitim Bakanlığı, UNICEF ve diğer sivil toplum örgütleri eğitimcilere, anne babalara ve çocuklar üzerinde çalışan uzmanlara medyada çocuk katılımını ele alan hizmet içi eğitimler, seminerler ve faaliyetler düzenleyebilir.

6. Medyada çocuk katılımına yönelik farkındalığı arttırmak için çocuk katılımına yönelik kamu spotlarına yer verilebilir.

7. Kitle iletişim ortamlarında çocukların katılımın sağlanması için çocukların etkin kararlar aldıkları çocuk temsilcilikleri ve çocuk meclisleri oluşturulabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- İlkokul çocukları ile gerçekleştirilen araştırmalarda, çizgi filmlerin ilkököl çocuklarının katılım süreçleri üzerindeki etkisini ele alan uygulamalı çalışmalar yapılabilir.

- İlkokul çocuklarının, ilkököl öğretmenlerinin ve anne babaların çizgi filmlerdeki çocuk katılımına ilişkin görüşlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesine yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir.

- Farklı kanallarda yayınlanan yerli ve yabancı çizgi filmlerdeki çocuk katılımı karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

- Farklı yaş gruplarına yönelik hazırlanan çizgi filmlerde çocuk katılımı incelenebilir.

- Çocuklar için hazırlanan sosyal medya içeriklerinde, dergilerde ve gazetelerde çocuk katılımının belirlenmesine yönelik çalışmalar planlanabilir.

KAYNAKÇA

- Abdüsselam, Z. (2013). *Fen Öğretiminde Çizgi Filmlerin Etkisi: Kuvveti Keşfedelim Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Adak Özdemir, A. ve Ramazan, O. (2012). Çizgi Filmlerin Çocukların Davranışları Üzerindeki Etkisinin Anne Görüşlerine Göre İncelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 35, 157-173.
- Adhikari, H. (2016). Children's Participation Decision Making Process in the Family Affairs of Female Commercial SexWorkers (FCSWS) and Its' Impact. *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences*, 8(1), 99-111.
- Ahmed, S. & Wahab, J. A. (2014). Animation and Socialization Process: Gender Role Portrayal on Cartoon Network. *Asian Social Science*, 10(3), 44.
- Akay, İ. (2006). *Sosyalleşme Sürecinde Kitle İletişim Araçları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akçalı, S. İ. (2007). *Medya ve Çocuk*. İstanbul: Ebabil Yayınları.
- Akyol T. (2020). Anne Babaların Çocukların Katılım Hakkına Yönelik Görüşleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(Ek), 331-346.
- Akyol, T. (2019). Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarında Çocuk Katılımı. *VI International Early Childhood Education Congress*, (October, 1-3), Kars, Turkey.
- Akyol, T. (2020). Çocuğun Katılım Hakkı. İçinde; *Çocuk Hakları* (Edt: M. Can Yaşar ve N.Aral), Ankara: Vize Yayıncılık.
- Akyol, T. ve Erdem, H. (2020). İlkokul Çocuklarına Yönelik Çocuk Kitaplarında Çocuk Katılımı. *Eurasian Conference On Language & Social Sciences*, (November, 20-21), Almaty, Kazakhstan.
- Akyol, T. ve Erdem, H. (2021). Başarılı Bir Öğretmenin Çocukların Katılımına Önem Vermesi Gerektiğini Düşünüyorum. Okulda Çocuk Katılımına İlişkin Fenomenolojik Bir Çalışma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 1655-1677 <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/62559/820944>
- Akyüz, E. (2013). *Çocuk Hukuku Çocukların Hakları ve Korunması*. (Genişletilmiş 3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Alderson, P. (2008). *Young Children's Rights: Exploring Beliefs, Principles and Practice*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Al-Rabaani, A. H. & Al-Aamri, I. H. (2017). The Effect of Using Cartoons on Developing Omani Grade 4 Students' Awareness of Water Issues and Their Attitudes Towards Using Them in Teaching Social Studies. *Journal of Social Studies Education Research*, 8(1), 35-46.
- Anderson, K. J. & Minke, K. M. (2007). Parent Involvement in Education: Toward An Understanding of Parents' Decision Making. *The Journal of Educational Research*, 100, 311–323.. Doi:10.3200/joer.100.5.311-323
- Animasyon Sektörü Raporu (2018). *Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)*, Eskişehir.
- Aral, N., Ceylan, R. ve Bıçakçı, M. Y. (2011). Çocukların Televizyon Seyretme Alışkanlıklarının Yaş ve Cinsiyete Göre İncelemesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 489-498. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/49052/625764>
- Arıkan, A. (2002). Yedi on İki Yaş Grubu Çocuklara Çizgi Film Yöntemi İle Müze Eğitiminin Verilmesi. *Selçuk İletişim Fakültesi Dergisi*, 3, 22-29.

- Arslan, A. (2018). *Okul Öncesi Çocukluk Dönemi Çizgi Filmlerinde Mantıksal Düşünme ve Bilişsel Beceriler: TRT Çocuk Kanalı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, F., Ünal, A. S., Güler, H. ve Kardaş, K. (2006). Okul Çağı Çocuklarının Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 5(6), 391-401.
- Arslan, P. (2016). *Çizgi Filmlerde Lider Özelliklerinin Eğitimdeki Yeri*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Asghar, H. & Chohan, N. (2019). How Animated Cartoons Change the Linguistics Behaviour of the Students. *International Bulletin of Linguistics & Literature*, 1(3), 30-47.
- Aslan, Ş., Tay, B. ve Uçuş Güldalı, Ş. (2021). Primary School Teachers' Opinions Regarding the Use of Cartoons and Animations in Life Science Education. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 6(14), 2113-2165. DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.434>
- Atasü Topçuoğlu, R. (2019). Türkiye'de Göçmen Çocukların Katılım Hakkı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 408-430.
- Ateş, E. (2019). *Çizgi Filmlerle Fen Eğitime Bir Aksiyon Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.
- Atinel, Ö. (2018). *Yerli ve Yabancı Yapım Çizgi Filmlerin Çocukların Sosyalleşmesi Üzerine Etkisi: Mersin Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Avcı, N. ve Akar Gençer, A. (2017). Ebeveynlerin Gözünden Çocuğun Kendi Yaşamına Katılma Hakkı. *Journal of International Social Research*, 10(53), 546-555.
- Aydın, B. (2018). *Türkiye'de Çocuk Televizyon Kanallarındaki Çizgi Filmlerin Çocukluğa Etkisi Üzerine Bir İçerik Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Aydın, E. (2003). Çocuklarda Aydınlatılmış Onam Sorunu. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 46(2), 148-152.
- Bal, B. (2019). *Çocuk Hakları Eğitimi İçin Öğretmen Mesleki Gelişim Aracı Olarak Bir Facebook Grubunun İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Bayraktar, Z. (2014). Geleneğin Güncellenmesi Bağlamında Masaldan Çizgi Filme Keloğlan Tipi Üzerine. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 49 (49), 19-51. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iutded/issue/17077/178690>
- Beaino, T. (2021). *The Effects Of Cartoons On Lebanese Children Aged Between 3 And 10* (Doctoral Dissertation), Notre Dame University, Louaize.
- Berber, A., Anılan, B., Odabaş, İ. N. ve Alkan, D. (2019). Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Eğitimde Çizgi Filmin Kullanımına İlişkin Görüşleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 465-492.
- Beyazova, A., Durmuş, G. ve Tüzün, I. (2015). *Eğitimde Çocuk Katılımı: Dünyadan ve Türkiye'den Örnekler* İstanbul: İstanbul Bilgi University Publishing.
- Bi, J. & Kuesten, C. (2012). Intraclass Correlation Coefficient (ICC): A Framework for Monitoring and Assessing Performance of Trained Sensory Panels and Panelists. *Journal of Sensory Studies*, 27(5), 352-364.
- Bickham, D. S., Vandewater, E. A., Huston, A. C., Lee, J. H., Caplovitz, A. G. & Wright, J. C. (2003). Predictors of Children's Electronic Media Use: An Examination of Three Ethnic Groups. *Media Psychology*, 5(2), 107-137.

- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi (2009). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. "Çocuğun Dinlenilme Hakkı"*, Genel Yorum No.12, 51. Oturum, (25 Mayıs-12 Temmuz), Cenevre.
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (2021). *The Child And The Media* <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/crc/documents/recommendations/media.pdf> (Erişim Tarihi: 27.12.2021).
- Borzekowski, D. L. (2018). A Quasi-Experiment Examining the Impact of Educational Cartoons on Tanzanian Children. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 54, 53-59.
- Brown, J. & Johnson, S. (2008). Childrearing and Child Participation in Jamaican Families. *International Journal of Early Years Education*, 16(1), 31-40. <https://doi.org/10.1080/09669760801892110>
- Bruyere, E. B. (2010). Child Participation and Positive Youth Development. *Child Welfare*, 89 (5), 205-220. <https://www.jstor.org/stable/48623236>
- Buğday, G. ve Küçüköğlü, A. (2017). 4. Sınıf İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Ders Kitabının Çocuk Katılım Hakkı İlkelerine Göre İncelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 2(2), 61-81.
- Bursalı, H. (2015). Çizgi Dizilerin Beşinci ve Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Söz Varlığına Katkısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 60-74.
- Bülbül, A. (2019). *Türk Animasyon Filmlerindeki Karakterlerin, Kültürel Açından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Bülbül, S. ve Oruç, Ş. (2019). Çizgi Filmlerin İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin İngilizce Dersine İlişkin Akademik Başarılarına ve Tutum Geliştirmelerine Etkisi. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 2(1), 137-146.
- Bülbün Aktı, B. (2014). *TRT Çocuk Kanalında Yayımlanan Okulöncesi Yaş Grubu Çocuklarına Yönelik Çizgi Dizilerin Çocuk Hakları Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyükanan, F. S. ve Harmanakaya, T. (2019). Ödüllü Resimli Çocuk Kitaplarında Çocuk Haklarının İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 769-791.
- Büyükbaykal, G. (2012). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 28, 31-44.
- Can, A. (1995). *Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Televizyon Programları İçinde Çizgi Filmlerin Çocukların Gelişimine ve İletişimine Yönelik Etkileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Canbulut, T. (2014). Türkiye'de Çocukların Katılım Hakkı Üzerine Bir Derleme. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 1(2), 85-94.
- Castro, S., Granlund, M. & Almqvist, L. (2015). The Relationship Between Classroom Quality-Related Variables and Engagement Levels in Swedish Preschool Classrooms: A Longitudinal Study. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(1), 122-135.
- Cesur, S. & Paker, O. (2007). Televizyon ve Çocuk: Çocukların TV Programlarına İlişkin Tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 106-125.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research Methods In Education*. (Sixth Edition), New York: Routledge.
- Coşkun, E. & Köroğlu, M. (2016). Pepee ve Caillou Çizgi Filmlerinde Kavram Öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(210), 601-619.

- Çelik, S. Ö. (2015). *7. Sınıf Basit Makineler Konusunun Film ve Çizgi Filmlerle Öğretiminin Tutum ve Akademik Başarıya Etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Çiçek, Ç. (2009). *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Çocuklara Yönelik Televizyon Programları Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi: Bir Televizyon Çocuk Programı Önerisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çocuk Hakları Avrupa Konseyi (2012). *Council Of Europe Recommendation On The Participation Of Children And Young People Under The Age Of 18*. http://www.coe.int/t/dg3/children/keylegaltexts/participationsept2012_en.pdf (Erişim Tarihi: 05.01.2022).
- Çoşkunçay, F. H. (2019). *İlkokul 3. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıklarına Çizgi Filmlerin Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Danner, S. & Jonyniené, Ž. (2013). The Promotion of Democratic and Civic Participation of Kindergarten Children: Possibilities and Environmental Preparedness. *Social Education/Socialinis Ugdymas*, 1(33), 18.
- Darga, H., Öztürk, F. Z. ve Öztürk, T. (2021). Çizgi Filmlerin Çocukların Dil ve Sosyal Gelişim Alanlarına Etkisine Yönelik Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. *International Primary Education Research Journal*, 5(1), 59-77.
- Davies, L., Williams, C., Yamashita, H. ve Ko Man-Hing, A. (2006). *Inspiring Schools Impact And Outcomes: Taking Up The Challenge Of Pupil Participation*. Carnegie Young People Initiative & Esmee Fairbairn Foundation.
- Demiral U., Yamaner, E. ve Süklüm, N. (2016). Çizgi Filmlerde Verilen Eğitimsel Mesajlar; TRT Çocuk Kanalı Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(45), 536-544.
- Dewi, V. K. (2013). The Use of Cartoon Films To Improve Students' Skill in Writing Narrative Texts. *English Education*, 2(1), 34-44.
- Dikmen Özarlan, A. (2021). Yeni Medya Yoluyla Çocuk Katılımı Olanakları Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 24(2), 133-165.
- Doğan, A. ve Göker, G. (2012). Tematik Televizyon ve Çocuk: İlköğretim Öğrencilerinin Televizyon İzleme Alışkanlıkları. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(194), 5-30.
- Dunphy, E. (2012). Children's Participation Rights in Early Childhood Education and Care: The case of Early Literacy Learning and Pedagogy. *International Journal of Early Years Education*, 20(3), 290-299.
- Durak, H. ve Uysal, H. (2021). The Effect of Cartoon Watching and Distraction Card on Physiologic Parameters and Fear Levels During Inhalation Therapy in Children: A Randomized Controlled Study. *Journal of Tropical Pediatrics*, 67(1), <https://doi.org/10.1093/tropej/fmab018>
- Ekiz, Ü. S. (2021). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi Kapsamında Çocuğun Katılım Hakkı. *İzmir Barosu Dergisi*, Mayıs, 193-232.
- English, P., Barnes, R., Fynes-Clinton, J. & Stewart, L. (2019). Children's News in Australia: Content for Young Readers in Crinkling News. *Journal of Children and Media*, 13(1), 73-88.
- Erbay, E. (2013). Çocukların Katılım Hakkı Üzerine Bir Türkiye Değerlendirmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 38-54.
- Erbay, E. (2016). *Çocuk Katılımı*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Erdem, M. V. (2019). *Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Çizgi Film Kullanımına İlişkin Öğretici Görüşlerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.

- Erdoğan, S. (2010, November). Erken Çocukluk Döneminde Televizyonun Sosyal Gelişime ve Değerler Eğitimine Etkisi. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 764-767.
- Fouts, G., Callan, M., Piasentin, K. & Lawson, A. (2006). Demonizing in Children's Television Cartoons and Disney Animated Films. *Child Psychiatry and Human Development*, 37(1), 15-23.
- Gauvain, M. & Perez, S. M. (2005). Parent-Child Participation in Planning Children's Activities Outside of School in European American and Latino Families. *Child Development*, 76(2), 371-383. www.jstor.org/stable/3696509
- Gülden Altmış, Z. (2021). *9-11 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Türk Yapımı Çizgi Filmlerde Değerler Eğitimi (TRT Çocuk Örneği)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Gülen, A. (2013). *Cemal Erez'in Çizgi Film Dünyası*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güler, D. (1992) . *Çizgi Filmlerin Eğitim İletişimi Boyutları ve Bir Örnek Olay Çözümlemesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gündoğdu Ayar, R. (2018). *4-6 Yaş Resimli Çocuk Kitaplarında Çocuğun Katılım Hakkının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gündüz, T., Akyüz, A. N. ve Büyüksahin Sunal, A. (2020). Çocuk ve Ergenlerde Televizyon İzleme Sıklığı ve Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları: Ekme Kuramı Bağlamında Bir Derleme Çalışması. *Nesne Dergisi*, 8(17), 333-358. DOI: 10.7816/Nesne-08-17-12
- Güneş, V. (2010). *Çizgi Film Karakterlerinin Çocukların Satın Alma Davranışlarına Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Güngör, M. ve Bulut, Y. (2008). Ki-Kare Testi Üzerine. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 84-89.
- Gürkan, T. ve Koran, N. (2014). 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programının Çocuğun Katılım Hakkına Yer Verme Durumu Açısından İncelenmesi. *Journal of Teacher Education and Educators*, 3(2), 203-226.
- Habib, K. & Soliman, T. (2015). Cartoons' Effect in Changing Children Mental Response and Behavior. *Open Journal of Social Sciences*, 3(09), 248.
- Hamarat, D., Işıtan, S., Özcan, A. ve Karaşahin, H. (2015). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının İzledikleri Çizgi Filmler Üzerine Bir İnceleme: Caillou ve Sünger Bob Örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(33), 75-91.
- Horgan, D., Forde C., Martin, S. & Parkes, A. (2017). Children's Participation: Moving From the Performative To the Social, *Children's Geographies*, 15(3), 274-288, DOI: 10.1080/14733285.2016.1219022
- Hünerli S. (2005). *Canlandırma Sineması Üstüne*. (1.Baskı) İstanbul: Es Yayınları
- Iamurai, S. (2009, November). Positive Cartoon Animation To Change Children Behaviors İn Primary Schools. In *International Conference On Primary Education* (pp. 1-6). Hong Kong.
- İnce, M. (1991). *Çizgi Filmlerin 6-18 Yaş Grubu Bireylerin Yaşantılarında Yeri ve Önemi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Janet Brown & Sharon Johnson (2008). Childrearing and Child Participation in Jamaican Families. *International Journal of Early Years Education*, 16(1), 31-40. DOI: 10.1080/09669760801892110

- Jordan, A. (2004). The Role of Media in Children's Development: An Ecological Perspective. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 25(3), 196-206.
- Kaba, F. (2014). Çizgi Filmlerde Grafik İfade ve Konu Açısından Kültürel Etkiler: Türk Çizgi Film Örnekleri. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 163-181.
- Kalafat Çat, A. (2018). Reklamlardaki Çizgi Film Karakterlerinin Çocuk Tüketicilerin Satın Alma Davranışını Etkileme Biçimi. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 3(5), 155-171.
- Kalem, B. G. (2019). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının En Çok İzledikleri Çizgi Filmlerde Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kamacıoğlu, B. (2017). Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Hayao Miyazaki Çizgi Filmleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 7(2), 1-18.
- Kara, O. (2019). *Çizgi Filmlerin Çocukların Karakter Eğitimine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Karakoç, Y. ve Dönmez, L. (2014). Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Temel İlkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 13(40), 39-49.
- Karaman Kepenekci, Y. ve Aslan, C. (2011). *Okulöncesi Döneme Seslenen Kitaplarda Çocuk Hakları. Eğitim, Araştırma ve İnceleme Dizisi I*. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, K. ve Acar, H. (2008). Sosyal Hizmet Kuruluşlarında Çocuk ve Gençlerin Katılımı. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 19(1), 29-44.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kılıç, A. (2017). *İlkokullarda Çocukların Katılım Hakkının Gerçekleşme Düzeyi: Bir Durum Araştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Koç, F. ve Pashı, F. (2021). Çocuğa Yönelik İstismar ve İhmal Olaylarının Haberdeki Temsilinin Çocuk Hakları Bağlamında İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 97-119. DOI: 10.33417/Tsh.793372
- Kogler, R., Zartler, U. & Zuccato-Doutlik, M. (2021). Participatory Childhood Research With Concept Cartoons. In *Forum: Qualitative Social Research* 22(2). Freie Universität Berlin.
- Koman, E. (2018). Çocuk Hakları ve Medya. İçinde; *Türkiye Yazılı Basınında Çocukların Temsil*, İstanbul: Hrant Dink Vakfı
- Koran, N. (2017). *Sınıflarda Katılım Hakkı: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Katılımını Desteklemeye Yönelik Anlayışları ve Geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kosher, H. (2018). What Children and Parents Think About Children's Right To Participation. *The International Journal of Children's Rights*, 26 (2), 295-328.
- Kozikoğlu, İ. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Hakları ve Çocuk Katılım Hakkına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 380-405.
- Koroğlu, M. (2016). *Çizgi Filmlerle Kavram Öğretimi: Pepee ve Caillou Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Križ, K. & Skivenes, M. (2017). Child Welfare Workers' Perceptions of Children's Participation: A Comparative Study of England, Norway and the USA (California). *Child & Family Social Work*, 22, 11-22.

- Kurt, S. L. (2016). Çocuk Haklarına İlişkin Temel Uluslararası Belgeler ve Türkiye Uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 36, 99-127.
- Kurtdede-Fidan, N. ve Kılıç, F. (2020). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Değerler Açısından Çizgi Film İnceleme: Rafadan Tayfa Örneği. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 81, 49-63.
- Landsdown, G. (2011). *Everychild's Right To Be Heard: A Resource Guide On The UN Committee On Therights Of The Child General Comment No 12*. Londra: Save The Children.
- Lansdown, G. (2001). *Promoting Children's Participation İn Democratic Decision-Making*. UNICEF.
- Lansdown, G. (2005). *Can You Hear Me? The Right of Young Children to Participate in Decisions Affecting Them Working Paper in Early Childhood Development No: 36*. The Hague: Bernard Van Leer Foundation.
- Lansdown, G. (2010). The Realisation Of Children's Participation Rights: Critical Reflections. İçinde; *A Handbook Of Children's Participation: Perspectives From Theory And Practice* (Edt. B. Percy Smith ve N. Thomas) Abingdon: Routledge.
- Lansdown, G., Jimerson, S. R. & Dewi, V. K. (2013). The use of cartoon films to improve students' skill in writing narrative texts. *English Education*, 2(1). 34-44
- Lemish, D. (2007). *Children and Television: A Global Perspective*. Blackwell Publishing
- Lonescu, B., Lambert, P., Coquin, D. ve Darlea, L. (2005). Color-Based Semantic Characterization Of Cartoons. *International Symposium On Signals, Circuits and Systems*, 1, 223-226. Doi: 10.1109/ISSCS.2005.1509894.
- Lulciuc, C., Maricutoiu, L. & Minulescu, M. (2020). Looking for the Positive Effects of Cartoons on Children's Intentional Prosocial Behavior. Still No Evidence. *International Journal of Education and Psychology in the Community*, 10(1/2), 59-80.
- Malatyahoğlu, Ö. (2014). *Belirli Yaş Gruplarına Göre Çizgi Filmlerde Karakter Soyutlama Düzeyi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Merey, Z. (2012). Türkiye ve ABD'deki İlköğretim Okullarında Çocukların Katılım Haklarına Yer Verilme Düzeyinin Karşılaştırılması. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 2(2), 95-119.
- Merey, Z. (2017). *Çocuk Hakları*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel Arştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (Üçüncü Baskı). (Çev: S. Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Mert, A. (2010). *Türkiye'de Kamusal ve Özel Yayın Yapan Çocuk Televizyonlarının Gerçek ve Biçimsel Yönden İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Micheal M. Van Wyk (2011). The Use of Cartoons As A Teaching Tool To Enhance Student Learning in Economics Education. *Journal of Social Sciences*, 26(2), 117-130, DOI: 10.1080/09718923.2011.11892888
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?mevzuatno=1739&mevzuattur=1&mevzuattertip=5 (Erişim Tarihi: 20.12.2021).
- Mussen, P. ve Rutherford, E. (1961). Effects of Aggressive Cartoons on Children's Aggressive Play. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 62(2), 461-464.
- Nayır, F. ve Kepenekci Karaman, Y. (2011). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Çocukların Katılım Hakları. *İlköğretim Online*, 10(1), 160-168.

- Oral, Ö. ve Tekin, U. (2019). 3-6 Yaş Arasındaki Çocukların Dil Gelişimi ve Oyun Oynama Becerileri Üzerinde Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Etkisi: Vaka Analizi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 5(2), 187-214.
- Oruç, C., Tecim, E. ve Özyürek, H. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Kişilik Gelişiminde Rol Modellik ve Çizgi Filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(48), 281-297.
- Oruç, Ş. ve Teymuroğlu, B. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çizgi Film Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi. *International Journal of Field Education*, 2(2), 92-106.
- Ozan Leylum, Ş., Odabaşı, H. F. ve Kabakçı Yurdakul, I. (2017). Eğitim Ortamlarında Durum Çalışmasının Önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 369-385.
- Özcan, Y. (2020). "Bulmaca Kulesi" Programının Yaşam Becerileri Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Özen, Ö. ve Kartelli, F. (2017). Türkiye’de Yayın Yapan Çocuk Kanallarında Yayımlanan Çizgi Filmlerdeki Şiddet Olgusunun Analizi. *Marmara İletişim Dergisi*, 27, 81-93. DOI: 10.17829/Midr.20172729523
- Özkuzugüdenli, E. (2021). Çizgi Filmlerin Çevresel Farkındalık Açısından İncelenmesi (TRT Çocuk Örneği). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Öztürk Samur, A., Durak Demirhan, T., Soydan, S. & Önkol, L. (2014). Pepee Çizgi Filminin Ebeveyn Öğretmen ve Çocuk Gözüyle Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 151-166.
- Öztürk, A. (2017). Türkiye’de Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarında Çocukların Katılım Hakkı: Tarihsel Bir Analiz. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 864-890. DOI: 10.14520/Adyusbd.329894
- Özyıldırım, T. (2007). Ankara İli İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Katılım Hakkını Kullanma Durumlarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Parvin, F. & Islam, S. (2020). The Impact of Cartoon Programs on Children's Physical Health, Intelligence, Behavior and Activities. *European Journal of Physiotherapy and Rehabilitation Studies*, 1(1), 20-41.
- Pazarbaşı, B. (2018). Televizyonda Yayımlanan ve Ana Teması Şiddet Olan Çizgi Filmlerin İçerik Analizi. *Intermedia International E-Journal, Spring*, 5(8), 28-41. DOI NO: 10.21645/Intermedia.2018.43
- Pecnik, N., Matic, J. & Milakovic, A. T. (2016). Fulfillment of the Child’s Participation Rights in the Family and TheChild’s Psychosocial Adjustment: Children’s and Parents’ Views. *Rev. Soc. Polit., God. 23, Br. 3*, 399-421.
- Pembegül, B. N. (2019). TÜBİTAK Tarafından Çocuklara Yönelik Yayımlanan Popüler Bilim Dergilerinin Çocuk Hakları Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Penn, H. (2008). *Understanding Early Childhood: Issues And Controversies*. Berkshire: Open University Press.
- Polat, O. ve Şahin, S. (2012). Türkiye’de ve Dünyadaki Gelişmiş Ülkelerde Çocuk Katılım Hakkı Algısının ve Uygulamalarının Karşılaştırılması. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 275-282.
- Potuk Pekçüçükşen, Ş. ve Oktay, E. (2017). Çocuk Odaklı Yerel Politikalar ve Parka Hapsedilmiş Çocukluk. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(40), 309-318.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (2006). Kamuoyu, İlköğretim Çağındaki Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Araştırması. Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi.

- www.rtuk.gov.tr/media/fm/birimler/kamuoyu/ilkogretim-cagindaki-cocuklarin-televizyon-izleme-aliskanliklari-arastirmasi0053-2.pdf (Erişim Tarihi: 18.11.2021).
- Reza, S. S. ve Haque, A. (2020). Revisiting Children's Participation In Television: Implications For Digital Media Rights In Bangladesh. In *The Routledge Companion To Digital Media And Children* (pp. 527-538). Routledge.
- Rosen, Y. (2009). The Effects of An Animation-Based On-Line Learning Environment on Transfer of Knowledge and on Motivation for Science and Technology Learning. *Journal of Educational Computing Research*, 40(4), 451-467.
- Radyo Televizyon Üst Kurulu (2013). Türkiye'de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması. <http://www.rtuk.org.tr/icerik/downloadreport/13> (Erişim Tarihi: 18.08.2021).
- Sarı, G. (2018). Effects of Ads on Children's Consumption Behavior. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9(20), 53-67.
- Save The Children (2018). General Children's Participation Criteria. <https://www.savethechildren.net/researchreports/search?search=child+participation+2018> (Erişim Tarihi: 12.08.2021).
- Selanik Ay, T. ve Korkmaz, Ç. (2017). Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler ve Kültürel Ögeler Bağlamında "Küçük Hezarfen" Çizgi Filmi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 49-62.
- Sentürk, M. & Simsek, U. (2021). Educational Comics and Educational Cartoons As Teaching Material in the Social Studies Course. *African Educational Research Journal*, 9(2), 515-525.
- Sevim, Z. (2013). *Çizgi Filmlerin Değerler Eğitimi Bakımından Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Shahroozi, R. (2014). Children's Rights and School Psychology: Children's Right To Participation. *Journal of School Psychology*, 52(1), 3-12. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2013.12.006>
- Singer, N. (2019). The Relationship Between Watching Animated Cartoon And Information Processing Speed and Level For Sample Children in Age Group [5-6] Years (November 15, 2019). *Humanities & Social Sciences Reviews*, 2019, SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3488771> (Erişim Tarihi: 12.08.2021).
- Soydan, E. ve Alpaslan, N. (2014). Medyanın Doğal Afetlerdeki İşlevi. *İstanbul Journal of Social Science Summer*, 7, 53-64.
- Stattin, H., Persson, S., Burk, W. & Kerr, M. (2011). Adolescents' Perceptions of the Democratic Functioning of Their Families. *European Psychologist*, 16(1), 32-42. Doi: 10.1027/1016-9040/A000039
- Şahin, R. N. (2019). *TRT'nin Çocuklara Yönelik Çizgi Filmlerinin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Şahin, S. ve İlhan, V. (2019). Primary School Children's Practices of Watching Cartoons and Their Perceptions About Cartoon Characters. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 34, 26-48. DOI: 10.17829/Turcom.423391
- Şen, B. (2020). *Okul Öncesi Dönem Çocukları Tarafından İzlenen Çizgi Filmlerin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şencan H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Geçerlilik ve Güvenilirlik*. (1.Basım), Ankara. Seçkin Yayıncılık
- Şentürk, M. (2020). *Sosyal Bilgiler Dersinde Eğitici Çizgi Roman ve Eğitici Çizgi Film Kullanımının Öğrencilerin Tutum, Motivasyon ve Akademik Başarılarına Etkileri*.

- (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Şirin, M. R. (2018). Çocuk Hakları ve Medya Üzerine. *Çocuk ve Medeniyet*, 3(5), 5-10.
- Tara M. Collins (2017). A Child's Right To Participate: Implications for International Child Protection. *The International Journal of Human Rights*, 21(1), 14-46, DOI: 10.1080/13642987.2016.1248122
- Taş Alicenap, Ç. (2015). Kültürel Mirasın Çizgi Film Senaryolarında Kullanılması. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 37, 11-26.
- Taşdemir, L. (2019). *Türkiye'de Çocuklar İçin Yayın Yapan Kamusal TV Kanallarında Tipler, Kök Değerler ve Tema Üzerine Bir İnceleme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun
- Temel, M., Akgün Kostak, M. ve Çelikkalp, Ü. (2014). Çocuk Kanallarında Yayınlanan Çizgi Filmlerdeki Şiddetin Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 7(3), 199-205.
- Temizkan, M. ve Atasoy, A. (2016). Söz Varlığının Gelişimi Açısından Çizgi Filmler Üzerine Bir Değerlendirme (TRT Çocuk ve Minika Çocuk Örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, 45(210), 577-599.
- Televizyon İzleme Araştırmaları (2020), Televizyon İzleme Araştırmaları, <https://www.tiak.com.tr/tablolari> (Erişim Tarihi: 20.08.2020).
- Tokuç, H. ve Duyan, V. (2021). Sosyal Medya, Aile ve Çocuk Etkileşiminin Çocuk Hakları Bağlamında İncelenmesi. *Disiplinler Arası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 46-66.
- Tomanovic, S. (2003). Negotiating Children's Participation and Autonomy Within Families. *The International Journal of Children's Rights*, 11, 51-71.
- Tozduman Yaralı, K. ve Güngör Aytar, F. A. (2017). Okul Öncesi Sınıflarında Çocuğun Katılım Hakkının Çocukların ve Öğretmenlerin Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 29-47.
- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Çocuk, (2021). <https://www.trtcocuk.net.tr/yayincilik> (Erişim Tarihi: 26.05.2021)
- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, (2021). <https://www.trt.net.tr/kurumsal/televizyon-tanitimi.aspx> (Erişim Tarihi: 26.05.2021)
- Türk Dil Kurumu (2021). Güncel Türkçe Sözlük. <http://www.sozluk.gov.tr>. (Erişim Tarihi: 30.09.2021).
- Türker, İ. H. (2011). "Canlandırma"nın Tarihçesi ve Türk Canlandırma Sanatı. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(2), 227-241.
- Türkmen, N. (2012). Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Pepee. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(2), 139-158 <https://dergipark.org.tr/en/pub/cumusosbil/issue/4347/59453>
- United Nations Children's Fund (2004). *The Convention On The Rights Of The Child*. Ankara: UNICEF Turkey.
- United Nations Children's Fund (2009). *Çocuk Katılımı El Kitabı*. Ankara: UNICEF Turkey.
- Urfaloğlu, K. (2019). *Demokratik Tutum Bağlamında Çocukların Katılım Hakkının Gerçekleşme Düzeyi: Karşılaştırmalı Durum Araştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Uysal, R. (2020). *Çocuk Kitapları ve Çizgi Filmlerde Çocuk Gelişimine Yönelik İletilerin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Burdur

- Van Bijleveld, G. G., Bunders-Aelen, J. F. & Dedding, C. W. (2020). Exploring the Essence of Enabling Child Participation Within Child Protection Services. *Child & Family Social Work*, 25(2), 286-293.
- Venninen, T. & Leinonen, J. (2013). Developing Children's Participation Through Research and Reflective Practices. *Asia-Pacific Journal of Research in Early Childhood Education*, 7(1), 31-49.
- Vis, S. A., Strandbu, A., Holtan, A., Thomas, N., 2011. Participation and Health - A Research Review of Child Participation in Planning and Decision-Making. *Child & Family Social Work*, 16, 325-335. Doi:10.1111/J.1365-2206.2010.00743.X
- Williams, R. (2001). The Animator Survival Kit: A Manual Of Methods, Principles and Formulas For Classical, Computer, Games, Stop Motion and Internet Animators. ISBN 13: 9780571238330
- Yağlı, A. (2013). ocuğun Eğitiminde ve Sosyal Gelişiminde izgi Filmlerin Rolü: Caillou ve Pepee Örneği. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish Or Turkic*, 8(10), 707-719.
- Yaman, E., Bayburtlu, F. İ., Tekir, B. ve Kırman, S. (2015). Dede Korkut izgi Filminde Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 29(13), 245-269
- Yaşar Ekici, F. (2015). izgi Filmlerin ocuklar Üzerindeki Etkilerine İlişkin ok Boyutlu Bir Değerlendirme. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(5), 70-84.
- Yazıcı, E., Baydar, İ. Y. ve Kandır, A. (2019). izgi Film ve ocuk: Ebeveyn Görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1), 10-19.
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (12. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, A. ve elik, A. (2018). izgi Filmlerdeki Spor Unsurlarının İncelenmesi: Niloya ve Kuzucuk Örnekleri. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 296-309.
- Yüksel, B. & Yazıcı, Z. (2019). Öğretmen Adaylarının ocuk Katılım Hakkına İlişkin Farkındalıklarının Değerlendirilmesi. *Erken ocukluk alışmaları Dergisi*, 3(2), 457-477. doi: <http://dx.doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967201932169>
- Zhang, Q., Duan, Z., Xiang, D., Yu, Y. & Tian, J. (2021). The Effects of Prosocial Cartoon Examples on Children's Donating Behavior. *Psychology Research and Behavior Management*, 14, 1257-1268.
- Zorbay Varol, S. (2019). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında ocukların Katılımının ve Etkileyen Durumların İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek – 1: İncelenen Çizgi Filmlerin Listesi

Numara	Çizgi Film Adı	Yılı	Bölüm Adı	Link
Ç1	Aslan	2017	Hareketli Maket	https://www.trtcocuk.net.tr/video/aslan-13
Ç2	Aslan	2017	Çivi Masa	www.youtube.com/watch?v=pFdZdp6AucQ
Ç3	Aslan	2017	Hologram Sunumu	www.youtube.com/watch?v=2chFFJlio8E
Ç4	Aslan	2017	Mahallenin Haritası	www.youtube.com/results?sp=mAEB&search_query=aslan+41.b%C3%B6l%C3%BCm
Ç5	Aslan	2017	Kaçan Çalar Saat	www.youtube.com/watch?v=1Ic9RRvuQuE
Ç6	Aslan	2017	Ses Yahıtımı	www.youtube.com/watch?v=zCEpk3FFZXE
Ç7	Aslan	2017	Çiçek Boyaları	www.youtube.com/watch?v=DGxOE4mIsWI
Ç8	Aslan	2017	Kamp Ateşi	www.youtube.com/watch?v=Ug8EK-BPLR0
Ç9	Aslan	2017	Kar Küreyici	www.youtube.com/watch?v=6mA3p6yidIM
Ç10	Aslan	2017	Uçak Simülatörü	https://www.trtcocuk.net.tr/video/aslan-52
Ç11	Aslan	2017	Bozuk Para Makinesi	www.youtube.com/watch?v=kaU11Aispss
Ç12	Aslan	2017	Rüzgar Ölçer	www.youtube.com/watch?v=Yz3-w87bR58
Ç13	Aslan	2017	Açılmayan Kavanoz	www.youtube.com/watch?v=eMWY24ylhql
Ç14	Aslan	2017	Köpek Çağırıcı	www.youtube.com/watch?v=srUJ_ZQUIfA
Ç15	Aslan	2017	Su Terazisi	www.youtube.com/watch?v=fGZ1R9331SU
Ç16	Aslan	2017	Acemi Balıkçılar	www.youtube.com/watch?v=szuvlZQQYYU
Ç17	Aslan	2017	Uzay Kampı	www.youtube.com/watch?v=pyTyPWzHn14
Ç18	Aslan	2017	Basınç Ölçer	www.youtube.com/watch?v=8bNgPhNcKpA
Ç19	Aslan	2017	Eski Tren İstasyonu	www.trtcocuk.net.tr/video/aslan-109
Ç20	Aslan	2017	Aslan Baş komiser	www.trtcocuk.net.tr/video/aslan-115
Ç21	Aslan	2017	İllüzyonist Mehmet	www.trtcocuk.net.tr/video/aslan-120
Ç22	Aslan	2017	Boyalı Eller	www.trtcocuk.net.tr/video/aslan-124
Ç23	Aslan	2017	Dağ Yarışı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/aslan-137
Ç24	Aslan	2017	Ayda Yürüyüş	www.trtcocuk.net.tr/video/aslan-140
Ç25	Aslan	2017	Mars Bahçesi	www.trtcocuk.net.tr/video/aslan-155bolum-mars-bahcesi
Ç26	Dijital Tayfa	2020	Otonom Bakkal	https://www.trtcocuk.net.tr/video/dijital-tayfa-3
Ç27	Dijital Tayfa	2020	Yanlış Haber Yağmuru	https://www.trtcocuk.net.tr/video/dijital-tayfa-4
Ç28	Dijital Tayfa	2020	Gerçek Sanala Karşı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/dijital-tayfa-5
Ç29	Dijital Tayfa	2020	Hayatımız Teknoloji	https://www.trtcocuk.net.tr/video/dijital-tayfa-6
Ç30	Dijital Tayfa	2020	Genç Mucit	https://www.trtcocuk.net.tr/video/dijital-tayfa-8
Ç31	İbi	2015	Suphuba Teleskopu	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-17
Ç32	İbi	2015	Kuzey Şifhanesi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-19
Ç34	İbi	2015	Guma Ormanı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-22
Ç35	İbi	2015	Maku Bahçeleri	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-25
Ç36	İbi	2015	Bulut Şehri Gökada	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-26
Ç37	İbi	2015	Pasta Adası	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-30
Ç38	İbi	2015	Buz Adası	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-33
Ç39	İbi	2015	Kaktüs Adası	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-36
Ç40	İbi	2015	Bilgi Adası	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-38
Ç41	İbi	2015	Hava Gemisi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-40
Ç42	İbi	2015	İssiz Kale	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-42
Ç43	İbi	2015	Bulut İstasyonu	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-43
Ç44	İbi	2015	İşıldayan Ağaçlar	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-49
Ç45	İbi	2015	Boru Şehri	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-50
Ç46	İbi	2015	Dikey Şehir	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-52
Ç47	İbi	2015	Isı Merkezi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-59
Ç48	İbi	2015	Zaman Adasına Dönüş	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-64
Ç49	İbi	2015	Büyük Toplantı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-65
Ç50	İbi	2015	Müzik Okulu	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-67

Ç51	İbi	2015	Yer altı Kütüphanesi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-71
Ç52	İbi	2015	Falez Limanı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-73
Ç53	İbi	2015	Dusona Kıtası	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-75
Ç54	İbi	2015	Zaman Adasında Kargaşa	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-80
Ç55	İbi	2015	Gökada da Kargaşa	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-83
Ç56	İbi	2015	Bilge Adasında Kargaşa	https://www.trtcocuk.net.tr/video/ibi-88
Ç57	Keloğlan	2016	Yılın Maçı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-7
Ç58	Keloğlan	2016	Baskın	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-10
Ç59	Keloğlan	2016	Tilkican dede	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-13
Ç60	Keloğlan	2016	Hazine Petrol	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-14
Ç61	Keloğlan	2016	İklim balonu	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-15
Ç62	Keloğlan	2016	Köyde Canavar Var	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-23
Ç63	Keloğlan	2016	Çizmeli Tilki	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-27
Ç64	Keloğlan	2016	Terkedilmiş Maden	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-28
Ç65	Keloğlan	2016	İsraf	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-33
Ç66	Keloğlan	2016	Nasreddin Hoca	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-34
Ç67	Keloğlan	2016	Kar Savaşları	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-36
Ç68	Keloğlan	2016	Yıldırım	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-41
Ç69	Keloğlan	2016	İyi Ki Doğdun Keloğlan	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-42
Ç70	Keloğlan	2016	Uzun Ressam Olursa	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-45
Ç71	Keloğlan	2016	Huysuz'un Annesi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-55
Ç72	Keloğlan	2016	Anıların Büyük Önemi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-56
Ç73	Keloğlan	2016	Hiç bitmeyen Eğlence	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-57
Ç74	Keloğlan	2016	Kral Taşı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-58
Ç75	Keloğlan	2016	Çürük Diş	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-61
Ç76	Keloğlan	2016	Bisiklet Yarışı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/keloglan-masallari-64
Ç77	Max ve Maestro	2021	Ustanın Kulağı	https://www.youtube.com/watch?v=CovTd4WTQJA
Ç78	Max ve Maestro	2021	Meydan Okuma	https://www.youtube.com/watch?v=pfvgOiRu1q8
Ç79	Max ve Maestro	2021	Akvaryumda Fırtına	https://www.youtube.com/watch?v=xdXGCUdvtJ0
Ç80	Max ve Maestro	2021	Aile Yarışması	https://www.youtube.com/watch?v=T7Y_pVWvMxk
Ç81	Max ve Maestro	2021	Sessizlik ve Maestro	https://www.youtube.com/watch?v=X-oNAs18Bdw
Ç82	Max ve Maestro	2021	Offside	https://www.youtube.com/watch?v=4IOnJ1DvnC4
Ç83	Max ve Maestro	2021	Mozart'ın M'si	https://www.youtube.com/watch?v=PMJYxPNMzuQ
Ç84	Max ve Maestro	2021	Görevimiz Armoni	https://www.youtube.com/watch?v=BIYSJa-Af4Q
Ç85	Max ve Maestro	2021	Sağır Kulak	https://www.youtube.com/watch?v=l79IA9QfQ3g
Ç86	Max ve Maestro	2021	Max'ın Büyük Seçimi	https://www.youtube.com/watch?v=c25_geh7R5M
Ç87	Max ve Maestro	2021	Müziğin İyileştirici Gücü	https://www.youtube.com/watch?v=MSBcq7a6m4k
Ç88	Max ve Maestro	2021	En İyi Olan Kazansın	https://www.youtube.com/watch?v=P2BHKFIqh70
Ç89	Max ve Maestro	2021	Oyuncu Seçmeleri	https://www.youtube.com/watch?v=HDiAa_Qg1OU
Ç90	Max ve Maestro	2021	Kopyala Yapıştır	https://www.youtube.com/watch?v=-IgLvfQluoM
Ç91	Max ve Maestro	2021	Max'ın Kreşendo'su	https://www.youtube.com/watch?v=cg1wb4noMYg
Ç92	Max ve Maestro	2021	Didalers'in Dönüşü	https://www.youtube.com/watch?v=IRSSWamI8Co
Ç93	Max ve Maestro	2021	Çocukluk Arkadaş	https://www.youtube.com/watch?v=b3H4u9KGkKU
Ç94	Max ve Maestro	2021	Aramıza Hoşgeldin	https://www.youtube.com/watch?v=wSXu06cTyzs
Ç95	Max ve Maestro	2021	Unutmayı	https://www.youtube.com/watch?v=33aDVTfjpbI

	Maestro		Öğrenmek	
Ç96	Max ve Maestro	2021	Malika'nın Ayışığı	https://www.youtube.com/watch?v=r15_ZLONL7s
Ç97	Max ve Maestro	2021	Gizemli Dahi 2	https://www.youtube.com/watch?v=4mR-fg_taxo
Ç98	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Aslan Terbiyecisi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-2
Ç99	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Evde Bir Başına	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-3
Ç100	N.H. Zaman Yolcusu	2019	N.H. İnternet Dünyasında	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-6
Ç101	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Oyun Bitti	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-8
Ç102	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Kayıp	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-10
Ç103	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Hafıza Kaybı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-12
Ç104	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Öteye Giden Yol	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-14
Ç105	N.H. Zaman Yolcusu	2019	N.H. Okuma Yazma Öğreniyor	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-15
Ç106	N.H. Zaman Yolcusu	2019	N.H. Kamp Yapıyor	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-17
Ç107	N.H. Zaman Yolcusu	2019	N. H. Tarım Yapıyor	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-18
Ç108	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Diş Hekimi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-21
Ç109	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Dünyanın Merkezi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-24
Ç110	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Robot Dostum	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-26
Ç111	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Görünmez Adam	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-28
Ç112	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Fazla Eşyalar	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-30
Ç113	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Antikacı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-32
Ç114	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Sağlıklı Hayatın Sırları	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-34
Ç115	N.H. Zaman Yolcusu	2019	İnziva	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-36
Ç116	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Süper Kahraman	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-37
Ç117	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Hiç Bilinmeyen Fıkralar	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-38
Ç118	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Yalancı Çoban	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-40
Ç119	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Büyük Ödül	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-41
Ç120	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Dinazor Kaşifi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-42

Ç121	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Masal Saati	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-44
Ç122	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Restorasyon	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-45
Ç123	N.H. Zaman Yolcusu	2019	Yapay Zeka	https://www.trtcocuk.net.tr/video/nasreddin-hoca-zaman-yolcusu-47
Ç124	Pırl	2019	Simitçinin Gizemi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-2
Ç125	Pırl	2019	Kesirler Kamımızı Doyurdu	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-1
Ç126	Pırl	2019	Efe Ders Çalışıyor	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-4
Ç127	Pırl	2019	Örüntüler	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-5
Ç128	Pırl	2019	Bitmeyen Ölçme Ödevi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-6
Ç129	Pırl	2019	Açı Sandalyesi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-14
Ç130	Pırl	2019	Tartamazsan İslanırsın	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-17
Ç131	Pırl	2019	Parktaki Doğrular	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-18
Ç132	Pırl	2019	Bana Saati Söyle	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-18
Ç133	Pırl	2019	Kesirli Dondurmacı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-19
Ç134	Pırl	2019	Başkanlık Yarışı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-22
Ç135	Pırl	2019	Geometrik Robotlar	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-23
Ç136	Pırl	2019	Her Şey Seninle Beyninde	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-25
Ç137	Pırl	2019	Minik Gurme Uzay	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-28
Ç138	Pırl	2019	Pırl'ın Doğum Günü Pastası	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-31
Ç139	Pırl	2019	Uzay'ın Topuna Ne Oldu?	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-32
Ç140	Pırl	2019	Soruyu kim çözdü	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-34
Ç141	Pırl	2019	Ah Yönümüzü Bulabilsek	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-35
Ç142	Pırl	2019	İstersen Yaparsın	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-37
Ç143	Pırl	2019	İki Basamaklı Pinpon Topları	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-39
Ç144	Pırl	2019	Korkma Söyle	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-41
Ç145	Pırl	2019	Kaybolma Hikayesi	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-42
Ç146	Pırl	2019	Matematiğe bir bak	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-43
Ç147	Pırl	2019	Geometrik Şekiller	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-46
Ç148	Pırl	2019	Evde Spor	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-45-bolum-pirilla-evde-spor
Ç149	Pırl	2019	En Yakın Onluğa yuvarlama	https://www.trtcocuk.net.tr/video/piril-40-bolum-pirilla-evde-spor
Ç150	Rafadan Tayfa	2014	İcat Peşinde	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-20
Ç151	Rafadan Tayfa	2014	Esnaf Dediğin	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-29
Ç152	Rafadan Tayfa	2014	Tiyatro Kulübü	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-34
Ç153	Rafadan Tayfa	2014	Çöl Sıcağı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-37
Ç154	Rafadan Tayfa	2014	Muhteşem Yumak	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-41
Ç155	Rafadan Tayfa	2014	Domino Taşları	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-43
Ç156	Rafadan Tayfa	2014	Vantrilog Kamil	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-47
Ç157	Rafadan Tayfa	2014	Zaman Tüneli	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-53
Ç158	Rafadan Tayfa	2014	Kağıt Uçak	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-55
Ç159	Rafadan Tayfa	2014	Balık Ekmek	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-58
Ç160	Rafadan Tayfa	2014	Zaman da Yolculuk	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-61

Ç161	Rafadan Tayfa	2014	Bayram Mendilleri	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-63
Ç162	Rafadan Tayfa	2014	Eşsiz Koleksiyon	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-66
Ç163	Rafadan Tayfa	2014	Bilim Fuarı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-267
Ç164	Rafadan Tayfa	2014	Tulumbacılar	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-71
Ç165	Rafadan Tayfa	2014	Bayrak Kapmaca	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-73
Ç166	Rafadan Tayfa	2014	Rafadan Kamp	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-74
Ç167	Rafadan Tayfa	2014	Rafadan Kulüp	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-76
Ç168	Rafadan Tayfa	2014	Eskiciler	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-79
Ç169	Rafadan Tayfa	2014	Rafadan Gazete	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-82
Ç170	Rafadan Tayfa	2014	Münazara	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-87
Ç171	Rafadan Tayfa	2014	Dünya Kupası	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-93
Ç172	Rafadan Tayfa	2014	Uykusuzluk	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-94
Ç173	Rafadan Tayfa	2014	Akıllı Bilgisayar	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-103
Ç174	Rafadan Tayfa	2014	Patlak Top	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-105
Ç175	Rafadan Tayfa	2014	Rafadan Kuşu	https://www.trtcocuk.net.tr/video/rafadan-tayfa-119
Ç176	Trafik Tayfa	2020	Kırmızı Düdük	https://www.trtcocuk.net.tr/video/trafik-tayfa-1-bolum
Ç177	Trafik Tayfa	2020	Bir Anlık Dalgınlık	https://www.trtcocuk.net.tr/video/trafik-tayfa-2-bolum
Ç178	Trafik Tayfa	2020	Emniyet Kemerini	https://www.trtcocuk.net.tr/video/trafik-tayfa-3-bolum
Ç179	Trafik Tayfa	2020	Trafik Lambası	https://www.trtcocuk.net.tr/video/trafik-tayfa-4-bolum
Ç180	Trafik Tayfa	2020	Önce Güvenlik	https://www.trtcocuk.net.tr/video/trafik-tayfa-6-bolum
Ç181	Trafik Tayfa	2020	Trafik İşaretleri	https://www.trtcocuk.net.tr/video/trafik-tayfa-7-bolum
Ç182	Trafik Tayfa	2020	Sürücü Kursu	https://www.trtcocuk.net.tr/video/trafik-tayfa-8-bolum
Ç183	Trafik Tayfa	2020	İsimsiz Kahramanlar	https://www.trtcocuk.net.tr/video/trafik-tayfa-12-bolum
Ç184	Trafik Tayfa	2020	Görev Başına	https://www.trtcocuk.net.tr/video/trafik-tayfa-13-bolum
Ç185	Z Takımı	2021	Tırtor	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-1
Ç186	Z Takımı	2021	Göktaş	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-2
Ç187	Z Takımı	2021	Hayvanlar Çıldırıyor	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-3
Ç188	Z Takımı	2021	Bay B'nin Dev Planı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-4
Ç189	Z Takımı	2021	Sincap Takımı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-5
Ç190	Z Takımı	2021	Kopyalama	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-6
Ç191	Z Takımı	2021	Akrep Saldırısı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-8
Ç192	Z Takımı	2021	Sahte Kahraman	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-10
Ç193	Z Takımı	2021	Venüs Taşı	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-12
Ç194	Z Takımı	2021	Kabus gibi Bir Gün	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-14-bolum-kabus-gibi-bir-gun
Ç195	Z Takımı	2021	Ahtapot	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-16-bolum-vicikin-dogum-gunu
Ç196	Z Takımı	2021	Vıcık'ın Doğum Günü	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-17-bolum-satranc-turnuvasi
Ç197	Z Takımı	2021	Satranç Turnuvası	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-19-bolum-geri-donusum
Ç198	Z Takımı	2021	Geri Dönüşüm	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-20-bolum-golgedeki-kiz
Ç199	Z Takımı	2021	Gölgedeki Kız	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-21-bolum-virus
Ç200	Z Takımı	2021	Virüs	https://www.trtcocuk.net.tr/video/z-takimi-1

